

הבנו

פרשת שלח תשפ"ה

שנה ז'
חוברת ל"ח
גליון 370

שנה ז'
חוברת ל"ח
גליון 370

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליט"א

לתרומות וזכויות בהפצת הגליון
ושיעורי הביני, צרו קשר עם 'מכון
הביני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הביני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com

קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שישי, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

קו טעמו וראו - 02-3024389

קול הביני

א"י 072.257.7726

ארה"ב 718.686.8300

בריטניה 0204.586.2115

בלגיה 03.300.0223

עימוד

נחמן אייזנבאך

(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ר"צ

יום שלישי פרשת בהעלותך י"ד סיון תשפ"ה

ה חובת ההודיה לה' אחרי שזוכים להטיב לאחרים

נכון לבו בטוח בעשיית הטובה | הודאה על הזכות להיות צינור | הודאה זו לשם מה? | עשיתי נחת רוח להשי"ת | ברוך המקדש שמו הגדול בריבים | בחירתו של עושה הטובה | הזכות להיות כלי שרת | לשמוע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך | לריח שמניך טובים | ההודאה מעוררת את מטרת המתנה | התועלת שבאכילה | מום שבך אל תאמר לחברך | התועלת של הנעשה צינור | ההודאה ממצה את הפוטנציאל | אור הגנוז לצדיקים | הודאה גוררת הודאה | הודאה על התורה היא לימוד התורה | להעריך את הטובות שעושים | לא טוב היות האדם לבדו | אנשים בלתי יוצלחים - לשם מה? | אין לא יוצלח בעולם כלל | המים נבקעים למבטל את עצמו

יום רביעי פרשת בהעלותך ט"ו סיון תשפ"ה

יח להתלמד להיות בגדלות המוחין גם במצבים של קטנות

הצאן ובקר ישחט להם? | היתכן להאכילם בדרך הטבע? | האם אני ראוי לנס? | תזונה קטנה והכל מסתדר | לא לפתרון כזה ציפיתי | החילוק בין גדול לקטן בהתפעלות הלב | אין חילוק אמיתי בין גדול לקטן | אין עומק שאין הקב"ה נמצא בו | לית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא | לידה בלי היריון | האנכי הרייתי אם אנכי ילידתי? | רוחניות אינה זקוקה להתפתחות | היד ה' תקצר? | זהירות שלא להסחף לקטנות | זהירות שלא להישאב לתוך החושך | סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה | נחות דרגא והישאר במוחין דגדלות

מדור שבת קודש שיעור ס"ט

יום חמישי פרשת בהעלותך ט"ז סיון תשפ"ה

כח סעודת השבת מביאה את הנפשות להרגשת שלימות

מורכבותה של סעודת ליל השבת | הסעודות הן השבת עצמה | ניצול משלוש פורעניות | העולם נברא בשלימות נפלאה | עונג נובע מהרגשת שלימות | כל יתר כנטול דמי | חסרון פוגם בשלימות | שינויים מונעים את העונג | וקראת לשבת עונג | גוג ומגוג - התרגשות וריבוי של גוים | דינה של גיהנום - העדר כל מציאות | חבלי משיח - צער השינוי | בחירת האדם להנצל משלוש פורעניות | בשבת מכריזים שהבריאה מושלמת | שכרו הרבה מאוד על פי פעלו | חייב אדם ללמוד את האומנות

יום ראשון פרשת שלח י"ט סיון תשפ"ה

לח הגאולה תלויה באהבת ישראל

עתידיה פרס שטיפול ביד רומי | חומרתו של פירוד לבבות אצל ישראל | לשון הרע - עוון המרגלים | המשיח יחזיר את כולם בתשובה | קושי השעבוד מקרב את הגאולה | להרגיש - בונה; לדאוג - סותר | כל מקום שגלו שכינה עמהם | לאהוב את מי שתועה | הוא ילמד בדרך הקשה | לא אומרים אמרנו לך | כך מקרבים נפשות לאביהם שבשמים | אזהבים את הילד המתמודד | אהבה בלי תנאי גם בשביל שאר הילדים | כי אני ה' רופאך | לעורר שפע טוב על ישראל | הגלות והגאולה ניכרות לעין

יום שני פרשת שלח כ' סיון תשפ"ה

מו עצה להיפטר מפחדים ורגשות מטרידים

אדם לעמל יולד | מיצוי הכשרונות עד הסוף | כל גיל והמלאכה המתאימה לו | מעבירין ממנו עול דרך ארץ | עול תורה לנשות ישראל | מילוי התפקידים באופן הנכון | פחדים הם עול דרך ארץ | ניצול הכשרונות מסיר פחדים | הסרת עול דרך ארץ לפי ערך | אין הדבר תלוי אלא בי | בית קשה אינו תירוץ | אנשים שמחים ומאושרים | תורה מתשת כוחו של אדם | שעמום באיכות כשעמום בכמות

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת שלח כ"א סיון תשפ"ה

נד כוונת המשלח משפיעה על השליח

כח המשלח בשליח | יד השליח עם מחשבת המשלח | בין יהושע וכלב לשאר המרגלים | עשייה מתוך ביטול לרצון ה' | הצלחת הפעולה תלויה בכוונה | פועל ידיו תרצה

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת שלח י"ט סיון תשפ"ג

נו על-ידי שפלות הרוח זוכים להרגיש בטוב ארץ ישראל

מאוד מאוד הוי שפל רוח | עדינות זקוקה לכלי העדינות | הגאווה מעכבת יותר מכל | קבלת בהירות ופשיטת הספיקות | הקדושה מסלקת כל הספיקות | השואל מורה על ביטול | השקטת הלב מרעשים חיצוניים

ליל שישי פרשת שלח י"ט סיון תשפ"ג

סא עבודת האדם לחבר את התורה אל חייו האישיים

וחיי עולם נטע בתוכנו | כיפוף המדות לרצון ה' | עבודת ה' איננה מבצע | לעשות רצונך אלוקי חפצתי | סוד תורה כציצים ופרחים | שומע ומוסיף - מקניני התורה | כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית | הסטת המסך המבדיל

מדור אמונה ובטחון

שיעור ר"צ

יום שלישי פרשת בהעלותך י"ד סיון תשפ"ה

חובת ההודיה לה' אחרי שזוכים להטיב לאחרים

הנושא. אם יש צד שאין הקב"ה חפץ בכך - צריך לפנות לייעוץ. למשל, הבן מבקש מאביו או האב מבנו להתארח אצלו בשבת, והוא לא יכול. לא תמיד אפשר להסביר למה הוא לא יכול, אבל הוא מבין שלא נכון להיענות לו עכשיו. ובכן, אל תעשה לו עכשיו את הטובה רק בשביל הרגשת האי נעימות, כי אם תעשה זאת, תגיע לתוצאה לא טובה. על כן האדם מתבונן תחילה - אה, פלוני רוצה שאעשה לו כך וכך, הבה נחשוב, זה נכון? זה ישר? - אה, אני לא רוצה, כי אולי לי זה לא נעים. בסדר, **הבה נראה מה הקב"ה רוצה**. כיון שהאדם נגיש בדרך זו, **כשהוא מחליט לעשות את הטובה, הוא עושה אותה מכל הלב, והוא בוטח בה' שיעזור לו שיצליח**, כי לרצות לעשות את הטובה - זו סוגיא אחת, ושזה יצליח - זו סוגיא אחרת. **זה תלוי אך ורק בהקב"ה**. **בוטח הוא בה' שזה יסתדר בנקל ויעלה יפה**.

הודאה על הזכות להיות צינור

הבה נתבונן שוב באחת מהשורות: **וְיִשְׁלִימֶהוּ עַל יָדוֹ** (אם הטובה תבוא לידי גמר על ידו) **וְיִשְׁמִימֶהוּ סִפָּה לְטוֹבָת וּזְלָתוֹ** (היינו שהוא יהיה הצינור שעל ידו תבוא הטובה לפלוני. כוונת הדבר שפלוני בין כה וכה היה מקבל את הטובה,

נכון לבו בטוח בעשיית הטובה

בשיעורים האחרונים עסקנו בדברי רבינו המחבר, באמצע הפרק הרביעי, בעניין מי שזוכה לעשות טובה לזולתו.

ראובן, עסקן הפועל רבות למען אחרים ומצליח בזה, רוצה לדעת מהי הגישה הראויה בהצלחות אלו. חשוב להדגיש: אין זו סוגיא השייכת רק לעסקנים. אלא כפי שרבינו המחבר אומר בשפה ברורה - בכל פעם שהאדם עושה טובה לזולתו, בדברים המתרחשים מדי יום ביומו, בטובות שבין איש לאשתו, בין אשה לבעלה, בין הורים לילדיהם וילדים להוריהם. הרי זו עבודה שלימה, כפי שלמדנו, ויש לעשותה עם כל הלב.

אחד מהיסודות הוא: **כאשר האדם עושה את הטובה, עליו לזכור שהוא עושה רצון ה'**. **ואם אינו בטוח שזהו אכן רצון ה', עליו לברר זאת, ואם יתברר שאין זה רצון ה' - עליו להימנע מכך**.

הסיבה לכך, כי אם האדם מסופק אם זה הדבר הנכון ועושה אותו רק מתוך חוסר נעימות, אך בלבו יש תרעומת - הוא לא יכול לגשת אל הדברים בבטחון נכון. על כן עלינו לברר היטב לפני שניגשים אל

אתה מרגיש שאתה כזה מוצלח, הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי', וכיון שאתה מודה לה' על זה שאתה מרגיש כל-כך מוצלח, לא ברור אם לזה אנו באמת מצפים.

נפתח קצת את הנושא, מדוע מי שעשה טובה לזולתו והצליח להביאה לידי גמר, צריך להודות על זה שהצליח להביאה לידי גמר? בדרך כלל איננו חושבים כך, כי זה קורה כמו מאליו, כי כשאני מטיב עם זולתי ואני רואה את מאור פניו, אני כל-כך שמח שהצלחתי להעלות חיוך על פניו. יש לו לאדם קורת רוח טבעית מזה. הוא לא זקוק להתבוננות. אני נהנה שזכיתי להטיב עם יהודי. אך בדרך כלל זה נובע מכך שאין לומדים חובת הלבבות, כי לכן האדם אומר: יש לי הרגשה טבעית - אני נהנה שזכיתי להטיב עם יהודי. אך באמת זה יותר מזה, כפי שנראה בס"ד.

עשיית נחת רוח להשי"ת

כשהאדם עושה טובה והיא באה לידי גמר, יש להקב"ה נחת רוח מזה. אם אתה רואה על פני זולתך שהוא מרוצה - אתה יכול להיות בטוח שגם הקב"ה מרוצה. **זו אחת מהתכליות של עשיית טובה לזולת - פרסום אלוקות.** היודע אתה שנתקיימה עכשיו תכלית לבריאה?! זה לא רק מפני שפלוגי ביקש ממך. צריך לצאת מהצמצום הזה... פלוגי ביקש ממני טובה והוא סומך עלי שאני הבאתי אותה לידי גמר... אז שוב הולכים בעקמימות. הקב"ה רצה שזה יקרה, כפי שכבר הסכמנו קודם לכן, **ואם זה הגיע לידי גמר, יש מזה נחת רוח להקב"ה.** אחד מהאופנים להסביר מדוע יש מזה נחת רוח להקב"ה הוא **כי כל פעם שמגיע טוב הנגלה לעולם - יש כבוד ה'.**

כך מבאר המלבי"ם בפרשת המן (בשלח טז, ז). כשיש מזון לבני ישראל, יש הרווחה,

כי אם הוא קיבל אותה, סימן הוא שהיה צריך לקבל אותה, כי אם לא היה צריך לקבל אותה, שום השתדלות לא היתה מועילה, אך כיון שהקב"ה בחר בו להיות צינור שדרכו תעבור הטובה ותגיע אל פלוגי) - **יודה על זה.**

רבינו המחבר מבאר, שאם האדם עשה טובה לזולתו ורואה שהצליח, עליו להבין תחילה שלא הוא זה שהביא את התוצאה, כי אם יחשוב שהוא זה שהביא את התוצאה - לא יוכל להודות נכונה. **דבר ראשון עליו להכיר שהתוצאה היא החלטתו של הקב"ה, אך על זה שהיה לו קשר לדבר והיה מעורב בזה כי הקב"ה השתמש בו כצינור, הוא צריך להודות.**

הודאה זו לשם מה?

עלינו להתבונן בטעמא דמילתא, מדוע עליו להודות על כך? מה הסיבה שעליו להודות על כך אם גם בלעדיו זה היה קורה. איזו תועלת יש במה שהשתמשו בו? האדם שואל: האם יש להקב"ה מזה משהו שהשתמש בי דווקא? האם יש לי מזה משהו?

ובכן, אילו היה האדם מתבונן בזה, היה אומר שההצלחה נותנת הרגשה טובה. כשהאדם מנסה ורואה תוצאה - יש לו הרגשה טובה. 'למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה'. אם אני מנסה ולא מצליח - יש לי הרגשה לא טובה, וכשאני מנסה ומצליח - **יש לי הרגשה טובה ועליה אני צריך להודות לה.**

אין זה מופרך. רעיון כזה מופיע בדברי רבינו המחבר כשהוא מדבר על ההשתדלות שהאדם עושה לעצמו, **שעליו להודות גם על ההרגשה הטובה.** אבל כאן מדברים על יותר מזה, כי כאן יתכן שאותה הרגשה טובה שורשה בטעות, כי בין כה וכה זה היה קורה, ואתה יש לך הרגשה טובה כי

להביא את הטובה לידי גמר, **על ידו נעשה קידוש ה'.** יתכן שלא חשב בכלל על כיוון זה. הוא סתם אדם טוב שאוהב לעשות טובות לאחרים. או גרוע מזה, הוא רוצה לקבל הערכה. **בסופו של דבר קרה כאן דבר טוב מאוד.** ברוך ה'. אם זו טובה ישראל. יהודי זקוק היה לטובה וקיבל אותה. אתה רואה את חיוכו, אתה רואה את שמחתו. ולא רק מפני שהוא מחייך, אלא באמת, נשמה יצאה ממיצר מסויים. **דבר נפלא הוא. מי שרוצה יכול לראות שם את הקב"ה.** ובכן, **אם זה נעשה על ידך, עליך להבין שזכות לפרסם אלוקות.** אולי עשית דבר קטן, אבל התוצאה גדולה ועצומה עד לאין ערוך.

בחירתו של עושה הטובה

הנה המושג 'על ידך' או באידיש 'דורך' דיר' סובל שני פירושים. הוא יכול להתפרש **שזה נעשה על ידך ממש,** כלומר, אתה עשית. ויכול להתפרש **באמצעותך,** כלומר, **זה עבר דרכך.** זהו פירושו של **הבעש"ט הק' זיע"א** כפי שהביא **בעבודת ישראל** (ליקוטים עמ"ס תענית) על כל העולם ניוון בשביל חנינא בני². הרי אף המושג 'בשביל' סובל את שני הפירושים. הוא יכול להתפרש בגללך - אתה עשית אותו, ויכול להתפרש מלשון שביל. לא אתה עשית אותו, אבל זה עבר דרכך. עמדת באמצע ושימשת כצינור. אחד צריך להעביר דבר לחבירו ושואל אותך: אתה בין כה וכה הולך לשם? עשה לי טובה ותעביר לפלוני. סך הכל העברת את השפע מהכא להתם.

אך ככל שהדבר נוגע לסוגיא זו, **כשאתה רואה שטובתו של פלוני נעשתה על ידך,** עליך להבין **שהבחירה נתונה בידך איך**

יש שפע, **רואים את טובו של הקב"ה. מתברר ומתפרסם לכל כי 'טוב ה' לכל ורחמינו על כל מעשיו.'** יש אז קידוש ה'. ובכן, כשעשית טובה לזולתך, הפעלת את קשריך עם הנהלת הישיבה, ואכן קיבלו את הבחור אל שעריה, וזה באמת טוב לו, או כשהשגת תור לרופא לפלוני שזקוק היה לתור זה ולא קל היה להשיגו... **רואים עכשיו טוב, וכשרואים טוב, רואים את הקב"ה, כי הקב"ה וטוב חד הוא, והקב"ה רוצה שנכיר בטוב שבעולם ונרגישו.**

ברוך המקדש שמו הגדול ברבים

יותר מזה, כשיש קליפות בעולם, יש רע וצמצום. העולם הזה רובו רע כדאיאת **בכתבי האר"י הק' ז"ל**³, וכשנלחמים עם הרע - 'יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו' - מסירים כיסויים מן העולם. כשהאדם אומר אשרי בכוונה, וכשהוא אומר 'סומך ה' לכל הנופלים', הוא שבור מאוד. הוא עדיין בשלב של הנפילה, לפני הסמיכה. אז הוא רואה רק פסוק. לא יותר. אבל אדם שהקב"ה עזר לו והרימו מאשפתות, כשהוא אומר 'סומך ה' לכל הנופלים' מלא רגש. הוא זוכר את מצבו הקודם ורואה היכן הוא נמצא היום - האין זה קידוש ה'? הרי רואים בחוש מה שכתוב באשרי. **זה הדבר היפה ביותר שיכול להיות.** היה לו לאדם איזה נס והוא נכנס ואומר אשרי - **יש בזה בוודאי פרסום אלוקות.**

זה מה שקורה כשהטובה באה לידי גמר. רצו שמשוהו יצליח, וברוך ה', רואים שהקב"ה עזר, התפילות התקבלו. 'אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפלת' (תהלים סו, יט). ובכן, עסקן זה שהקב"ה השתמש בו

א. ראה עץ חיים שער מג (שער ציור עולמות) בהקדמה להדרוש. ועוד.

ב. ראה בעל שם טוב עה"ת פרשת תולדות אותיות ה, וט. וראה עוד שם במקור מים חיים אות ה.

ובהיותו שם, הוא רואה שהתעורר שם איזה פקפוק, איזו שאלה בכשרות המאכלים או בהלכות שבת, ואח"כ הוא מתפלא - מדוע הקב"ה הביא אותי אל מאחורי הקלעים לראות מה שראיתי? עדיין איני יודע מה הסיבה, אבל אני כבר שם לב שהקב"ה הביא אותי בזמן הנכון אל המקום הנכון כדי לראות את הדבר הנפלא.

הרגשה זו יש למי שהצליח לעשות טובה לחבירו. הוא אומר כך: **הקב"ה עושה טובות עם אנשים ואינני יודע מדוע זימן אותי הקב"ה לראות זאת, מדוע הביא אותי להיות כאן ואף להשתמש בי.** הוא הריס אותי והשתמש בי לעשות את הטובה לפלוני. אינני יודע למה, אבל שמתי לב שזה מה שקרה.

לשמוע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך

אם האדם מסתכל על זה באופן זה, אז יבין מדוע הוא צריך להודות על כך, כי אז גילוי האלוקות שנעשה בעולם על-ידי ביאת הטובה לידי גמר, הוא גילוי נאה. **רואים את הקב"ה בעולם.** כשהאדם מייחס את ההצלחה לעצמו, הוא גורם הסתר בעולם, אבל **אם אינו מפריע, אך מכיר באמת שהקב"ה כל-כך טוב...** תראה כיצד הוא מטיב עם בניו, תראה כמה הוא אוהב אותם... זה שהוא היה מעורב בזה, אינו חלק מהסיפור בכלל... הוא עצמו מתרגש. עושה הטובה מתרגש לא פחות ממקבל הטובה... ברוך ה', עוד יהודי נושע. תסתכל על פניו. הכל היה כדאי כדי לראות את פני האב כשקיבל את הבשורה... הוא לא נמצא כאן בתמונה בכלל. הוא לא צריך להציג עכשיו פני עניו. הוא מרגיש כל-כך קטן שלא חשוב לו לדבר על עצמו. **הוא מסתכל על התוצאה ואומר: תראה איך פלוני אומר**

לפרש 'על ידך'. העסקן, הבעל, וכן כל מי שעשה טובה לזולתו, צריך לזכור שהוא יכול לבחור אם לפרש כך או לפרש כך. אפשר לשמוע את האדם אומר: הצלחתי להזיזו ממקומו. בתחילה הוא לא רצה. דיברתי אליו מכאן ומשם... הוא מכניס מדי פעם את שם ה', אבל מה הוא חושב באמת? - ברוך השם, הצלחתי להזיז אותו. **הדרך הנכונה היא כשהאדם אומר כך: הקב"ה הזיז את פלוני ואני עומד באמצע ומתפלא מדוע הקב"ה השתמש בי לצורך כך.** איני יודע. אולי בגלל דמעות הסבתא, אולי בגלל איזה דבר טוב שעשיתי. אני מתפלל להקב"ה אם יזדמן להשתמש בי שוב. עדיין איני יודע איזו תועלת יש במה שהוא משתמש בי, אבל דבר ראשון אני מכיר מה שקרה.

זוהי הבחירה שיש לאדם מה לחשוב כשהוא רואה שהשתדלותו נשאה פרי. אם יחשוב שהוא עצמו הביא את התוצאה, לא די שלא יתעלה, אלא גם ישפל מזה, כי יחזק את מחשבתו על עצמו שהוא מוצלח כה גדול, ואם יודה לה' על שהוא עצמו הצליח לעשותו, יהיה מצב משונה ביותר. אתה מודה לה' על מה? על שאתה עשיתי?! ראשית כל, לא אתה עשית. אתה טועה. שנית, אתה באמצע להתדרדר כלפי מטה, על מה אתה מודה?

הזכות להיות כלי שרת

אכן אם האדם יקלוט את הגישה הנכונה, עדיין איני מבין את כל התמונה, עדיין איני יודע לא מדוע הקב"ה הביא את הדבר לידי גמר, ולא לשם מה הכניס אותי לתמונה... תארו לכם אדם שעומד בסעודת שבת המונית שנערכת באולם גדול ומתפלא מדוע מנות האוכל עדיין אינן יוצאות מהמטבח והשעה כבר מאוחרת. הוא נכנס למטבח לראות מדוע האוכל מתמהמה,

כשרון, ריח הבשמים נדבק בו. עליך להבין מה זה להטיב ליהודי. לא אתה ולא שום דבר. דבר ראשון תבין **שהטובה באה לידי גמר. ואם הטובה באה לידי גמר, אירע דבר נוסף - נעשה גילוי אלוקות בעולם.** טוב בא לעולם. אם טוב בא לעולם, אם אמת הגיעה לעולם, **ואם בגלל זה באה אמונה לעולם, ואתה היית מעורב בזה - היתה לך תועלת מזה. ואם היתה לך תועלת, עליך להודות על כך לה'.** לא מפני שאתה הבאת את התוצאה, אלא **משום שנעשה בך שימוש.**

קחו למשל מי שזכה להסתובב אצל יהודים יראי שמים מופלגים, להיות שמש, שלוחא דרבנן... מדובר בנושא מורכב, כי פעמים שזה יכול להרחיק במקום לקרב. אבל כל אחד יכול לחשוב על דוגמא של יהודי ירא שמים אמיתי שזכה לשמש קצת בקודש אצל הצדיק ולמלא שליחותיו, כאשר מתוקף תפקידו ראה דברים שאחרים לא ראו, ובהיותו בר דעת - למד דברים הרבה בתורה וביראת שמים. ובכן, אפשר היה להפטיר ולומר: הצדיק עלה אז כאוד מוצל מאש, והוא היה אז 'עלטערער בחור', כך שלא היה מתאים ממנו לשמשו. אבל למעשה, מאחר שהיה יוצא ונכנס בביתו, זכה ליראת שמים מרובה. כך אומרים **חז"ל** (ברכות מב, א): תיכף לתלמידי חכמים ברכה. אם אתה מסתובב סביב התלמיד חכם, נדבקת בך ברכה, נדבק בך שפע, נדבק בך טוב. **תן תודה לה' על ההזדמנות שהיתה לך, מדוע? כי קיבלת מזה תועלת. קיבלת תועלת מזה שנעשה בך שימוש.**

ההודאה מעוררת את מטרת המתנה

ניתן דוגמא פשוטה: אדם שמודה על מזונו. הוא מברך הזן את העולם כולו בטובו. הנה בשעה שהוא מודה, קורים שני דברים. דבר ראשון, הוא אומר מי בעל הבית. אם האדם קיבל דבר טוב והוא מודה

עכשיו מודים, תראה איך הוא מודה עכשיו לה'...

תחשבו על מי ששולח לאלמנה כמה אלפי דולרים לכבוד יו"ט ושומע את האלמנה אומרת: רבונו של עולם! אני מודה לך על ששמעת לתפילותי. אתה יודע מה שזה בשבילי. זה לא רק הכסף. זה כל החיות. ראשית, כי אני רואה שאתה דואג לצרכיי. ידעתי את זה, אבל עכשיו אני יכולה לממש את זה. שנית, כי אלמנה אני ורצוני להיות 'נותנת'. אני רוצה להרגיש אדם, אני לא רוצה להרגיש כל הזמן נצרכת. עכשיו אני יכולה לתת לבניי הנשואים. אני יכול להתקשר לבני האברך ולשאול אותו: אולי עדיין חסר לך משהו ליו"ט? אתה יכול לבוא אלי ואתן לך. הוא שומע את האלמנה מדברת עם הקב"ה ואומרת: תודה לך שהחזרת לי את חיותי, תודה שהראית לי שוב שאתה אותי, תודה שנתתי לי את צרכיי, תודה שהענקת לי את היכולת לתת לבניי... אתה יודע כמה זה שווה??? זה הסיפור! הלא זה גילוי אלוקות כה גדול. חבל לבזבז אותו על ענינים של הבל כמו מי הביא לי את הכסף. אל תדבר על זה בכלל. אל תזכיר לא מי הביא ולא מי לא הביא. זה לא נושא בכלל. דבר כל-כך יפה מתקיים עכשיו. מגיעה עכשיו תכלית נפלאה לבריאה.

לריח שמניך טובים

ובכן, אם היית מעורב בדבר והקב"ה השתמש בך להביא על ידך אותו גילוי אלוקות, עוד לפני שתבין מדוע ולמה, כפי הנראה תהיה לך תועלת גדולה מזה, כי אם נעשה דבר טוב על ידך, מן הסתם נדבק בך משהו, כפי שאמרו **חז"ל** סוף מסכת קידושין (פב, ב) שהבורסקי, אף שהוא אדם טוב וירא שמים, נדבק בו הריח הרע של העורות, ולעומתו, הבשם, אף שאינו בעל

ה' הוא מעורר את המוח והלב שמאחורי נתינת המזון - הקב"ה נותן, הקב"ה מראה אהבה, הקב"ה רוצה ליתן לי ואני רוצה להחזיר. תודה לך על הנתינה... ההודאה שאחרי הנתינה, עושה את הנתינה לנתינה (במקום להיות דבר חסר משמעות). ההודאה דולה את הפנימיות.

התועלת שבאכילה

זוהי הסיבה שכאשר האדם מברך ברכות הנהנין כדבעי, הוא מקבל את התועלות שקיימות באכילה מעבר לגשמיות. בעצם זה שהוא מברך כדבעי. באכילה יש תועלת גשמית לגוף, ויש בה גם תועלת של העלאת ניצוצות הקדושה שבתוך המאכלים, אשר על-ידי כן יכול האדם להתעלות הרבה מאוד. ובכן, **אם יכיר האדם שהקב"ה הוא זה שנותן לו את המזון ומאכילו, אזי במקום שיעשה בעל גאווה אחרי האכילה, אשר זה מה שקורה בדרך כלל, כמו שכתוב (האינו לב, טו): שמנת עבית פְּשִׁית. כשהאדם אוכל, הוא מגביר את כח גופו ומתרחק קצת מה'.**

בשבת בבוקר, למשל, הוא התפלל, הוא אמר נשמת בהתלהבות, הוא אמר תהלים, הוא היה מרומם... כל-כך קדוש, כל-כך מרומם... הכל עד שהוא אוכל. כיון שהוא אוכל - הוא נעשה כבד... אבל **אם יכיר שהוא מקבל את המזון מהקב"ה, ראשית כל, ירגיש שהקב"ה בעה"ב, ותהיה לו הכנעה מסוימת, וגם כשהוא אומר 'מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר'... הקב"ה אוהב אותי, הקב"ה דואג לצרכיי'... 'בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני'... אם הוא מכון פירוש המילות ואומר את הברכות כדבעי, הלא הוא בונה את הקרבה הקיימת בזה שהוא אומר: הקב"ה מאכיל אותי עכשיו, הוא נותן לי מזון ונותן לי כלי אכילה, אני מודה לו על כך כי אני רואה**

לה' על שנתנו לו, הוא משריש בלבו שאין זה שלו אלא של הקב"ה - אני מודה לך, רבוננו של עולם, על זה. כך הוא בכל אחת מברכות השחר. אני מודה לך על כח הראיה - ברוך פוקח עיורים. **על כל דבר שיש לו לאדם והוא מודה עליו, הרי הוא מגלה דעתו שהוא יודע מיהו בעליו.**

דבר שני, **על-ידי ההודאה, הוא מעורר את הקרבה והקשר בין המקבל והנותן.** צריך לשים לב לכך. מישוה קנה לך מתנה, אם אינך מודה לו על כך, זה שהוא נתן לך את המתנה - נשכח ממך מהר מאוד. אבל אם כעבור שבוע, אתה מתקשר אליו או כותב לו: אומר לך את האמת, אני מרגיש שזכרת אותי, ואני רוצה להודות לך על המתנה - אתה עושה בזה דבר גדול. כי הנה בכל מתנה יש את עצם המתנה ויש את המוח והלב שמאחוריה... הוא קונה לך מתנה, הוא רוצה להביע בפניך הכרת הטוב, הוא רוצה להיות קרוב אליך, הוא מראה לך את רגשי ההודאה והאהבה שיש לו כלפיך. ובכן, אתה זה שבוחר כמה לשים את הדגש על רגשי ההודאה והאהבה וכמה לשים אותו על המתנה עצמה. אם מישוה קנה לך חפץ ואתה רק עסוק בלהשתמש בו, והשאלה מי קנה לך אותו, לא ממש מעניין אותך... איזה דוד רחוק קנה לך אותו... אינך זוכר בכלל איך הוא דודך. זה לא נוגע לך בכלל. אם כך הוא הדבר, זה לא יוצר ביניכם שום קשר. אע"פ שאירע כאן משהו - לא השכלת לטפח אותו. אבל **אם אתה חוזר לאחור וחושב ומתבונן ומתקשר להודות, אזי אתה מעורר את המוח והלב שמאחורי המתנה.**

ולכן **כל פעם שהאדם מודה לה', כגון בברכת המזון, מלבד מה שהוא אומר שהקב"ה בעה"ב - 'הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו' - הוא גם מתקרב אז אל**

דורנו, ממש נורא אתם... הוא לא מתחיל לקלוט, רבינו המחבר צועק לו: אתה הכפוי טובה!!! אתה קיבלת עכשיו טובה נפלאה, מדוע לא הודית? קיבלת טובה נפלאה ואינך מודה על כך. כך כתוב בחובת הלבבות. כל טובה. **כל פעם שהצלחת לעשות טובה לפלוני, אתה מחויב להודות על כך לה'.** אנו רגילים לומר שצריך להודות על הטובה שקיבלנו, וכן על הרעה - חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. כשקיבלת משהו מהקב"ה ולא זכרת לומר: אני מודה לך על כך - לא הוצאת את התועלת הפנימית שלו. לא קלטת שזה היה, וכיון שלא קלטת, לא ניצלת את היכולת להתקרב.

התועלת של הנעשה צינור

והנה **כשהאדם זוכה לעשות טובה לפלוני**, הטענה עליו כפולה. **אתה חייב להודות יותר מכל מי שמקבל טובה**, כי כפי שאמרנו שבהודאה יש שתי תועלות, האחת, שאתה שם לב של מי זה, כי **כשאתה מודה, אתה זוכר אינו שלך אלא של פלוני**, השניה, **שאתה בונה את הקרבה שבתוך המתנה**. ובכן, **כשהאדם עושה טובה לפלוני, הנסיון להרגיש שזה שלו ולא של הקב"ה, חזק מאוד**, כי הוא השתמש בכשרונו ובקשריו ובזמנו, ולכן **כדי שישתנה ויזכור שאינו שלו...** אין זה שלי, להיפך, הקב"ה הוא זה שעשה לי טובה... **הוא צריך להודות**. אתה יכול לזכור זאת רק על-ידי שתתן הודאה. אבל אינך יכול להודות אם אינך יודע איזו תועלת היתה לך.

ישאל האדם: וכי היתה לי תועלת? איזו תועלת היתה לי? הנה אפשר לענות במילים פשוטות. היתה לך מצוה. אין הכי נמי. דרך קלה היא לבטא אותה נקודה. היתה לי תועלת בזה שזכיתי להטיב לפלוני, כי היתה

את האהבה המשתקפת מזה. **כיון שהוא מתבונן גם בחלק זה, חוץ ממה שהוא חושב מזה, הוא גם מוציא החוצה את הפנימיות שבמתנה, והרי הוא יוצא עם רוח נפלא.**

לכן מבואר בספרים שאפילו רק **יברך אדם ברכות הנהנין כהלכה עם פירוש המילות, תהיה לו תועלת רוחנית** מהמאכלים עצמם. הוא יוכל להרגיש תענוג של קרבת אלוקים אחרי האכילה. זה מובן מאוד, כפי הדוגמא שהבאנו לעיל. **כל פעם שאתה מודה, אתה מעורר את הקרבה והקשר שבתוך המתנה, ולכן תקבל יותר מאותה תועלת.**

מום שבך אל תאמר לחברך

ומעתה כך הוא גם לגבי ענין הטובות. רבינו המחבר אומר: אם אתה רוצה להיות אדם שעושה טובות ולא נעשה בעל גאווה, על-ידי כל התודות שבני אדם מרעיפים עליו ועל-ידי ה'מי שברך' שעושים לו בבית הכנסת, כאשר כולם קוראים קריאות התפעלות על גודל תרומתו, אלא להיפך, אתה מתעלה על-ידי הטובות, מרגיש מרומם ומתקרב אל ה' על ידן - **עליך לקלוט דבר ראשון שהקב"ה הטיב עמך שבחר בך שהטובה תעבור על ידך. כעת אתה מחויב להודות על כך**. כך מפורש בדברי רבינו המחבר. **אם הגמר נעשה על ידך, אתה צריך להודות על כך**. אינך יכול להתחמק.

בדרך כלל, אחרי שהאדם עשה טובה לזולתו, הוא רוצה דבר ראשון לקבל ממנו הערכה. הוא עובר לידו בבית הכנסת מימין ומשמאל וממתין לקבל ממנו תודה, ואם פלוני אינו נותן לו הודאה עמוקה ואינו אומר לו: ממש הצלת אותי - הוא מתחיל לרטון בלב: כאלה כפויי טובה הם בני

קרוב אליו, הוא מודה לו שהשכינה שורה עליו, שהשכינה מסכימה לשרות עליו. כפי שבתורה אם לא תזכור מה שמונח בתורה, לא תקבל את פנימיות התורה, כי אם אינך קולט מה שהקב"ה נותן לך, אינך יכול לקחת אותו, כך הוא לגבי ההודאה.

אור הגנוז לצדיקים

נבאר יותר: מבואר בספרים¹ שכאשר **אתה מקבל טוב ומודה עליו, אתה מצליח לקבל את האור הגנוז שבו**. קיבלת משהו, עכשיו אתה צריך להודות עליו, ותיעשה על-ידי כן כלי קיבול לקבל את הדבר הפנימי שבדבר הזה שקיבלת. קיבלת ארגז. מה אתה רוצה? האם אתה רוצה לפתוח אותו ולהוציא את מה שיש בתוכו או שאתה רוצה להשאירו סגור? **אם תכיר בכך שהקב"ה הוא זה שנתנו לך ותבין כמה קרבת אלוקים יש בזה שהוא זה שנתנו לך, אזי תצליח להוציא את האור הגנוז מהדבר שכבר קיבלת**.

יסוד זה הוא יסוד המלווה אותנו לאורך כל הדרך, כי הוא אחד מההסברים מדוע **כשהאדם מודה על מצבו הקשה, זה נהפך אח"כ לטוב הנגלה**... 'אודך ה' כי אנפתי בי' (ישעיה יב, א)... 'חמת אדם תודך ושארית חמות תחגור'... פסוק **בתהלים** (עו, יא) **שרבינו יונה** מפרשו כך (שערי תשובה ד, יב): **אם אתה מודה גם כשהחמה שפוכה עליך, אזי שארית חמות תחגור**. תחגור הוא מלשון עצירה, כמו חגירת הצפורן של הסכין. **שארית החמה תיעצר, ויבוא אליך טוב נגלה**. מדוע יבוא טוב נגלה? כי **כשהקב"ה נותן איזה דבר לאדם בכל צורה שהיא, טוב הוא, אלא שלפעמים אי אפשר לראות שהוא טוב, אבל כשאתה מבין**

לי מצוה. אבל יותר לעומק, המצוה שהיתה לי היא שהטבתי עם השכינה. לא אני עשיתי את זה, אבל **הקב"ה נתן לי רשות להיות הצינור שעל ידי יהודים יהיו שמחים, שעל ידי יהיה פרסום אלוקות בעולם**. משתמשים כך לפרסם אלוקות בעולם ואינך מודה על זה? אינך מוציא זאת בפוך? אינך זוכר כל פעם להודות?!

ההודאה ממצה את הפוטנציאל

הן תראה שאחרי הלימוד אומרים כל פעם: מודה אני לפניך ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ההודאה גורמת לאדם לקבל את הפנימיות. אכן כן, בתורה זה ג"כ כך. אם אינך מודה על התורה, לא תקבל את הפנימיות שלה. ככל הסוגיא **במסכת נדרים** (פא, א). מדוע הגיע החורבן? מדוע אין תלמידי חכמים זוכים לבנים תלמידי חכמים? משום שלא ברכו בתורה תחילה. וכתוב שם **במהר"ל**²: אתה לומד תורה, אבל האם אתה קולט שהקב"ה נתן לך משהו? אם תבין שהוא נתן לך יכולת להתקרב אליו ותדגיש את זה כשאתה מודה לו... **אני מודה לך שאני יכול להיות קרוב אליך, אני מודה לך שעל ידי התורה אני יכול לפרסם אלוקות בעולם**... כמובא בתפילת השל"ה הק', בראשית... הקב"ה היה כאן לפני שהיה כלום... 'מלוא כל הארץ כבודו', 'לית אתר פנוי מינה'... וברא את העולם עם התכלית שעל ידינו תתפרסם אלוקות בתוך עולם זה, עולם הטבע, עולם החושך, כמו שאמרו **חז"ל** בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית.

מודה הוא להקב"ה שהוא יהודי, הוא מודה להקב"ה שנותן לו את היכולת להיות

ג. ראה נתיבות עולם נתיב התורה פרק ז. תפארת ישראל בהקדמה. חידושי אגדות מהר"ל בנדרים שם.

ד. ראה תורה אור פרשת שמות.

באמת, הוא מתחיל להודות על עוד דברים ג"כ. כך הוא הסדר. האדם שרוי במצב רוח טוב, האדם שמח, ממילא הוא נזכר בעוד דברים להודות עליהם. מוחו פרה ורבה. הוא מלא חיות.

אם כן אין פירושו רק שאתה מודה על עוד דברים, אלא **אתה מוציא הרבה יותר מהדבר שהיה לך. אתה מוציא את האור הגנוז שבו.** וכך הוא גם לגבי תורה. רק הרחבנו בזה. אתה יכול להודות על התורה ביבשות. אפשר גם שלא להודות ח"ו. אבל **אפשר להודות ביבשות. לומר את המלים ותו לא. ואפשר להתבונן ולחשוב** מה פירוש שהקב"ה נתן לו את התורה, והוא יכול לחדור כל-כך עמוק שזה מה שיתן לו את הפנימיות שבתורה. זה מעורר אותו לקרבת אלוקים, כי הוא קולט שיש בתורה כזו קרבה עצומה... ותן בלבנו בינה, חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו. או אז **באמת תקבל יותר מהתורה שאתה לומד. זה יעורר בך חלק יותר עמוק בנפשך.**

אותו דבר **כשזכית לעשות טובה ליהודי, ואתה מודה על כך,** ואתה מנסה להניח על זה דגש שלא לשכוח, אם על-ידי עשיית תזכורת, אם על-ידי התבוננות, **ואתה מוציא את ההודאה מפיו - מה שיקרה הוא שתקבל פי כמה תועלת פנימית לנפשך.** התועלת כבר היתה גם קודם לכן. הן קיימת מצוה, היתה לך קרבת אלוקים, אבל איני יודע כמה ממנה אתה באמת יכול להרגיש באופן שיתקיים בך מצוה גוררת מצוה. אכן זה תלוי בשאלה כמה תודה על זה.

הודאה על התורה היא לימוד התורה

יתכן שזהו הפירוש בדברי הגמרא **בברכות** (דף ד), על הסתירה בין שני פסוקים בתהלים לגבי השאלה במה עסק דוד המלך

שהיתה כאן קרבה... משהו קרה כאן, אני לא יודע איך, אבל אני מודה על זה... **ההודאה דולה את הטוב הפנימי שבדבר,** ואתה מתחיל לראותו ולמששו. פעמים שצריך להודות מאות פעמים מכל הכיוונים, אבל זה מה שקורה כשהאדם מודה על הדבר.

יסוד זה נכון לא רק לגבי דבר רע שהגיע, אלא גם לגבי דבר טוב שהגיע. כשהגיע אליך דבר טוב... מישוהו הלך וקנה לך ש"ס. אם לא תודה על זה, יהיה לך רק את הכריכות של הש"ס, כמנהג רוב בעלי בתים חשובים... יש לו את הש"ס. אולי בגלל כן מהדירים כל-כך שהכריכות יהיו מפוארות, כי בדרך זהו החלק היחיד של המתנה. אבל אם תודה ותאמר: נתת לי אופן של קרבת אלוקים, נתת לי יכולת ללמוד מאמרי חז"ל - לאט לאט זה יביא לך את מה שנמצא בתוך הש"ס.

הודאה גוררת הודאה

זהו שאמרנו לעיל לגבי מזון. אם הקב"ה נתן לחם, אתה אמנם יכול להודות על הלחם לבדו, אבל אם לא הודית כלל - קיבלת רק את הארגז. אם הודית על זה שהקב"ה נתנו לך והוכיח שהוא אוהב אותך - תמיד לא חסר לנו, ולחם זה הוא ראייה כי אל יחסר לנו מזון לעולם ועד, ואתה מוצא את עצמך מודה על ארץ ישראל ועל ברייתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדנתנו. תראה מה שקרה. **בגלל ההודאה, אתה דולה יותר מהלחם שקיבלת.** באמת מונחים בתוך הלחם דברים רוחניים. אכלת את הלחם, עכשיו תברך בחמימות. תבין שהקב"ה נתן לך דברים טובים כאלה. הקב"ה מטיב אתך. אתה מתחיל להודות על עוד דברים, מדוע? אחת מהתשובות הפשוטות היא (הגה"צ ר' **אביגדור מיללער** זצ"ל היה חוזר על כך הרבה) **שכאשר האדם מודה**

משתמש בכך ונותן לך רשות להיות זה שעומד באמצע - תחשוב שאתה עושה את זה, והרי זה היפך הבטחון - 'כוחי ועוצם ידי'. לכן **חלק גורלי מעשיית טובות לבני אדם הוא שתקפיד להוציא מפיו תיכף ומיד: אני קולט שהטבת עכשיו עמדי במה שהנחת לי להיות באמצע, ואני מודה לך, ואני מבין שזה מה שמזכך אותי, כי זה מביא לי קרבת אלוקים, ומצוה זו נותנת לי אפשרות לקיים עוד מצוות, ואני מבין שזה יעזור לי לחזור בתשובה.. וכשתעשה כן, תתעלה עד מאוד.**

להעריך את הטובות שעושים

כעת נבוא לראות כמה זה נוגע לנו. בתחילת השיעור אמרנו שכל אחד מוקף בעשיית טובות. ללא הרף האדם מתבקש לעשות טובות, אך דעתו נתונה בדרך כלל רק במלחמה שיש לו עם עצמו אם לעשות את הטובה או לא, כאשר מדי פעם הוא מתרגז - מדוע אתה מבקש ממני את הטובה? אין לי זמן, אין לי סבלנות, זו לא האומנות שלי, לך תבקש מפלוני, למה אתה צריך לשגע אותי? הוא עסוק בחלק זה, וגם כשהוא הולך ועושה את הטובה, הוא רק רושם לעצמו שקיים גם את העניין זה וממשיך הלאה. פעמים שהאדם מתייחס לזה כאל עבודה... הצלחתי לעשות טובה לאדם? ברוך השם. אין לי זמן להתבונן בזה. יש מספיק דברים שממתנים לי. מה עוד? נו, מה עוד? - לא-לא-לא! אתה עומד עדיין לפני ברכת המזון... אל תפסיק ביבור. עוד לא הודית על זה. אל תחשוב להיות 'אויבער חכם' או 'עובד' ולומר: זה טוב, זה בסדר, יש עוד דבר לעשות? - לא! אם אתה עושה כן, אתה שוב לקוי בכוחי ועוצם ידי. מדוע אינך מודה?

אם האדם היה מעורב בשידוך... הוא לא היה השדכן, אבל השתמשו בו שלוש

מחצות הלילה ואילך, בתורה או בשירות ותשבחות? וברד"ק על הפסוק **בתהלים** (ק"ט, סב) 'חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך' כתב ליישב הסתירה, כי דוד המלך עסק אז בשירות ותשבחות בענין התורה, ובלשונו: "חצות לילה אעיר משנתי ואקום ממיתתי להודות לך על המשפטים שנתת לי, שהם ישרים וצדיקים, ואחבר בענין זה מזמורים שאודה לך בהם בקומי". דוד המלך אמר כך: אני יכול לומר לך שירות ותשבחות על השמש והירח, אני יכול לומר לך שירות ותשבחות על שנתת לי בנים, אך אני אומר לך שירות ותשבחות על שנתת לי את התורה.

כשהאדם מודה על התורה, כשהאדם מחבר שירות ותשבחות על התורה, אחת מהתועלות תהיה, שידלה יותר מהתורה שהוא לומד, כי הוא מבין מהי מתנת התורה, וקולט שיש בה קרבת אלוקים, ולכן הוא מצליח לנצל אותה, וכיון שכן, יצליח לתפוס עוד דברים בתורה.

על פי היסוד האמור, תשובתו של הרד"ק מקבלת תוספת עומק. כשהאדם עוסק בהודאה על התורה, ממילא הוא לומד אז. אולי אינך רואה אותו יושב עם ש"ס וילנא ומתנדנד מעל גמרא יבמות. אתה דווקא רואה כינור ורוממות, אבל האם אתה יודע מה קורה אצלו במוח? כשהוא מבין איזו קרבת אלוקים התורה נותנת לו, מוחו נעשה פרה ורבה. זה מה שקורה תמיד, כי **כשהאדם מודה על הדבר, הוא מוציא את האור הגנוז שבתוכו, את הטוב הפנימי שתמיד אפשר לשאוב ממנו עוד ועוד.**

נמצא שכאשר האדם מודה על שזכה לעשות טובה לזולתו, קורה דבר נפלא. אתה עומד בפני בחירה נפלאה. אם לא תודה לה' על שזכית שהטובה תיעשה על ידך ולא תבין שהוא מטיב אתך בזה שהוא

והנה עבודתו זו של האדם מביאתו אל התכלית, כי התפקיד שהוטל עליו הוא לא רק שיהפך לאדם טוב. זהו החלק הראשון, החלק של 'והלכת בדרכיו', שתעסוק בלהטיב לזולתך, שתחשוב על זולתך, שתקיים בעצמך נחות דרגא ונסיב אתתא. אך יש עוד חלק. הטילו עליו את האחריות שהדברים יינתנו, שהמקבל יוכל לומר קיבלתי. אין הוא יכול להצטדק ולומר: אני באמת מאוד רוצה, אני אפילו מתפלל על זה. לא! יש לך אחריות שהמקבל יהיה שמח ומרוצה. וסיבת הדבר, כי שם נעשה קידוש השם. מדת המלכות צריכה להשתנות לטובה וצריכה להתמלאות באור. תכלית היא שיש לו, ואם יעשה זאת נכונה, הגמר ייעשה על ידו, כי זהו התפקיד שהוטל עליו, ואם לא יעשה זאת נכונה, הגמר לא ייעשה על ידו, אך אם זה ייעשה על ידו, יתעלה מזה הרבה, כי זוהי שלימותו.

אנשים בלתי יוצלחים - לשם מה?

מעתה נשאל שאלה מעניינת: מדוע עשה הקב"ה שיהיו בעולם אנשים שהם בלתי יוצלחים? זוהי המציאות. יש אדם שכל-כך רוצה לעזור ותמיד אחרי שמושיט את ידו, צריך לנקות ולתקן את הכללוק ואת הנזקים שעשה. מה התכלית בלהיות לא-יוצלח? הנה תחילה אפשר לחשוב בסגנון של ה'חובת הלבבות', כדי שמי שאינו כזה, יוכל להודות, כמו שכתב בחובת הלבבות שהקב"ה ברא חסרון בעולם, כדי שכל אחד יוכל לשים לב למה שיש לו... ברוך ה', העיניים שלי פועלות, הרגליים פועלות... אבל צריך להיות גם יותר מזה, כי הרי בשורש הקב"ה רוצה שכל אחד יוכל להביא דברים לידי גמר, כי ההיפך של 'כוחי ועוצם ידי' הוא שהאדם מרגיש שהיה לו זכות שדברים נעשו על ידו. תכלית יש לזה. זה מה שכתוב בדברי רבינו המחבר. אם זכית שדברים נעשו על ידך, תן על כך

פעמים הלוך ושוב. לעצמו הוא אומר: מה שאהיה ילד קטן?! שאגיד שהושטתי יד?! אני יודע איך זה נראה כאשר כל אחד בא ואומר אח"כ שיש לו יד ורגל בשידוך. אני לא אומר לאף אחד, אני לא חושב על זה, באמת לא היה לי בזה חלק - הלאה! זה דבר נורמלי, התייעצו אתי, נו, אז מה?

אכן אם נעשה כך שימוש, הקב"ה הטיב עמך במה שנתן לך להיות חלק מהצינור. הלא זה דומה לצינור ארוך ממעלה עד למטה להביא דרכו את השפע, ואתה היית חלק מהצינור, מהקומה השישית ושש עד הקומה השישית וחמש. אם הקב"ה נתן לך הזדמנות כזאת - תן לו הודאה. תבין שהוא נתן לך דבר גדול. אל תשכח שאם תעשה כן - זה יפסיק להיות 'כוחי ועוצם ידי'.

ובכן, כשהאדם רואה שמבקשים ממנו טובות בביתו. הוא צריך ללכת למכולת ולסחוב את הדברים הביתה... יבין שיש בזה כל-כך הרבה מ'והלכת בדרכיו'. בשעת עשיית הטובה, הוא מתנהג בדרכיו של הקב"ה. בשיעור זה לא דיברנו אפילו על חלק זה, שבשעת עשיית הטובה, זוכה האדם להתדבק בדרכיו, כי הדגש של השיעור הוא על נושא אחר, שאם הטובה שעשית באה לידי גמר, חוץ מזה שזכית להתדבק בדרכיו של הקב"ה, באה תכלית לעולם, ועליך להודות בנפרד על אותה תכלית, אבל בוודאי עליך להודות גם על החלק הראשון.

לא טוב היות האדם לבדו

הקב"ה הרי אמר: 'לא טוב היות האדם לבדו'. האדם מחויב לישא אשה, וכחלק מזה הוא מחויב לא רק לנסות להטיב, אלא גם לראות שזה יבוא לידי גמר. כלומר, אחריותו היא לתת שאר כסות ועונה. מעמידים אותו במצב שהוא צריך לדאוג שיהיה מה שצריך להיות בנפש ובממון ובלבוש.

מקום שאינני יכול לעשות - אני מפנה מקום לאחרים.

נמצא לגבי השאלה שאתה שואל מדוע הקב"ה ברא אנשים בלתי יוצלחים, שאינה שאלה מדוייקת. כל אחד יכול להביא דברים לידי גמר. מה שקורה בדרך כלל הוא שהאדם הלא-יוצלח אינו עושה דברים ש'הוא' צריך לעשות. אם תעשה את מה ש'אתה' צריך לעשות, תהיה במקום שעל ידך יבוא הדבר לידי גמר. אולי לא תהיה האחרון, אבל בשביל מה אתה צריך להיות אחרון דווקא? אם אתה יודע שהקב"ה רק משתמש בך והשפע עובר דרכך, שביל מלשון צינור, אין אצלך חילוק אם אתה הגומר או שאתה עומד היכן שהוא באמצע, כי אף הגומר הוא רק צינור שהשפע עובר דרכו. אם אתה מרגיש שאתה חייב להיות זה שכולם רואים אותו ויודעים שהוא זה שעשה את זה, פירושו של דבר שאתה רוצה לעשות את זה לבד. אכן כן, אתה לא-יוצלח אמיתי, כי אתה חי בשקר.

כל אחד אם הוא מבטל את עצמו מתוך הכרה שהוא צינור לאיזה דבר, הרי הוא מבקש מהקב"ה: שבץ אותי במקום הנכון כדי שהשפע יוכל לעבור דרכי. אצל כל אחד זה כך בלי יוצא מן הכלל. בכל מוסד זה כך, כשמשבצים את המלמדים בכיתות השונות לפי תכונותיהם כפי שהקב"ה ברא אותם, הם נעשים כולם צינור שלם להבאת השפע של הקב"ה, ואז רואים שם את הקב"ה.

אמור מעתה: אף אחד אינו חייב להיות לא-יוצלח, וכל אחד יכול להיות לא-יוצלח. האדם יש לו בחירה להעמיד את עצמו במקום הנכון.

המים נבקעים למבטל את עצמו

אכן כל זה בנוי על כך שהאדם מבין

הודאה. הרי שיש תועלת רוחנית בכך שהאדם יכול להיות מוצלח. אם אתה יכול להביא תכלית, אם על ידך דברים באים לידי גמר, עליך להודות, כי יש לך תועלת מזה. שלימות הנפש יש לך כשאתה משלים דברים.

והסיבה לכך, כי אז שינית דבר מה בעשייה לטובה. כפי שכאשר מדובר בבית כנסת, אתה מבין שעל פי פשטות יש בזה כבוד שמים, כי יכולים ללמוד ולהתפלל שם, כך תבין לגבי כל הטובות שזה כך.

אין לא יוצלח בעולם כלל

אכן התשובה היא שכל אחד אם ימלא את תפקידו נכונה, יוכל להביא דברים לידי גמר. אולי הוא לא יהיה זה שעומד אחרון בשורה, אולי הוא לא יהיה הגומר באפיית המצות, אבל אם יעשה מה שהוא יכול לעשות מתוך ביטול - יהיה חלק בהבאת הדברים לידי גמר. כשהאדם מסכים להתבונן ולהתבטל... מהו הדבר שאני טוב בו? שם אני יכול להיות צינור. אינני מבקש להיות במקום אחר. אם אני מבקש להיות במקום אחר, פירושו של דבר שאני רוצה להיות זה שעושה את זה. לא-לא. אני רוצה לדעת איזה צינור הקב"ה עשה אותי. זה מה שאני רוצה לדעת. כשעשה כן, הוא יעמיד את עצמו במקום זה, וחבירו יעמיד את עצמו לצדו, ויחד יבואו דברים לידי גמר.

איך נעשים בעולם דברים באמת מוצלחים? כשיש כמה אנשים שבריאים מאוד בנפשם, וכל אחד מהם יודע את מקומו ואת כשרונו, וכשהוא רואה שחבירו עושה דבר מסוים טוב ממנו, הוא אומר: אם הוא עושה אותו טוב ממני, מדוע שאני אעשה אותו? הלא בתכלית בלבד אני חפץ. אני בודק כל הזמן מה והיכן אני יכול לעשות, ושם אני מעמיד את עצמי, ובכל

השתוקקות זו, כי אז מתקיים כמים הפנים לפנים...

זהו הפירוש שבמה שהאדם ירצה שרצון ה' ייצא מן הכח אל הפועל, יקרב את הדברים לבוא לידי גמר, כי השלב האחרון של הדברים לבוא לידי גמר הוא שהעולם ישתף פעולה. רואים הרבה פעמים - האדם קיבל ברכה מצדיק שיזכה לשפע רב, בזכות איזו מצוה שעשה, ופתאום העולם מתחיל להסתובב כדי שהשפע יבוא אליו. כל מיני דברים בעולם משתנים, תמיד לטובתו, והרי הוא מתחיל להתעשר. רואים זאת בחוש. כולם עדים לכך. מדוע? כי העולם חפץ בכך, אבל הוא יכול לעשותו רק בשביל צורך רוחני. כך העולם נברא, כדברי ה'אור החיים' הק' בפרשת בשלח.

ובכן, אם מבקשים ממך טובה, אם אתה רוצה שהיא תבוא לידי גמר, אתה צריך להכניס את עצמך במצב כזה שהארץ תרצה לשתף פעולה אתך, וזה יקרה רק אם לכתחילה תהיה צינור בלבד, וכשתבוא הטובה לידי גמר, תודה על זה. כך תעשה כמה פעמים, וככל שתוסיף להיות כך, יתרבו ההצלחות שיעברו על ידך.

שלגמר יש תכלית, אך הקב"ה הוא זה שעושה אותו - 'לא-ל גומר עלי' (תהלים נז, ג). 'וברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו' (משלי טז, ז). פירושו של דבר שהעולם נברא בצורה שאם האנשים שמתעסקים עם הארץ והמים וכו' יעשו עצמם צינורות ויביאו את רצון ה' אל השולחן, הללו יתאימו עצמם אליו. כך הקב"ה ברא את העולם. קצת דיברנו על זה בשיעור הקודם, שהמים יש להם כח נפלא להיבקע, כי יש אלוקות שמחייא אותם, ואין להם שום קושי להיבקע, אבל הם נבקעים רק אם מי שעומד לפניהם אינו חפץ אלא ברצון ה'. אם האדם בא עם רצונו העצמי - המים לא ייבקעו. המים משתוקקים שהחלק האלוקי שקיים בהם ייצא מן הכח אל הפועל ויוכלו להכיר את האלוקים. המים התחתונים הלא כל כאובים על שנתרחקו. הם כל-כך רוצים שיראו בהם את הקב"ה - 'הים ראה וינס הירדן יסוב לאחור' ... 'מלפני אדון חולי ארץ מלפני א-לוה יעקב'. מישוהו שואל מהמים: 'מה לך כי תנוס?' יש לך מושג איזה תענוג יש להם שהם יכולים לענות - 'מלפני אדון חולי ארץ'. הם זכו להיות מים עליונים בעולם הזה, אבל זה יכול לקרות רק כשמי שמדבר אל המים יש לו ג"כ

לזכות

החתן **אליעזר בן רחל זעלדא**

והכלה **אסתר בן חנה רחל**

נדבת אבי הכלה

הר"ר **שמעון ישראל קארנבלי** הי"ו

יום רביעי פרשת בהעלותך ט"ו סיון תשפ"ה

להתלמד להיות בגדלות המוחין גם במצבים של קטנות

הצאן ובקר ישחט להם?

בני ישראל ביקשו לאכול בשר, ונחשב להם הדבר לעוון, כי היה זה מתוך התאוות תאוה, וגרם צער למשה רבינו. 'ויאמר משה אל ה' למה הרעות לעבדך ולמה לא מצאתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי?' מה אני עושה אתם? נותנים להם מן, נותנים להם הכל, ואינם מרוצים. 'ויאמר ה' אל משה 'היד ה' תקצר?' עתה תראה היקר דברי אם לא'.

והנה דבריו של משה רבינו קודם הבאים קודם לתשובתו של הקב"ה, תמוהים ביותר, וכל הראשונים שואלים את הקושיא. משה רבינו שאל את הקב"ה: איך נוכל לספק בשר במדבר לכל-כך הרבה אנשים? איך זה יעבוד? משה רבינו מתלונן: 'שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חודש ימים, הצאן ובקר יישחט להם ומצא להם? אם את כל דגי הים ייאסף להם ומצא להם? איך אפשר להביא לכל-כך הרבה אנשים בשר? אפילו נשחט את כל הצאן והבקר ואף נאסוף להם את כל דגי הים - לא יספיק להם. והקב"ה משיב לו: 'היד ה' תקצר?' וכל הראשונים שואלים: מה, משה רבינו אינו יודע מזה? כל יהודי הלא ראה את

עשרת המכות ואת קריעת הים. הם יודעים כולם שהכל ניסים. הם חיים עתה בתקופה של ניסים גלויים. יהיו אמנם תקופות מאוחרות יותר שבהם נצטרך לזכור שהיו ניסים בעבר, כדברי הרמב"ן הידועים, שיש תקופות שהקב"ה רוצה שהניסים יהיו בנסתר, ויש תקופות שיהיו בנגלה, אבל עכשיו נמצאים בתקופה שהניסים הם בנגלה. הכל הוא נס. וכאן משה רבינו עושה חשבון לעצמו: יש שש מאות אלף איש, בא נראה אם יהיה מספיק. לא, לא נראה לי, רבונו של עולם, שיהיה מספיק. אני לא מבין איך נאכיל את כולם. והקב"ה אומר לו: למה נראה לך שתהיה בעיה? 'היד ה' תקצר'? האם כוחי מוגבל? מבקשים הראשונים להבין מה פשר השקלא וטריא כאן?

היתכן להאכילם בדרך הטבע?

מבאר הרמב"ן שבוודאי כאשר הקב"ה מתנהג בהנהגה נסית, אין שום גבול, כי הוא ללא גבול, ומשה רבינו ידע זאת. לא היה לו שום פקפוק בדבר שהקב"ה עושה ניסים בתמידות. אך מה? כיוון שבני ישראל ביקשו בצורה שאינה הוגנת, כפי שרואים מהפסוקים שהקב"ה אמר להם 'עד אשר יצא מאפכם, הרי שהיה כאן חרון אף וגילוי

שהקב"ה יכול לחולל ניסים, אבל השאלה שמטרידה את האדם בימינו אינה "האם ה' יכול?", אלא: "מי אומר שאני ראוי לנס?".

יתרה מזו - אנו רגילים לראות את העולם מתנהל בסדר קבוע, על פי חוקים טבעיים, והניסים אינם נראים תכופים כל-כך. אכן, יש מקרים מובהקים של השגחה פרטית, עד שרואים בהם ממש יד ה' - מקרים בהם ברור שהדברים לא היו מתרחשים מאליהם. אבל מה שנקרא "נפתחו ארובות השמים" - נס גלוי לגמרי, כזה שאין לו לבוש של טבע כלל - זה נדיר בימינו. אף על פי שגם כאלה יש, כפי שרואים לפעמים בענייני רפואה מעל לדרך הטבע, או כמו שראינו אצל יהודי שהתפלל והתייגע באמונה ובביטחון ובשמחה, ונפקד בבן בגיל שמונים ושמונה.

אמנם כן, יש בהחלט מקרים שהם מחוץ לגדרי הטבע, אבל רבים עוד יותר הם המקרים שהקב"ה סיבב וסידר אותם, אך עשה זאת בתוך חוקי העולם. את אלה אנו רואים הרבה יותר. אנשים בדרך כלל אינם מחלקים ואומרים על כל דבר: היה לי נס. זה לא תמיד מדויק לגמרי. **הם מתכוונים לומר שראו את הנהגת הקב"ה בגלוי.**

ולכן יסודו זה של הרמב"ן חשוב כל-כך לבן דורינו. האדם אומר לעצמו: אני יודע שהקב"ה יכול לעשות ניסים, המכות, קריעת ים סוף, כן, את זה אני יודע, אין לי ספק בדבר, אבל לא נראה לי שעכשיו יקרה לי נס. לא נראה לי שיהיה כאן דם צפרדע כינים ערוב. יתכן, אבל אינני ראוי לזה, וזה לא כל-כך מצוי.

מהקב"ה שבקשתם לא היתה כהוגן, הבין משה רבינו שכעת לא יתנהג בהנהגה של נס. הרמב"ן מדייק זאת גם מכך שכאשר הקב"ה רוצה להתנהג בהתנהגות שלא כדרך הטבע, הוא מודיע על כך למשה קודם לכן, כגון 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים'. הולכים לשדד עכשיו סדרי בראשית. וכן 'הנני עומד לפניך שם על הצור'. וכאן הקב"ה לא הודיע לו שיעשה נס, וכל הרוח היתה שלא מתאים להם נס.

שאל משה רבינו בתמיהה מה יעשה להם כדרך כל הארץ, אם ישחט להם צאן ובקר מכל סביבותיהם - לא יספיק להם, ואם יאסף להם כל דגי הים אשר במקום ההוא הקרוב להם - לא יספיק להם. והקב"ה השיבו כי אין יד ה' קצרה גם בדרך המקרים, בלא נס גלוי, ביכולתי ליתן להם את שאלתם. יש לי מהלכים להביא כל צרכיהם אף בדרך הטבע, וכל זה נכלל באמת היסודית - שהקב"ה אינו מוגבל כלל. אכן, **אין הכוונה שעתה יתרחשו ניסים גלויים, אלא להפך - הכול יתנהל בדרך הטבע. ואף על פי כן, יינתן להם כל מה שצריכים.**

הרמב"ן מדייק בלשון הפסוק: הקב"ה לא השיב למשה "היפלא מן ה' דבר?", כאומר וכי איני יכול לחולל ניסים? אלא אמר לו: "עתה תראה היקרך דברי אם לא" - כלומר: **אף בדרך הטבע אפשר הדבר.** בכך השיב לו הקב"ה: **איני צריך לשנות סדרי בראשית כדי להוציא לפועל את שאלתך; אני פועל גם בתוך מהלך העולם.** ואכן כך היה - השלום לא נבראו מחדש, אלא הובאו מן הים, רבים מאוד, אך בדרך טבעית.

האם אני ראוי לנס?

הנה יסוד זה הוא יסוד נפלא, ונחיצותו בדורנו רבה אף יותר משהייתה לבני ישראל במדבר. כי כולנו יודעים ומאמינים

תזווה קטנה והכל מסתדר

והתשובה היא שגם בזמננו וגם אצל אנשים שאינם שלמים, ואפילו כאלה

אמר לו המלמד: אני שומע, אבל תשובה כזו שווה בערכה עשרים וחמשה סנט בלבד (רבע דולר). חשבתי שתציע חילוק כלשהו, שתעשה איזו אוקימתא. אני שומע מה שאתה אומר, אבל על זה לא צריך להתאמץ ולשלם יותר מדי.

כך גם בענייננו. פעמים יש לאדם צרה, והוא אומר לעצמו: אילו עשה לי הקב"ה נס גלוי, משהו שממש מהפך סדרי בראשית – בוודאי הייתי מתעורר, חוזר בתשובה, מפרסם את שמו יתברך בכל מקום מתוך התפעלות עצומה. עכשיו הקב"ה סיבב לו שהדבר יסתדר בדרך פשוטה – תשובה כזו שווה בערכה עשרים וחמשה סנט בלבד. זוהי ההרגשה שיש לו לאדם. הוא כאילו אומר: תשובה כזו אף אני הייתי יכול להמציא. פתרון כזה אינו חכמה. **חסרה לנו ההבנה ם הדברים הקטנים, כשהם מסתדרים בתוך גדרי הטבע, הם ניסים, והאדם צריך להתפעל מהם ולזכור את היסוד של 'היד ה' תקצר'.** בשני הכיוונים הוא צריך לזכור. הוא צריך להבין שאם דבר קטן אינו מסודר – שום דבר אינו מסודר לו, וכשהוא מסתדר – לא מעצמו הסתדר, אלא הקב"ה טובב סיבות. וכשנעשה איזה שינוי קטן והענין הסתדר, אין זה מורה על גילוי אלוקות קטן יותר. והקב"ה רוצה שנראה את זה, כיסוד הידוע של פורים, שרואים את הקב"ה בתוך הטבע.

החילוק בין גדול לקטן בהתפעלות הלב

נתקדם עם זה עוד: מהו היסוד שהקב"ה רוצה שנכיר שהוא נמצא בתוך הטבע (כידוע שא-להים בגימטריא הטבע)? כוונת הדבר היא **שאצל הקב"ה אין חילוק בין קטן לגדול.** הוא ברא את העולם באתא קלילא, והכל שווה אצלו. אצלנו כל דבר תופס מקום

שעדיין רחוקים וצריכים לחזור בתשובה שלמה, הקב"ה ממשיך לפרנסם, לדאוג להם ולספק להם את כל צרכיהם – וכל זה בתוך גדרי הטבע, בכל רגע ורגע. כיון שהאדם מאמץ את הגישה הנכונה במוחו ומתכוון באמונה ובטחון, הקב"ה מסדר לו מה שצריך בתוך גדרי הטבע. זוהי תשובתו של הקב"ה למשה רבינו. לאנשים פשוטים, לזמנים פשוטים. בלי נס. 'היד ה' תקצר' לסבב סיבובים כדי שתקבל את צרכיך?!

דוגמא לדבר: אדם איבד דבר חשוב, מחפש ואינו מוצא. הוא אומר "אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם" (בראשית רבה נג, יד). בדומה לזה יש שהאדם זקוק לישועה וכשהוא שרוי בתוך המצוקה, הוא אבוד, כי הוא מרגיש שזה לא יקרה, ורואה כבר שמדובר בבעיה גדולה, וכשהישועה באה, היא באה על-ידי איזה דבר קטן שנשתנה. תזוזה קטנה והכל הסתדר. לא היה כלל שינוי בסדרי בראשית. מטעם זה קשה לו אפילו להודות לה' עם התפעלות, כי הוא אומר לעצמו: אה, ברוך ה' שזה הסתדר ולא נזקקתי כל-כך להקב"ה. הוא באמת מרגיש כך, כי השינוי שקרה, היה מועט ביותר.

אבל האמת היא – שהוא פשוט לא ראה. כי הקב"ה פועל גם דרך צעד אחד ימינה, גם דרך שיחת טלפון מקרית, גם דרך עיכוב רגעי – וגם זה גילוי אלוקות. רק צריך לפקוח עיניים ולראות.

לא לפתרון כזה ציפיתי

זכורני כשהייתי בת"ת, היה מלמד שהקשה סתירה בין שני דיבורים בתוספות ואמר לתלמידים: מי שימצא תשובה לסתירה זו, יקבל סכום כסף מסוים (לילדים, היה זה סכום נאה). קרא ילד אחד ואמר: יש לי תשובה, כאן זה ה"ר", וכאן זה רבינו תם.

פעמים והיית רואה שהכל הסתדר לבסוף - לא היית מתפעל. אלא מאי? **אתה עדיין בפעם הראשונה. האם מפני כך זה אמיתי? לא, זה רק משום שאינו יודע.** כפי שחז"ל (עבודה זרה ה, א) אומרים לנו על אדם הראשון כשהחשיך הלילה בפעם הראשונה. בטוח היה שהעולם הולך להיחרב... זו הפעם הראשונה שלך. מזל טוב. זה יקרה עוד פעם ותראה, כן, נעשה לילה ונעשה יום. זה בסדר גמור. כל ההתרגשויות הן שקר ודמיון בעלמא. ולכן **כאשר האדם מחלק בין דברים גדולים לקטנים לגבי ראיית חותמו של הקב"ה, אין זה אלא מפני שבמוחו לא למד לזכור שהקב"ה עושה את הכל רק בשינויים הגדולים, והקב"ה רוצה ללמד אותנו שנראה יד ה' גם בדברים הקטנים**, שנזכור שהוא מחייה את כולם מקרני ראמים עד ביצי כינים, ונכיר אותו בכולם, ואף גם כאשר נראה שהקב"ה מספק איזה צעצוע לילד קטן. הכל אותו דבר. אל תתפעל כל-כך מדבר גדול לעומת דבר קטן. אצל הקב"ה הכל אותו דבר. 'היד ה' תקצר' פירושו שאין שום חילוק.

אתה חייב לדעת שכל הדברים שאין להם פתרון בתוך הטבע, הם בדיוק כמותם דברים שיש להם פתרון בתוך הטבע. הבנת? לא, לא הבנת. אכן הקב"ה יראה לך זאת כל הזמן, ואם תהיה טיפש, תישאר בעוד חמישים שנה עם אותה הבנה. כל הדברים שאין להם שום פתרון בדרגה של טבע, הם באותה דרגה של בעיה ככל אותם דברים שיש להם פתרון. בדיוק אותו דבר. ואתה מתרגש - פה כן, פה לא. אז עבוד על עצמך. זהו היסוד שהאדם מוכרח לשנן. אני נלחם עם עצמי. למה אני צריך עכשיו לדעת? זה לא נוגע. זה יסתדר. למה? **כי הקב"ה רוצה כך, כי הקב"ה הוא טוב ומטיב, כי הקב"ה אינו מוגבל לא שלא בדרך הטבע ולא בדרך הטבע.**

אחר ברגש. דבר גדול - תופס מקום גדול ברגש; דבר קטן - תופס מקום קטן ברגש. אבל אין זה אמת, אלא שקר. זה נובע מכך שאנו כל-כך מוגבלים, כי לכן התפעלותנו משתנית בין דבר גדול לדבר קטן. למשל, אותו אחד, כשהיה צעיר, דברים קטנים עוררו בו התפעלות גדולה, ועכשיו שהתבגר, אותם דברים אינם מעוררים בו שום התפעלות.

קחו למשל אדם צעיר - ילד. דברים קטנים יכולים לעורר בו רגש עצום. כשהוא רואה לראשונה בחייו טרקטור - עיניו נוצצות. הוא רץ הביתה לספר בהתלהבות: ראיתי! היה גדול! היה צהוב! היה רעש! חפר באדמה! הוא דבוק לחלון, אפו הקטן נמחץ לזכוכית - רק שלא להחמיץ דבר. המבוגר לעומתם, אפילו לא שם לב. הוא עובר וממשיך בדרכו כאילו לא היה. מה ההבדל? הילד - זו לו הפעם הראשונה, אצלם מדובר בשינוי גדול, ואילו המבוגר, כיון שכבר ראה זאת מאה פעמים, אין זה נחשב אצלו לכלום.

כך הוא בכל דבר. מה שהאדם רואה לראשונה, תופס אצלו מקום במוח, ונעשה מזה מעורער לגמרי, כי אינו יודע איך זה יתפתח. והשני, אינו צריך להיות בעל מדרגה גדול, הוא כבר ראה, כבר היה לו את זה, זה כלום. בסדר גמור. לא קרה כלום.

אין חילוק אמיתי בין גדול לקטן

זה מראה לנו עד כמה אנו ילדותיים - אנו מתפעלים מדברים גדולים, ואיננו מתפעלים מדברים קטנים. והרי כל ההבדל טמון רק בזה שהתרגלנו למה שאנו רואים. **כמו שלמבוגר אין שום סיבה להתרגש מטרקטור, כך אין לו סיבה להתרגש מבעיות.** אילו היו לך אותן בעיות עשרים

אין עומק שאין הקב"ה נמצא בו - לשון הישמח ישראל'. אין בוצ', אין חושך עמוק, אין בור שאין הקב"ה נמצא בו. וזה מה שמונח בדברי הרמב"ן של 'היד ה' תקצר'. משה רבינו אומר: אני יודע שהקב"ה עושה ניסים גדולים, קריעת ים סוף, ראתה שפחה על הים וכו', לא זה הנושא. אני מתעסק פה עם חב"ה במדבר, זה בזיונות. הוא אומר להקב"ה: איך מסיימים כאן את הנושא? איך אומרים בלשון שאינה מביישת. אתה אומר שתביא להם בשר לאכול, אבל רבונו של עולם, אני יודע ואתה יודע עם מי מתעסקים פה. והקב"ה משיב לו: אז מה? אז הלבוש יהיה יותר בדרך הטבע. מאחר שאינם ראויים, לא אגזור שיגיע להם בשר מן השמים, אבל אגזור על השליו שיבוא עם הרוח. אין זה אומר שעכשיו זה יותר מוגבל, אין זה אומר שאין שם אלוקים. בסדר, **הלבוש שונה**, אבל שכחת **שהאין סוף של לעזור לאדם, האין סוף של האהבה ליהודי**, אשר עיקר האהבה הוא למשוך אותו בחזרה כדי שיוכל לבוא אל תכליתו - **לעולם לא נגמר**.

ובעיקר זה נוגע לאדם בנקודת השברון לב שיש לו עקב מצבו. יש לו לאדם שברון לב עמוק - איך הגעתי שוב למקום זה? איך יתכן ששוב התלכלכתי כל-כך? אכן **בזוה"ק** (תצוה קפד, א) כתוב לית נהורא אלא מגו חשוכא. הסתכל על הנר. יש כלי, יש שמן, יש פתילה שחלקו לבן וחלקו שחור, והיכן הלהבה נאחזת? - בחלקו השחור. אש שחורה נאחזת על חלק הפתילה השחור, ומעל האש השחורה יש אש קצת יותר לבנה ומעליה אש בוהקת ומאירה. אומר הזוה"ק: אדרבא! שם נמצא הקב"ה. **יש לך שברון לב? בין רגע אתה יכול להיות קרוב לה'.** **השברון לב, החרטה, הכרת האמת...** **'היד ה' תקצר'!** **אין שום בעיה.**

אין עומק שאין הקב"ה נמצא בו

נושא זה אחוז וקשור כפי שרואים ברמב"ן עם הנושא של מי שחטא. כלומר: הוא יכול לחשוב מהרעיון אם הוא לא חטא, אבל אם אינני בעל דרגה, ואם עשיתי עבירות, אזי אני יודע שהקב"ה יכול לעשות הכל, אבל רק לצדיקים גדולים הוא עושה הכל, ואילו לאנשים פשוטים אני חוזר שוב לאותה בעיה. הרי זה כעין מה שכתוב אצל יעקב אבינו 'ויירא יעקב מאוד ויצר לו' - אמר שמא יגרום החטא. הקב"ה הבטיח, בסדר, אבל חטאתי. אם חטאתי, כל הנושא בטל. אצל הקב"ה אין חילוק בין גדול לקטן, אבל אני אינני כלי קיבול לזה. ודבר זה באמת הורס את בטחון האדם, וצריך להיזכר בתשובה לכך.

התשובה לכך היא **שכפי שהניסים שהקב"ה עושה בתוך הטבע אינם מוגבלים**, עליך להבין - מה הפירוש שהניסים שבתוך הטבע אינם מוגבלים? הפירוש הוא **שאין התפעלות אף לא בחושך**. האם בגלל שזה טבע, האם בגלל שזה העולם האחרון עולם העשייה, האם בגלל שרובו רע אין שמה השגחה העליונה? **יש שם בדיוק כפי שיש בעולם האצילות. לית אתר פנוי מיניה.** אף בחושך אין יד ה' קצרה. וכך מוכח מדברי הרמב"ן, כי זה היה המעשה שם. ערב רב, והתאוו תאוה וכו'. אבל אם האדם יבין שאף זה אינו מגביל, **אם יקלוט שהקב"ה נמצא אף בתוך המצב הזה, בתוך ההסתרה שבתוך ההסתרה, יבין שהכל אותו דבר.** עוד פעם: חושך הוא הסתר. לא שאין שם השראת השכינה. אנו אומרים כל שחרית בשם ומלכות יוצר אור ובורא חושך. הקב"ה ברא את החושך ונמצא שם. כך מסבירים **המקובלים** הלשון 'מלכותו בכל משלה' - בכל אפילו בתוך הקליפות, בתוך הרע, בתוך הבוץ.

למצוא את הקב"ה. הוי אומר: 'היד ה' תקצר' עולה גם על המקום, גם על הנפש וגם על הזמן. כפי שזה קיים בכמות, כך זה קיים באיכות. אין שום גבול לנושא זה. יש מפתח שיכול לעזור לנשמה, וזה הולך מהר, מהר מאוד. כמו שאמרו חז"ל: שמא הרר תשובה בלב, ודאי הרר תשובה בלב, וזהו זה, הוא צדיק גמור. וכן אמרו שהמקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור, אע"פ שהוא רשע, היא מקודשת, כי בין רגע הוא יכול להרר בתשובה ולחזור.

לידה בלי הריון

ראיתי עוד פירוש נחמד בייטב לב שמשמש כהבנה נפלאה לדברים נוספים. משה רבינו שאל: מה אני עושה כאן? מה אני עושה עם העם? כל היום יש להם טענות ומענות. 'האנכי הריתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק'! מבאר ה"יטב לב": כל דבר היוצא מהעלם לגילוי - נקרא לידה. למשל, המלמד את בן חבירו תורה - כאילו ילדו, כי ילד זה לא למד תורה, וכיון שלימדת אותו, גילית בו את הפוטנציאל וזה נחשב כלידה. כמו כן אם האדם מתגייר או חוזר בתשובה, הוא נעשה כתינוק שנולד וכבריה חדשה, כי כל פעם שאתה מוציא דבר חדש מהעלם לגילוי, זה נקרא לידה.

ברם, חילוק גדול יש בין זה ללידתה של אשה, כי האשה זקוקה קודם לכן לבחינת עיבור - הכנה שלימה עם קשיים, פרשה מורכבת עם חששות והפחדות של הרופאים, וכך האם מתחברת אל בנה בעודו במעיה, וזה מה שנותן לה אח"כ את הכח לישא את התינוק בחיקה, כי הורגלה בזה מימי עיבורה. הלכו, סחבו, חיכו, הצטערו, ואז נעשה ביניהם חיבור רגשי, הכל כדי שהאם תוכל לישא את התינוק בחיקה. אבל

לית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא

באמרי אמת להרה"ק רבי יהודה לייב איגר זיע"א פרשה זו כתב דבר נפלא על בהעלותך את הנרות. איתא במדרש: בשר ודם מדליק נר מנר דלוק, שמא יוכל להדליק מתוך החושך? הקב"ה מדליק אור מתוך החושך, שנאמר 'וחושך על פני תהום' ויאמר אלוקים יהי אור'. ללמד אותנו שלא יפול לב אדם עליו לומר שאין לו תקווה מחמת חטאיו. אין הכי נמי, אתה אינך יכול להדליק את הנר, כי בשר ודם אתה, ובשר ודם אינו יכול להדליק נר מתוך החושך, ואינו יכול להמציא ניצוץ, אבל הקב"ה מדליק נר מתוך החושך. לא מן ההעדר, אלא מתוך החושך דווקא, כי כשיש לו לאדם שבירות לב בראותו שהוא מגושם מרוחק, זה דווקא סיבה הוא להמציא לו אורה, כי לית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא.

הוא מבאר שזהו שהיה לו לאהרן הכהן חלישות הדעת, כאשר כל הנשיאים הקריבו קרבן והוא לא הקריב, ואמר שמא בשבילו נתרחק שבטו. זה שהוא עצמו לא זכה להקריב קרבן - לא כל-כך כאב לו, כי ידע שכל אחד יש לו עבודה אחרת ואי אפשר להשוות בין שתי נפשות. אולי באמת אינני בדרגתם של הנשיאים האחרים - אמר לעצמו. אך אמר: שבט לוי הוא הרי המובחר שבשבטים, מדוע לא זכו להקריב קרבן? אין זה אלא שאני הגורם. אני זה שהוריד אותם בדרגה, ואם כן אני חוטא ומחטיא. ואין לשער, כותב שם באמרי אמת, גודל החשכות ושברון לבו שהיה לו לאהרן הכהן מהריחוק הזה. כל-כך שבור הוא היה.

והקב"ה אמר לו: **נעשה נר מהשברון הזה.** אדרבא, עכשיו נתברר לך שיש עמקים יותר גדולים אשר גם משם אפשר

לכך בעת ההריון. הילד לא רוצה ללכת ללמוד, הילד רוצה ללבוש בגדים אחרים. הוא לא רוצה את הבגדים שאמו הכינה לו. אבל לאם יש את הסבלנות לכך, כי זה היה תפקידה מתחילה - לשאת. אומר משה רבינו: מה אני צריך לעשות אתם?

רוחניות אינה זקוקה להתפתחות

עד כאן דברי ה"ייטב לב", ובאמת זה מתפרש כמין חומר בפסוק עצמו. השאלה היא: מה התשובה לכך? אכן התשובה היא שבגשמיות שום דבר אינו קופץ בבת אחת מאפס למאה. הדברים מתפתחים לאט, כפי שהעולם אומרים: מה שלא בא עם השכל - יבוא עם הזמן. כשתינוק שבא לעולם, הלא מדובר בנס, מהניסים הגדולים ביותר. אי אפשר לתפוס בכלל את גודל הנס. אך מה? זה הולך עם סדר. יש הריון, עוד קצת ועוד קצת, תשעה ירחי לידה. פרשה שלימה. עבודת ה' היא כל הנושא, אבל זה עם יותר לבושים. זה גוף. הגוף צריך שתהיה לו היכולת לפתח ריאות, ואם הוא נולד קודם הזמן, יתכן שריאותיו עדיין אינן פועלות כשורה. הגוף זקוק לעוד שבוע כדי שריאותיו יתחזקו. כשזה הולך עם סדר של לבושים, כלומר, עם יותר אחיזה בגשמי, זה מתפתח לאט לאט. התינוק נולד, ואז יש לו קטנות ואח"כ גדלות, ולאורך כל ימות חייו, המעגל של הקטנות והגדלות חוזר על עצמו. תמיד צריך להגיע קטנות לפני גדלות. זה פועל בסדר כזה.

אך כשאתה מדבר על רוחניות בלי לבושים, כשאתה מדבר על הבזק של אור, אין הוא זקוק לתהליך מסוים, אלא תיכף ומיד באים מוחין דגדלות, כמו בליל הסדר. המלמד את בן חבירו תורה - כאילו ילדו. מי אתה? איך אתה מופיע כאן פתאום??? בן שלוש ושלוש הוא כבר, מי טיפל בו עד כה? בהיותו בישיבה, סילקוהו והכניסוהו

המלמד בן חבירו תורה ומחזירו למוטב, ברגע זה שמהרהר בתשובה בלבו באמת, מיד נעשה בריה חדשה, ונולד ממש בלא עיבור.

דבר מעניין. ללידה זו אין עיבור. נאמר בדרך צחות ובמאמר המוסגר: זהו אחד מהחילוקים בין צדיקים מנהיגי ישראל למשפיעים. הצדיקים נושאים את החסידים כאשר ישא האומן את היונק. בתו של חסיד פלוני אינה מוצאת את זיווגה, חסיד פלוני מתמודד עם הפרנסה, חסיד פלוני מייחל לשלום בית. הם סוחבים. המשפיע בא ונושא דרשה, אבל אינו סוחב כלום. ה"ייטב לב" עצמו עושה את החילוק, אך הוא עושה אותו לגבי גשמיות ורוחניות. הוא אומר שיש שני מיני לידות. יש לידה שבאה על-ידי הריון ויש לידה שאינה זקוקה להריון.

האנכי הריתי אם אנכי ילדתי?

מבאר ה"ייטב לב": משה רבינו, כיון שעל ידו הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים גוי מקרב גוי, והוא המלמד תורה לישראל ומחזיר למוטב, הרי הוא כאילו ילדן, אבל לא בבחינת עיבור, אלא לידה בלבד. שאל משה רבינו: 'האנכי הריתי את כל העם הזה?! אנכי רק "ילדתי"'. נכון שילדתי, אבל לא הריתי, ולא הורגלתי לישא אותם בחיקי, 'כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק'.

הפירוש הוא כך: משה רבינו אומר: לקחתי את בני ישראל ואמרתי להם שיש אלקים. עכשיו מתחילים העניינים. לפלוני יש בחור מתמודד, פלוני יש לו הצעה לעשות איזו עסקא ואינו יודע אם לקבלה או לא... הגענו למדבר והנה הם רוצים בשר... יש מן!!! - לא! אני רוצה בשר... האם יודעת איך להסתדר עם זה, כי היא הורגלה

זהירות שלא להסחף לקטנות

אכן בדרך כלל אנו מקבלים התפעלות מן הלבושים ומתחילים לדבר באותה שפה. נסביר את שיחנו: יש שמנהל תלמוד תורה צריך לומר לאביו של אחד מהתלמידים שהוא צריך לחפש מקום אחר בשביל בנו או שהוא צריך לחפש לו אברך שילמד אתו. הוא יודע שאב זה אינו בר דעת גדול, ועל כן הוא מכין עצמו היטב מה ואיך לומר לו. אחרי הכנה מרובה, הוא פונה אל האב ומתחיל לדבר אתו. הנה בעשר הדקות הראשונות של השיחה, הוא עדיין מדבר לעניין, אבל האב עונה לו באופן ילדותי - פלוני אשם, אתה אשם, המלמד אשם, פרשיות ישנות. ופתאום המנהל קולט שאף הוא נסחף אחר קטנותו של האב. הוא מתווכח אתו - זה כן קרה, זה לא קרה, לא, המלמד אינו אשם. בעולם הרי אומרים שמאותו רגע שהטיפש מצליח לגרום לחכם להתווכח אתו, הוא כבר ניצח אותו. זהו זה. כבר לא מעניין מי צודק.

ובכן, **עבודתנו היא שכמה שהלה מדבר טפשות, לא נענה לו כפי איוולתו.** עבודה קשה היא, אבל חייבים ללמוד אותה. וזה הולך כל-כך עמוק, שאפילו בלב צריך להקפיד על כך. הלה צועק? - תשיב לו ברוגע. אפילו אחרי חצי שעה של צעקות מצדו, אתה אל תצא משלוותך. כמעט שלא בנמצא מי שעומד בדרגה זו. הלה מאשים ובוכה וצועק ומשתולל, ואינך עונה כלל לפי סגנון השיח שלו. הלה בוכה, ואתה עונה בישוב הדעת ושלווה. **בעבר מסרנו על כך כמה שיעורים. לא להיות 'מתפעל', לא להיות 'נסחף'.**

בחינוך הילדים זה נחשב לאחד מהכלים החזקים ביותר. הילד צועק ואתה אומר מה שיש לך לומר בנועם ובחן ובקול נמוך והחלטי. אינך צועק בחזרה ואינך מאשים

חליפות, ושילמו עליו ארבע מאות דולר כדי להוציאו מבאר שחת, והנה אתה מופיע עכשיו כשהוא כבר בן שלושים ושלוש, מלמדו איזה ענין של תורה, ושמה בלבך כי הנה אתה נחשב כאילו ילדתו. הלו! היכן העיבור? היכן צער ההריון? **אכן דברים שאינם בסדר של לבוש, אינם זקוקים לסדר הליכה ממטה למעלה.**

היד ה' תקצר!

כעת ננסה לקשר כל זה לדברי הרמב"ן. משה רבינו שאל 'האנכי הרייתי' וכו' והקב"ה השיב לו: 'היד ה' תקצר'. מבואר שהקב"ה למעשה הודיעו לו שבכל מצב שהאדם נמצא, הדבר תלוי בהחלטת האדם במוחו. **בחירה יש לו אם להחליט שהישועה תבוא אליו עם היריון או שתבוא אליו כהרף עין.** הוי אומר: אפילו בענינים שנדמה שהם זקוקים לסדר שלם של צמצום, **יכולה הישועה לבוא בלי ההגבלה של זמן,** כי בתוך החושך קיים אור אלוקי, אך השאלה היא כמה אתה יכול להתחבר אליו, ואם האדם נמצא במדרגה שהוא יכול לתפוס את זה, הוא יכול להגיע לזה. הוא יכול להבין ויכול לקבל ישועות בדרך קצרה ועם פחות לבושים. אין זה מוכרח שהדברים יסתדרו בדרך ארוכה. 'היד ה' תקצר'.

וזהו הסיבה שהאדם יכול להיות במקום השפל ביותר, כמו רבי אלעזר בן דורדיא, ואם תהיה לו הבנה זו, יקנה עולמו בשעה אחת. אכן כן, יתכן דבר כזה. האדם יכול להתייגע ולהביא קרבנות בפועל לבית המקדש, והאדם יכול להיות עם לב נשבר ונדכה וייחשב לו כאילו מביא עולה וחטאת ואשם ושלמים, **כי הכל תלוי בתפיסת האדם. כמה שהאדם תופס דבר זה, הוא חוסך מזה הרבה לבושים ומקצר את המסלול.**

אדם בעל בחירה, אתה מדבר אתו והוא מאיים עליך, אתה נסחף לסוג כזה של חיים, ואז אתה מרגיש שזה מוגבל, ואז אתה כן מתרגז, ואז אתה כן מרגיש שזה תלוי בו. נפלת בזה שאתה מרגיש שזה תלוי בו. ולכן יכול הלה להזיקך, כי נפלת.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

'היד ה' תקצר' הוא סוגיא שאומרת: בא ונדבר על בשר במדבר עם הערב רב, ונדבר על כך שזה בסדר גמור, יש רבונו של עולם... הבה נרד לאותה דרגה... זה בבחינת סולם שמוצב ארצה וראשו בשמים...

נסביר באופן כזה: מלמד בת"ת שאחד מהילדים הסתכסך עם ילד אחר ואביו התערב והוא כועס... דברים קטנוניים שאינם לא לפי דרגתו ולא לפי מוחו... הלה אמר, פלוני אמר, בא הנה, מי התחיל?... אם הוא מוצא את עצמו אומר לעצמו: מה, אני צריך להיות עסוק בכאלה שטויות?! תגיד לי! יש לזה פשט?! עליו לדעת שהוא נפל.

איננו מדברים על כך שהוא לא מאמין שהקב"ה סיבב את זה. אם יש לך עגמת נפש, סימן הוא שמוחק בקטנות. **המוח לא חייב להיות בקטנות. הידיים יכולות להיות בקטנות. אפשר לדבר בדבר כזה עם מוחין דגדלות.**

כך היה מעשה עם הרה"ק מרוז'ין זיע"א שפעם הגיע אליו איש אחד שהיה בער ולא יידע והטריד את הרבי, והחסידים אמרו: אין לזה הגיון. חייבים לסלק אותו. הוא מדבר עם הרבי על שטותים והבלים. הגיב אחד מהחסידים ואמר: אנו מסתכלים על זה כאילו הוא הטיפש ואנו החכמים, אך ביחס לרבי, אין חילוק גדול ביננו לבין אותו טיפש.

בחזרה, לא לשיתנו ולא לשיתך. אפס. **אתה רק אומר מה שאתה צריך לומר, כאשר בתוכך אתה מרגיש ברור עם עצמך.** עבודה נפלאה היא.

זהירות שלא להישאב לתוך החושך

ואל הנמשל: עבודה זו ממש היא נקודת יסודו של הרמב"ן ושל ה"יטב לב'. הנקודה היא כזו: כשמדברים על ניסים, אנשים מבינים שמדברים על ניסים... מדברים עכשיו על ניסים, החליפו נושא, מדברים עכשיו אמונה, אמונת צדיקים, מספרים סיפורים, הרבי ר' אלימלך, החוזה מלובלין... אין לי בעיה לזרום אתך כשאתה מדבר אתי בשפה זו. אבל כשהשפה נמוכה יותר, כשהאדם שלפני אינו מי שאפשר לדבר אתו בשפה של אמונה, אז הקושי שמתעורר הוא שהחושך בא ומדבר אתי. החושך בא ומושך אותי אל שפלותו. אכן כך האדם מוצא את עצמו אחרי כמה דקות מדבר באותה שפה. כן, אבל... ה'אבל' הוא כבר תגובה. כבר נסחפת אל תוך הטבע. **האדם מאמין שהקב"ה יכול לעשות ניסים ונפלאות, אך מה? עכשיו הוא כבר מדבר עם מי שעומד לפניו... רק רציתי לשאול אותך... אומר לו הלה: אגיד לך את האמת, אתה אשם, כי לא רצית לתת לי את הכסף... בתחילה הוא מנסה להיות חזק, אבל אחרי כמה דקות הוא מוצא את עצמו מתווכח כילד קטן... זה לא עוזר שאינך צועק. זה לא מספיק. מוחך הצטמצם וכאילו שכחת כל מה שלמדת. **לכן כבר לא מרגיש שהקב"ה גדול מהבעיה שיש לך. לכן אינו מרגיש זאת, כי אתה מדבר כבר עם פלוני.****

וזהו עומק הבעיה שה'אור החיים' הק' מדבר עליה בפרשת וישב, שבעל בחירה יכול להזיק, ומביא כך מהוזה"ק שזה לא כל-כך פשוט כשמתעסקים עם בעל בחירה. יסוד הדבר הוא שכאשר אתה מתעסק עם

של הרמב"ן... לך נתתי את התפקיד... וזה מה שה'אור החיים' הק' אומר תחילת פרשת וזאת הברכה, שמשה רבינו קיבל את התואר איש האלוקים, לא בגלל דרגתו ולא בגלל השגתו ולא בגלל ענוותנותו, אלא **בגלל שיכול היה לטפל בדברים הקטנוניים שבני ישראל הטרידוהו בהם**. כך אומר ה'אור החיים' הק'. כאן זה החלק הראשון של הסיפור. בפרשת וזאת הברכה כתוב שמשה רבינו באמת עסק בזה בהצלחה יתירה.

נקודה זו של 'היד ה' תקצר' נוגע לנו... **כשאתה תצא מהקטנות - תזכה לפתרונות של גדלות למצבים של קטנות**, היינו כשלא תיפול במוחק לומר: זה משוגע לגמרי! האני צריך להיות עסוק בדברים כאלה?! **וזהו שלימות האדם**. זוהי השלימות האמיתית של האדם. לכן קבע הקב"ה שהאדם צריך לישא אשה. נחות דרגא. הוא צריך להיות עסוק בכל מיני הבלים גשמיים. הוא צריך להבין בהם, הוא צריך לחייך, והוא צריך לומר: אה, נפלא מאוד. הוא צריך לדרת ממרומי דרגתו. כל אחד. **כל אחד צריך להשפיל את עצמו ולדרת אל שטותים והבלים ולדעת שהוא עובד אז את ה'.** זה מה שהקב"ה רוצה מן האדם. **אבל בשמחה**, מתוך הבנה שלית נהורא אלא מגו חשוכא, ותבין שהקב"ה עושה שם ניסים.

נסיים בשאלה: ילדה בת תשע שחשקה נפשה בבגד בצבע מסויים, והתפללה לה', ואז הלכה לחנות וקרה ממש נס. בגד בצבע כזה לא היה, ולפי דקה ממש הוא הגיע. אם הקב"ה יכול לטפל בזה, מדוע אתה אינך יכול? תחשוב על זה. הקב"ה אומר: 'היד ה' תקצר'? **אם אתה תישאר בגדלות - תהיה שם גדלות. ועל כך היא מלחמת האדם, לזכור את הקב"ה בכל המצבים.**

טעות אמיתית היא שיש לנו בחיים. וכלפי הקב"ה זה אותו דבר. **אפשר לטפל בעניינים הגבוהים ביותר עם מוח דקטנות, ואפשר לטפל בדברים האוויליים ביותר עם מוח דגדלות.** אנו נכשלים כאשר כל פעם שמוטל עלינו לטפל בדבר קטנוני, אנו נופלים לקטנות, ואז אנו מתמרמרים ומאשימים שהטילו עלינו לטפל בבעיה קטנונית. לא! זה לא נכון. זה אמנם קשה. לא אמרתי שלא. **זה בוודאי קשה. אבל מה שהקב"ה רוצה מן האדם הוא שיסתכל ביחס להקב"ה...**

מספרים על **אחד מהצדיקים** שעמד עם הטלית על כתפו ואמר "ברכי נפשי את ה' אלוקי גדלת מאוד הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה". ופתאום אמר: ה' אלוקי גדלת מאוד. איך יכול האדם הפשוט לדבר אליך? התשובה היא: אצלך הכל אותו דבר, הגדול הקטן הצדיק וכו'. אם תבין את הפער בין הקב"ה לצדיק, תבין שהקב"ה יכול לטפל גם בך.

אותו דבר לגבי מה שאמרנו לעיל. אם תבין שבחשכה יש אור, תוכל להכיר שם את הקב"ה, ותוכל לקצר שם תהליכים, ותוכל להסיר לבושים, ותוכל לזכות להנהגה של גדלות בדבר קטנוני ג"כ. זוהי הנקודה. משה רבינו בא לומר להקב"ה: ערב רב ובשר... האנכי הריני את העם הזה... בשביל זה צריך לקחת איזו אשה שתטפל בדברים האלה... אולי יש מישהי שיכולה לטפל בזה. אני אינני עוסק בדברים כאלה...

נחות דרגא והישאר במוחק דגדלות

ובתשובתו של הקב"ה 'היד ה' תקצר', מונח שהוא אמר לו: ומה אתה חושב משה? אין לנו השגה במשה רבינו, אבל כלפי יסודו

מדור שבת קודש

שיעור ס"ט

יום חמישי פרשת בהעלותך ט"ז סיון תשפ"ה

סעודת השבת מביאה את הנפשות להרגשת שלימות

מורכבותה של סעודת ליל השבת

במסגרת סדרת השיעורים על שבת קודש, נתחיל לעסוק בס"ד בענין סעודות השבת. מדובר בסוגיא רחבה מאוד, מהסוגיות הרחבות ביותר של שבת קודש, כי היא כוללת הרבה מאוד פרטים. סעודת שבת כוללת: קידוש, זמירות, ו'פארבריינגען', והלא זה דורש כוחות נפש מרובים ממי שעורך את השולחן ומנהל הסעודה, ואף גם משאר המסובים על השולחן, כי יש כל מיני מצבים, ונפשו של כל אחד מגיבה באופן אחר כשהוא יושב עם אחרים, מה גם שבדרך כלל יש סביב השולחן אנשים מכל הגילאים, ילדים קטנים וילדים גדולים, ילדותיים יותר וילדותיים פחות, זכרים עם נקבות. וכן סעודת שבת כוללת כל העניינים הקשורים לחינוך, לומר 'ווארט' נחמד על הפרשה, וכן הלאה.

סוף דבר, הסעודה כוללת הרבה מאוד דברים, עד כדי כך ש**סעודת שבת צריכה הכנה רוחנית ונפשית, פרקטית וטקטית, יותר מבלייל הסדר**. על ליל הסדר אנו עושים רעש גדול. אנו מתכוננים כראוי: הן בענייני המצה, הן בענייני המרור וד' הכוסות, ובעיקר, כדי שנוכל לקיים מצות סיפור יציאת מצרים, ולספרה כראוי לכל ארבעה הבנים בני כל הגילאים, הן להיות

בחמימות, והן להצליח להודות לה' ולא להיות מדי עייף. יש שם באמת הרבה פרטים וכל אחד מנסה להכין עצמו היטב. סעודת ליל שבת, אף שאין בה, לכאורה, כל-כך הרבה מצוות דאורייתא. יש מצות קידוש, ויש 'וקראת לשבת עונג'. צריך לערוך סעודה. מנהגים? מנהגים יש הרבה, אבל לא זהו הקושי. לקיים את המנהגים זה החלק הקל ביותר. בליל שבת **הקושי האמיתי נעוץ במצות אנשים מלומדה**.

הוי אומר: בליל הסדר, בין המשפיע ובין המקבלים באים עם רצון עז שזה יצליח. הם מתפללים לה' לסייעתא דשמיא ובאים עם חמימות נפלאה, ומקווים שהכל יעבור בשלום. תמיד יכול לקרות משהו בלתי צפוי, אבל מנסים לתת כל מה שיכולים. ומלבד זאת, יש שם סדר מדויק, קדש ורוחץ וכו', עכשיו עושים כך, עכשיו עושים כך. יש אפילו חצות ששומר על האדם להישאר בתוך המסגרת. מה שאין כן בליל שבת, כי שם זה הפוך לגמרי. ראשית כל, המצות אנשים מלומדה של ליל שבת, מפריע לנו הרבה מאוד. זה מפריע הן למשפיע - למי שעורך את השולחן. בסדר, אז הוא לא הכין השבוע משהו לומר, אז הוא היה השבוע טרוד ביום שישי עד מעל לראש... הוא לא מגיע עם כל כולו. וכן לגבי המקבלים... מי

הנקודה העדינה של עונג שבת, שנוכל לקיים אותו כראוי, שזה יגביה את האדם, שמצד אחד זה באמת יהיה עונג ומצד שני יגביה אותו, ולא להיפך, אם הקב"ה עוזר וזוכים ומשוחחים בנועם ומתחזקים ושרים שירות ותשבחות, בתחילת הסעודה, בסוף הסעודה, בבאטע, לא משנה, **העיקר הוא שהוא מגיע לאותה נקודה - אז זה השבת עצמה. עכשיו מקיימים את השבת.**

ללמוד בשבת הוא דבר חשוב ביותר, אבל אצל רוב בני אדם, ההרגשה היא שהוא לומד בשבת. ללמוד הוא לומד. הוא חוזר על הדף שלו. **אבל מתי אתה עושה את השבת עצמה? בתפילות ובסעודות.** ולכן אם התפילות והסעודות כבויות, וחמור מזה, אם מדברים שם דברים שאין צריכים לדבר, אין לו לאדם את השבת. לאו דווקא כלפי שמיא. כלפי עצמו, באופן פרקטי, אין לו את השבת. נניח שאינך מפסיד את העולם הבא, אבל חבל, אין לך את השבת עצמה.

ופעמים הרבה זה באמת מורכב. באמת מורכב שכל הדברים יצליחו. לא כל-כך מורכב להשיג 'געפילטע פיש', אבל לקבל את הרוח של הסעודה, זהו דבר באמת לא קל. באמת לא קל שהרוח יהיה כזה שהוא ירגיש את השבת בעת הסעודה. לכן צריך ללמוד תורה כדי שהתורה תתן לנו את ההרגש ואת הסייעתא דשמיא. ננסה בס"ד ללמוד אחד ממאמרי חז"ל החזקים ביותר בענין סעודות השבת ואת ביאורו של מהר"ל שגלום בו בלי שיעור.

ניצול משלוש פורעניות

המאמר הוא **במסכת שבת** (ק"ח, א): אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלוש סעודות בשבת, ניצול משלוש פורעניות: מחבלו של

יכול ללכת להעיר את מוישי? הולכים כבר לעשות קידוש. ליל שבת קייצי, ורבים מבני הבית כבר עייפים.

המצות אנשים מלומדה גוזלת את הרצון של המשתתפים להיות עכשיו יהודים עם כל הרמ"ח והשס"ה, וכן לגבי הסדר, שום דבר אינו מוכרח. אמת נכון הדבר שיש סדר מה אוכלים קודם למה, אבל חוץ מזה, אם ילד אחד רוצה דווקא עכשיו לספר את הסיפור שרבו סיפר בתלמוד תורה, וילד אחר רוצה דווקא עכשיו להבחין על החומש, הרי אין לזה כללים. צריך לבדוק מה עובד ומה לא עובד, והרי בכל סעודה יש אנשים אחרים, המבוגרים יותר, הצעירים יותר, פעם זה ברוגז וזה ישן, ופעם להיפך. הנה כי כן, יש לזה קושי יותר מליל הסדר, ואם כן **ההשתדלות שהיהודי צריך לעשות היא עכ"פ ללמוד את הסוגיא,** לנסות להיכנס בה, כי כך הוא הסדר, אם האדם עושה אתערותא דלתתא ונותן את דעתו ומתפלל לסייעתא דשמיא, מתעוררים בשמים לעזור לו להצליח.

הסעודות הן השבת עצמה

ובל נשכח שסעודות השבת הן כעין חמישים אחוז של השבת. לשבת יש שני דברים שהם השבת עצמה, ועוד שני דברים שאותם עושים בשבת. הוי אומר: שני החלקים העיקריים שמרגישים את השבת, הם התפילות והסעודות. תפילת ליל שבת היא נתח גדול מהשבת. יש לכה דודי, יש מזמור שיר ליום השבת, יש ושמרו, יש לכו נרננה, וכן תפילת שחרית, יש נשמת, יש לא-ל אשר שבת, ובכלל, פסוקי דזמרה, קריעת התורה, מוסף. זהו השבת. וכן הוא לגבי הסעודות. מגיעים לסעודה, עכשיו היא השבת. שרים לכבוד ה' ולכבוד השבת שירות ותשבחות. כל המצוה של עונג שבת,

אומרים להם: בני! אתה צריך עכשיו מיטה. זה מה שאתה צריך עכשיו. זה מה שנקרא שהנפש אינה נוכחת. האדם אינו נוכח. בהמשך נראה. נדבר אתך לאחר מכן. עכשיו אי אפשר לדבר אתך. לך לנוח, ובלי נדר לאחר מכן נעבור שוב על הנושא.

העבודה שהקב"ה רוצה מן האדם היא שיהיה בנעימות. סתם בנעימות. הוא **בשלימות הנפש.** אין הוא ברוגז על אף אחד, אין הוא רוצה עכשיו אלף דברים, אין הוא לחוץ עכשיו משום דבר. הוא פשוט נמצא כאן. שלום עליכם. אפשר לדבר אתו. **הוא מרגיש שכל מלאכתו עשויה. פשוט טוב לו.** בכל משפחה יש אדם אחד שגם כאשר כולם רבים ומתקוטטים - הוא טוב לו. הוא יושב בנחת ולא מרגיש שום לחץ. הוא רענן היום, ובכלל יש לו נפש יותר נוחה. באמת טוב לו. מה צריך? להכניס את הדגים? בסדר. להוציא את הצלחות המלוכלכות? בסדר. **האדם כשנמצא במצבו הנאה ביותר, היינו כשהוא כל-כך רגוע עם עצמו שלא חסר לו כלום.**

עונג נובע מהרגשת שלימות

מהר"ל מבאר שעונג פירושו שהמצב מושלם אצלו. אפשר לדמותו למזגן הפועל בחדר או ברכב. שואלים את האדם היושב שם: מדי קר לך? - לא. אתה רוצה שנגביר את פעולת המזגן? - לא. המצב מושלם. טוב לי. לא צריך לשנות כלום. בעצם המזגנים המתקדמים מתוכנתים באופן כזה שכאשר אדם ייכנס לחדר, לא יהיה לו קר. הבחור חושב שצריך להדליק את המזגן על שש עשרה מעלות. חייבים שיהיה כפור בחדר. לא! זה לא נעים. זה רק בגלל שאתה כועס, כי הגעת מבחוץ ואתה מזויע. אבל אין זה נורמלי. תכליתו של המזגן היא שכאשר אדם ייכנס בחדר בין בקיץ בין בחורף בין ביום בין בלילה, לא ירגיש לא

משיח, ומדינה של גיהנם, וממלחמת גוג ומגוג. מחבלו של משיח - כתיב הכא 'יום' (כתוב שלוש פעמים היום **בפרשת בשלח:** ויאמר משה אכלו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה), וכתיב התם 'הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו'". מדינה של גיהנם - כתיב הכא 'יום' וכתיב התם 'יום עברה היום ההוא'. ממלחמת גוג ומגוג - כתיב הכא 'יום' וכתיב התם 'ביום בא גוג'.

מביא על זה **מהר"ל ביאור בבאר הגולה** באר השני, ובדומה לזה הוא מבאר **בנצח ישראל** (פרק לו) ביאור שאפשר לממש אותו ולקחת ממנו הדרכה איך לגשת אל סעודות השבת. בדרך כלל מדברים על מה שעושים בסעודות השבת. מדברים על הגדלות של כל החלקים, הגדלות של זמירות השבת, הגדלות של קידוש שהיא דאורייתא, הגדלות של לחם משנה, הגדלות של אכילת דגים, וכן הלאה. אך כל אלה הם רק פרטים שבתוך הסעודה. מהי הסעודה עצמה?

העולם נברא בשלימות נפלאה

מבאר מהר"ל: הקב"ה ברא את העולם בשלימות נפלאה, השלימות הגדולה ביותר שיכולה להיות, שיא השלימות. והנה השבת באה להורות על דבר זה. **השבת מורה שהקב"ה ברא את העולם בשלימות ואין חסרון בו.** זוהי הסיבה **שהדבר המתאים ביותר לעשות בשבת, הוא להכין את הנפש שתהיה בשלימות.** כשאתה פוגש את האדם בשבת כשהוא עייף, אתה אומר: הוא לא בשלימות הנפש. הוא נוכח כאן רק בחמישים אחוז. אתה פוגש את האדם אחרי שהוא אכל ושבע ודשן - אינך יכול לדבר אתו. הוא זקוק עכשיו למיטה. תראה אותו. כפי שהוא אומרת לפעמים לילד: אתה צריך עכשיו מיטה, נכון? יש אנשים שכאשר מסתכלים עליהם אחרי שאכלו כבד וחמין,

תמיד שמצב נוח ורגוע הוא שמה שצריך - נמצא פה, ומה שלא צריך - לא נמצא פה. וזה כולל גם לגבי נפשות. לא צריך כאן סדרן, הבנת? המצב נפלא. לא צריך שני סדרנים על כל שני מטרים אשר מזיעים בנסיון לעזור. אל תעזור! אתה יוצר את הבעיה בנסיון לעזור. אל תשקט! אתה צועק שא כל הזמן ומוסיף על הרעש.

וכך הוא גם לגבי נפש האדם עצמו. מדוע אתה כל-כך עסוק? מדוע אתה כל-כך מבליט את עצמך? צריך שתייה? - יש שתייה. אם נצטרך עוד שתייה, נביא עוד שתייה, בנחת בלי רעש. לא צריך לצעוק ולעורר מהומה על מאומה. כשיש משהו מיותר - אין עונג. זה פוגע בשלימות. אם תבדקו, תראו שזה קיים בכל התחומים ובכל העניינים. **אם יש קצת יותר ממה שצריך - אין עונג.**

חסרון פוגם בשלימות

נמשיך הלאה בדברי מהר"ל: **"והשני, אם היה חסרון ממש בבריאה"**. הדבר השני שפוגע בעונג, הוא החסרון. אין מה לשתות. הוא מחפש כוס - אין כוס. נגמרו המזונות. או דומה לכך: אני מחפש אדם לשאול אותו אם לפנות ימינה או שמאלה, אך אין אף אחד. הוא לא עונה בטלפון. אף אחד לא נמצא פה. אמצע הלילה. **כל דבר שחסר - מונע את העונג.** חסר מלח על השולחן, חסר קערה לנטילת ידיים שחרית. הוא נכנס לדירה, רוצה להשתמש עם המים החמים, מחפש למעלה, למטה... לא, אין... **כל חסרון מונע את העונג. שני הכיוונים, אומר מהר"ל, פוגמים בשלימות באותה מידה. בין חסר בין יתר. שניהם מונעים את נקודת העונג.**

לענייננו, סעודות השבת, זה ג"כ כך. אנשים חושבים שאם יפטמו את עצמם

חום ולא קור. יהיה לו פשוט טוב. יהיה לו נעים לשבת כאן.

וכך הוא לגבי הסוגיא של התנהלות בין אנשים, ובה אנחנו נכנסים כבר אל הסעודה עצמה. פשוט נעים לשבת ולשוחח פה. פשוט נעים להמשיך במצב הזה. פעמים שזה קורה כאשר שנים משוחחים בדברי חכמה. פשוט נעים להיות שם. ובדרך כלל כל שני אנשים שיש להם נפשות בריאות, נעים להם לשוחח יחדיו, כי הם מבינים זה את זה, ובדרך כלל הם נעשים פרה ורבה בגלל בריאתם. זה מה שנקרא עונג. פשוט טוב לי. בלשון מהר"ל: **העונג מורה על שלימות העולם בלא צער, רק בעונג.**

כל יתר כנטול דמי

מבאר מהר"ל שיש שלושה דברים שעלולים היו לפגום באותה שלימות הגורמת להרגשת העונג. "האחד, אם היה בבריאה תוספות דבר, זה נחשב לחסרון, שהרי כל תוספת כנטול דמיא". כמו שאמרנו חז"ל **בהלכות טריפות, כשיש יותר ממה שצריך, הרי זה כאילו חסר.**

והנה דבר זה קיים בכל התחומים בעולם, ואי אפשר להבין מדוע עדיין אנשים אינם מבינים זאת. הן כולם רואים בחוש שאם יש אדם מיותר בחדר, זה מרגיז את כולם. יש כאן יותר מדי. אפילו בגרפיקה זה קיים, ביופי של מודעה. אתה רוצה להכין מודעה ואתה שואל את הגרפיקאי: מדוע זה צריך להיות כל-כך מקושקש? למה אני צריך להסתכל על מיליון פרטים? למה אתה לא יכול לעצב אותו עדין ונוח עם צבע שאינו זועק? מי שעוסק בזה, מבין על מה אנו מדברים.

כך הוא כאשר ציבור מתכנס. יש עכשיו שבת התאחדות, יש עכשיו שמחה, יהיה אשר יהיה, יש כאן ציבור של אנשים. תראה

כי כל הויה - שינוי וצער, ואין כאן הנחה.
פירוש: עצם זה שיודעים שעדיין עומדים באמצע, וביום שני בין ארבע לשש, זה יגיע - גוזל את שלוות האדם. האדם מתיישב בדירה חדשה ויש איזה דבר או כמה דברים שטרם הגיעו. עדיין מסתובבים פועלים נכרים בחוץ ובפנים. הם אמנם מסתובבים שם רק כדי לעשות את הגימורים. לא משנה. תוכל להודיע לי כשהכל יסתיים? אני רוצה להיכנס לדירה כשלא נצטרך לעשות יותר שום שינוי.

עצם השינוי, גוזל את יישוב הדעת ושלוות הנפש. רואים זאת בכל עת הן אצל ילדים הן אצל מבוגרים. ביותר זה בולט אצל הזקנים. גש לאדם זקן בבית הכנסת ואמור לו: יש לי מקום אחר בשבילך, מקום הרבה יותר טוב, אף שתרצה לעזור לו להעביר את כל הכבודה, את הסידור והטישו והטאבאק - הוא יסרב. טוב לי כאן. למה טוב לך כאן? יש לי מקום הרבה יותר טוב. אתה יכול בבקשה להשאיר אותי ברוגע? אתה יכול להניח לי להמשיך לשבת כאן? אל תסריד אותי, אל תתן לי עלייה, אל תערבב את היוצרות, אל תודיע לי שהיום הולכים להתפלל בשעה אחרת. תניח את הדברים על סדרם.

שינויים גורם לכולם חוסר יישוב הדעת. אכן האדם בצעירותו, זה לא מפריע לו כל-כך, כי אין הוא רגוע מצד עצמו, ואדרבא... אה, הולכים להתפלל היום מאוחר? הפלא ופלא. באמת רציתי לשנות קצת... אבל מי שמיושב בדעתו ובלבו, מרגיש יותר את צער השינויים. תניח לי להתפלל עם המנין שלי, תניח לי להיות בבית, תניח לי ללמוד בגמרא שלי. אני צריך את הגמרא שלי, היא מעולה ממך. אותה לנכדי, הוא מאוד ינהג ממנה. השינויים מוציאים את האדם מחיותם,

באוכל, זה יוסיף להם עונג. ולפי האמת, זה לא מוסיף עונג, אלא להיפך, זה מכביד ומעייף ואין לו לאדם עונג. אכן גם כשיש פחות מדי - אין עונג. אומנות היא, כי להגיע לשלימות, זה דבר מאוד קשה.

כשהאדם מבשל, הרי הוא מבין מעצמו שפחות מדי מלח או יותר מדי מלח, זה כמו זה פוגם בתבשילים. תאר לך שאתה מעיר לבעל התבשיל ואומר לו: נראה לי שהיית יכול להכניס קצת פחות מלח, ואז זה היה ממש מדויק. והלה מעמיד לך פני תם ועונה בנימה של תרעומת: מה, אני חייב לעשות את זה מדויק? מה אתה סתם משגע אותי? כאן אתה אומר זה פחות מדי, כאן אתה אומר זה יותר מדי. תפסיק כבר...

אין הכי נמי, קשה לקבל ביקורת, אבל לגופו של דבר - כן, מה לעשות? שלימות פירושה, קצת יותר, קצת פחות, עוד קצת, אה, נראה לי שהגענו אל התוצאה הרצויה... זהו שלימות, זהו רוגע, זהו נעימות, זהו תענוג. לזה יש את כל הטעמים, דוגמת המן שהקב"ה הוריד מן השמים. פשוט טוב. שואלים אותו מה הוא צריך, והוא משיב: לא צריך כלום, המצב מושלם.

כך פועלת הבריאה כולה, ובריאה כזו ברא ה', בריאה שאין חסר בה כלום ואין בה שום דבר מיותר. בערב שבת בין השמשות ברא עוד כמה דברים, פי האתון וכו', ואז העולם היה מושלם. יום השישי ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. **עכשיו הגיעה מנוחה.** אתה יודע מדוע עכשיו הגיעה מנוחה? כי **מנוחה פירושה - המצב מצויין. מה שצריך - יש; מה שלא צריך - אין.**

שינויים מונעים את העונג

ממשיך מהר"ל: "השלישי, אם לא נשלמה הבריאה, והיה תמיד הויה חדשה,

לגרוע. וביום השבת נשלמה הבריאה, ואין כאן עוד הויה יוצאת לפועל, שעצם הויה הוא שינוי, כמו שהתבאר למעלה.

"ולפיכך יש לענג השבת בג' סעודות, שהם ג' עונגים על השלימות הזה. ולפיכך נאמר ג' פעמים 'היום', כי שם 'יום' נאמר על המציאות, והלילה על ההעדר, כמו שמבואר בכמה מקומות, כי ביום נמצא ונראה הכל לאור, ובלילה נעדר הכל.

גוג ומגוג - התרגשות וריבוי של גויים

וכמו שנמצא המנוחה והעונג כאשר אין כאן תוספות, ואין כאן חסרון, וכבר נשלמה ההויה בשלימות, **הפך זה הפורענות הוא בג', או מצד תוספות וריבוי, או מצד חסרון ומיעוט, או מצד השינוי, שאין כאן הנחה** (מנוחה שמקורה בשלימות). וג' פורעניות אלו, שהן מלחמות גוג ומגוג ודיני גיהנם וחבלי המשיח, הם ג' פורעניות אלו, כי **גוג ומגוג הוא פורענות מצד התוספות**, כי בימי גוג ומגוג יתרבו הגויים והמון שלהם בתוספת גדול ונורא מאוד, וכדכתיב (תהלים ב, א) למה רגשו גוים וגו', וזהו התרגשות ריבוי הגדול והנורא מאוד".

המצב המתוקן הוא שיש גויים שחיים בשוודיה ויש גויים שחיים באפריקה, למי זה מפריע? זה טוב, זה מצויין. יש שבעים אומות. זה לא מפריע לאף אחד. אבל כשהאומות מתקוממות, אז יש ריבוי. גוג ומגוג פירושו שהם יוצאים מהפרופורציה שלהם, הם חזקים מעבר למה שהם צריכים להיות בשביל תפקידם באופן הרגיל. **התוספת הזו, הריבוי הזה, הוא הפורענות הבאה לעולם.**

"נמצא כי פורענות וצער זה מתחדש מן הרבוי והתוספות שיש בעולם, כי מאחר

משלימותם, ומונעים אותם מלהיות פרה ורבה.

פעם שמעתי מאחד שדיבר נגד המושג של קביעות מקום לתפילה ב'שטיבלאך'. הוא אמר כך: קביעות מקום ו'שטיבלאך' הם תרתי דסתרי. אמנם יש דרגות בדבר, יש 'שטיבלאך' שפחות גרועים ויש שיותר גרועים. הצד השווה שבהם שיש בהם רעש ומהומה וזה עומד כסתירה עם עונג.

יותר עמוק מזה, אתה רואה אותם בני אדם שצריכים להזיע, צריכים שישמו לב אליהם, הם זקוקים את המהומה, יש להם כזה חשק לראות שהמשטרה הגיעה וכיבו את החשמל וצריך להתקשר עכשיו לעסקן שיביא אישור מיוחד. הם נראים מלאי חיות מזה. אין זה מעיד על כך שיש אנשים שחיים מזה. זה אומר רק שיש אנשים מתים שכדי להרגיש שיש להם איזה ערך, הם צריכים ללכת ולהרוג עשרה אנשים. הם כל-כך חסרי מנוחה, שאינם יכולים להרגיש חיות רק על-ידי שינויים גדולים. אבל אצל אדם נורמלי, דברים שעדיין לא הושלמו ועדיין מתרחשים בהם שינויים, גורמים לו לצער.

לסיכום, **יש שלושה דברים שפוגמים בשלימות ובעקבות כך בעונג: יותר מדי, פחות מדי, ושינוי.** המהר"ל עצמו מסכם אותם בהאי לישנא: **"והן הן ג' דברים - הרבוי, והמיעוט, והשינוי, כמו שהתבאר".**

וקראת לשבת עונג

מבאר מהר"ל: **"וכאשר השם יתברך השלים העולם ביום השבת, השלימו בג' שלימות; שאין כאן בבריאה תוספות** (אין שום אדם מיותר, אף לא השכן שמטריד אותך, ואין שום אבן חצץ מיותרת), **ואין חסרון בבריאה כלל, כמו שאמר הכתוב** (ר' קהלת ג, יד) **כי ידעתי כי על כל מעשה ה' אין להוסיף ואין**

יציאת הויה לפועל, וכל הויה בעצמו שינוי, והוא רע". הוא מבאר שחבלי משיח פירושו שהעולם מתחיל להשתנות. אתה יודע איך זה נראה כשצריך להפוך את האולם, צריך לסבב את השולחנות לכיוון השני... לך מפה! אל תעמוד כאן! אנחנו באמצע להכין כאן... **חבלי משיח הם מצב שבו העולם כן נמצא בהשתנות. נעשה עכשיו לידה חדשה לעולם.** מה זה חבלי לידה? חבלי לידה פירושה שמואד כואב, למה? כי יש עכשיו הויה חדשה. אני יודע, אני יודע שכואב, אבל מה לעשות? עכשיו כל המצב משתנה. נגמר. זה לא יחזור למה שהיה. אדם חדש. חבלי משיח הם השינוי שהעולם צריך לעבור. לדבר זה יש צער גדול.

בחירת האדם להנצל משלוש פורעניות

אומר הקב"ה: בראתי עולם שיש בה שלימות נפלאה כל-כך, שאף כשאדם מרגיש בדברים כאילו הם לא מושלמים, הוא יכול להתבונן במחשבתו ובדעתו ולומר: זה כן מושלם. **הוא אומר: העולם שהקב"ה ברא אשר אין בו לא חסרון ולא תוספת ולא שינוי.** עומד הוא בתוך ביתו ואומר: כך אולי כתוב במהר"ל, אך מה שאני יכול לומר מנסיון חיי, הוא כזה: יש את עשרת הדברים הגדולים שחסרים לי, הפרנסה, והנחת וכו', ועוד יש אותם אנשים ספורים, שאילו היה רק אפשר לסלק אותם מפה... ועוד יש לי עשרה דברים שעומדים באמצע. הפסקתי לקראת שבת כדי לראות כאילו כל מלאכתי עשויה.

ובכן, **בחירתו היא לעבוד עצמו שכן ירגיש את השלימות שבבריאה,** ולהבין שאין זו אמת, כי **הקב"ה כן נתן לך כל צרכיך,** כפי שאתה מברך כל יום בשם ומלכות - העושה לי כל צרכי. **אם תעבוד**

שבסוף יתבטלו מן העולם, א"כ נחשבים הם תוספת בעולם". הם דומים לערלה. העולם נברא עם הערלה, אבל השלימות היא כאשר מסירים אותה. כך הוא הסדר של שלוש הקליפות הטמאות, ואם כן, כשאתה רואה את הגויים אשר סופם לעבור ולהתבטל ויתקיים בהם 'וכל הרשעה בעשן תכלה', אתה יכול להבין שהגדרת הרעה שהוא מביא לעולם, היא התוספת, כלומר, עצם קיומו כאן אשר הוא אך למותר.

דינה של גיהנום - העדר כל מציאות

"אמנם **דין הגיהנום הוא החסרון בעצמו, כי אין הגיהנום רק חסרון המציאות,** וכמו שמוכח עליו הכתוב שנקרא (ירמיה ב, ו) ציה וצלמות, שאין עליו שם מציאות כלל, ואינו נכלל במציאות". זה באמת מעניין, כי כמה שאתה מבין שגן עדן הוא מקום שהצדיקים מתעדנים בו מזיו השכינה, והיינו שיש בו את השלימות של הכרת ה' אשר לכן יש שם שעשועים עם הקב"ה, אתה יכול להבין שגיהנום הוא ההסתר. כמה הסתר שיש בעולם העשייה, שם הוא פי כמה וכמה. הוא ריק לגמרי מענין זה ולכן הוא צער גדול להיות שם. **אם יתבונן אדם בכל ימי חייו לראות מתי היה לו הצער הגדול ביותר, יראה שזה היה כשהיתה לו שכחת הקב"ה הגדולה ביותר.** מתי זה קרה? - באמצע דאגה, באמצע צרה. הצער לא הגיע אז מהצרה עצמה, והראיה, שאח"כ כשחזיק את עצמו, הוא כבר לא היה כל-כך כאוב. הא לך שכאשר האדם נמצא במקום שיש בו העדר ואי אפשר להרגיש בו כלל את הקב"ה, יש לו צער נורא, כי הוא מרגיש טעם מיתה. **"ולפיכך יבואו שם החוטאים, הם הרשעים, שהם אנשי חסרון".**

חבלי משיח - צער השינוי

"והשלישי הוא חבלי המשיח, והוא

וכמה שהאדם מתדבק להבנה זו, אשר זה מה שהוא אומר בקידוש, כך הוא זוכה לאותה שלימות.

בשבת מכריזים שהבריאה מושלמת

ולענייננו, לגבי סעודות השבת, אנו יכולים לקבל הסתכלות פרקטית. עוד לא נאמר כיצד עושים את זה, אך נאמר מה אנחנו רוצים להשיג כאן. המהר"ל לומד שהזמן שהוקדש בשבת לקיים פרט זה של הבריאה, שלא רק הקב"ה ברא את הבריאה, לא רק הקב"ה מנהל את הבריאה. אלה הם עוד נושאים של שבת. החלק של שבת שאני רוצה להביע עכשיו שאותה בריאה שהקב"ה בראה ומנהל בהשגחה פרטית מדוקדקת - מושלמת. אין בה שום דבר מיותר ושום חסרון, והכל כבר קיים. צריך רק לפקוח את העיניים ולראות שהכל קיים. אף אין צורך בשינויים.

ואיך מביעים זאת? מביא מהר"ל נקודה נפלאה. המצוה לבטא נקודה זו היא להיות במצב של עונג. כי כשאני רואה אדם ששרוי בלחץ, כשאני מסתכל בפניו של מי שכאוב, ושואלים אותי מה אני רואה, אני משיב: איני יודע, אולי היתה לו ילדות קשה, אולי אין לו פרנסה. אני יכול לחשוב על כל מיני דברים, רק לא לחשוב שחיי נפלאים. לעומת כן, כשאתה רואה אדם שזורח ושר...

אני זוכר אדם שתיאר לי איזה בית כנסת שמתפללים בו בשעה מאוד מאוחרת. אמר: הפלא לראות אנשים מתפללים שחרית בשעה כזו, הוא לא רק עצם הדבר שיש מנין בשעה כה מאוחרת, אלא זה שכמה מהמתפללים מתפללים שם כמונה מעות ממש. אתה צריך לראות. יהי. שם. ה'. מבורך.... הוא לא ממחר לשום מקום. זה נפלא. המצב מושלם. ישמח. ה'. במעשיו...

על זה, אם תעמול להרגיש את האמת, את האמת שהקב"ה כן ברא עולם של שלימות, תזכה כשכך מזה להינצל משורשי הבריאה שיש בהם שלושה אלה. הקב"ה ברא מצב של גוג ומגוג, הוא ברא חבלי משיח, וברא דינה של גיהנום, אך רק למי שעסוק באלה. כשאתה אוכל סעודות שבת, תבין שזה מה שנקרא 'היום'. זה טוב, זה נפלא, לא חסר, אין יותר מדי. ילד זה שיושב בסעודה ומרעיש ודווקא לא רוצה לשיר... כשאתה עמל להגיע לשלימות זו של עונג, אתה משריש בתוכך שאין לך קשר עם כל השינויים, אין לך קשר עם חסרון, אינך בר הכי, וממילא תינצל משלושה אלה.

ובלשון מהר"ל: "ולפיכך המקיים ג' סעודות, שאלו ג' סעודות מורים על כי העולם מסולק מג' דברים, ולכן ראוי שיהיה ניצול מג' פורעניות אלו, אחר שהוא מאמין שהעולם מסולק מזה. והבן הדברים האלו מאוד מאוד, ואין ספק בפירוש זה."

זוהי תחילתה של תשובה לשאלה הנ"ל, שהקב"ה ברא את הבריאה עם כל-כך הרבה שלימות, אך יחד עם כן זה הולך עם סדר. הסדר הוא שדברים צומחים ואז נהיה קצת קריר, ואח"כ מתחמם, ואח"כ השמש קופחת, 'וממגד תבואות שמש'. סדר זה אינו נקרא שינוי. סדר זה נקרא שיש בבריאה כח של צמיחה, וכפי שהאדם צומח, כך הבריאה כולה צומחת. בחירתו של האדם היא שיכיר כל-כך שזוהי שלימות, אדרבא, העולם בפעולה, 'לעולם ה' דברך ניצב בשמים', הקב"ה מחייה את הבריאה, אבל אין כל חדש תחת השמש... האור החיים 'הק' תחילת בראשית... הקב"ה ברא תיכף ומיד את הכל, ומאז הכל יוצא מן הכח אל הפועל. אין שינויים בבריאה. הדברים שכבר נבראו מראש יוצאים מן הכח אל הפועל לפי סדר מופלא.

ויש כמה גרסאות לכל אחד מהם. זה קורה מצד מציאות הדברים. האם אתה יכול לשלוט על כך שכל ארבע עשרה הילדים, שכוללים את הזוגות הנשואים, יהיו באותו מצב רוח נפלא והאוכל ימצא חן בעיני כולם? תמיד יש כל מיני חילוקים בין המסובים על השולחן. אומר מהר"ל: נכון, אבל מפני מה אתה ניצל משלוש הפורעניות? האם מפני שבאמת ראית בעיניך שהכל מושלם? **אילו היית רואה שהכל מושלם, לא היית צריך לקבל שכר על זה.**

כל אחד צריך לשאול לעצמו את השאלה: האם בגלל אכילת שלוש סעודות עם כל מיני טיבולים וקינוחים אני הולך להינצל מחבלי משיח? מה פשר הדבר הזה? הדין נותן שמי שמתייגע בתורה, או מי שהיו לו נסיונות קשים וניצל מהם, הוא זה שיינצל מחבלי משיח. האם בגלל אכילת בשר ובגלל חפירת המזלג בחמין ובכבד ניצלים מכל הפורעניות שבעולם?

אכן המהר"ל מסביר זאת באופן נפלא... הנה בתחילה תיאר מהר"ל איך העולם כל-כך מושלם. כל-כך יפה. לא חסר כלום ואין שום דבר מיותר. פשוט היפה ביותר שיכול להיות. יושב האדם, מרים את אצבעו ואומר: מגיד שיעור! זה לא כך. לא ברחוב שלי. אולי בתקופתו של המהר"ל הכל היה מושלם. יום אחד קר לי, יום אחד חם לי, ויש שינויים ללא הרף. אומר מהר"ל: כן, הבנתי היטב. זה מה שאני אומר לך. בזה מהר"ל מסיים את דבריו. הוא אומר כך: **להכניס את עצמך למצב של הרגשת שלימות, הוא אומנות. זה מצריך ללכת בין הטיפות ולשים לב לכל-כך הרבה פרטים ולבחון כל הזמן ממה להתעלם וממה לא להתעלם.**

חייב אדם ללמוד את האומנות

יש שאתה מתעלם ממישהו כי אינך

הוא לא אמר את זה למעליותא, אלא לגריעותא. והוסיף ואמר לי: כל פעם שאני שרוי בלחץ ובמתח, אחד מהדברים שאני עושה כדי להרגיע את עצמי, אני נכנס לאותו מנין ומסתכל על פניהם של המתפללים. כשאני מתסכל על פניהם אני רואה שמבחינתם אין כלום. אין הם הולכים לעבוד אחרי התפילה, כפי שלא עבדו לפניה. הם שוחחו על ה'נייעס' קודם התפילה והולכים לשוחח על ה'נייעס' אחרי התפילה, ואף באמצע ישוחחו ברמזיה.

נפש כזו אמנם חלולה מאוד, לדאבון לב. אך אנו מביאים זאת כמשל להסביר שכאשר אתה רואה פניו של אדם, אתה יכול להבין הרבה דברים. המהר"ל מסביר **שכאשר האדם יושב בסעודת השבת, פניו אומרים שהמצב מושלם.** פניו אומרים: לא יודע מי ארגן פה את האירוע - מאה! איך הוא ידע איזה דג אני אוהב? לא מדי קר, לא מדי חם, אין כאן יותר מדי אנשים, אין כאן פחות מדי אנשים, לא מאוחר מדי, אני לא מדי רעב, אני לא מדי שבע. פשוט טוב לי. מה נשמע?

זוהי הנקודה. **כשנפשו נמצאת במקום כזה ורואים זאת על פניו, אתה מכיר ואומר: הקב"ה ברא בריאה נאה ומושלמת.**

אכן אפשר לראות זאת בהרבה מצבים. אפשר לראות זאת כשאדם יושב עם חברים בסעודת שבת. יש אנשים שהם מלאי חיות. פשוט נעים להם. נעים להם להיות עם חבריהם. הם פשוט נהנים. פעמים שזה קורה כאשר יוצאים לשבת התאחדות עם המשפחה הקרובה וזה מצליח בסייעתא דשמיא. ברוך ה', כולם מרוצים.

שכרו הרבה מאוד על פי פעלו

הקושי הוא בוודאי שבכל סעודת שבת יש מכל השלושה, חסרון, תוספת ושינוי,

הוא בוחן את הילדים באמצע הסעודה, הוא אומר 'ווארט', אבל ה'ווארט' מדי עמוק והילדים אינם מבינים אותו... כן, בסדר, אבל דבר ראשון הבה נבין את הרעיון. הרעיון הוא: **השכינה הולכת להיות פה, ואנו רוצים לטכס עצה יחד, איך אפשר לשבת וליהנות**, פשוטו כמשמעו. אכן איך שזה נראה בהמשך הוא ששרים שירות ותשבחות ונוכחים בכל מיני טובות שהקב"ה עושה, וכולם מתחברים זה עם זה... אה, אתה דבר לפניי, רצית לומר 'ווארט', לא?... ושרים ביחד באהבה ואחוה. אמנם כן, זוהי התמונה של וקסברגר, לא התמונה של הסעודה האמיתית. אך אנו מדברים על הרעיון. הרעיון של סעודת השבת הוא לא כמה ששרו וכמה שדיברו והיכן ישבו ואיך היו המאכלים. לא! הללו רק דברים חיצוניים הם. הנקודה העיקרית היא: לא יודע, האנשים שהיו שם, פשוט היה טוב להם. הם לא הסתכלו על השעון. **פשוט היה להם טוב ונעים. זה מה שנקרא עונג, זה מה שנקרא שלימות, וכשאתה עושה כן, אתה מפרסם שזהו העולם שהקב"ה ברא. זוהי נשמתה של סעודת השבת.**

רוצה לצעוק עליו, אבל אתה מתעלם ממנו קצת יותר מדי והוא נפגע מעצם ההתעלמות. אומנות היא להתייחס אליו בצורה המדויקת הנכונה לאותם רגעים. **אתה מרגיש אתו, אבל אינך עושה ממנו עסק גדול מדי.** בוודאי זו אומנות. אומנות היא להכניס את הנפש למקום כזה.

אבל דבר ראשון נדבר מה היא אותה מציאות. המהר"ל אומר בביורו: סעודות השבת שנקראות יום, הן לבטא דבר זה, וזוהי המצוה וקראת לשבת עונג, אשר פירושה מין רוגע ושלימות כאומר: המצב 'געוואלדיג' - מושלם.

והנה אחרי שאנו מבינים דבר זה, אנו יכולים להבין שבמשך כל החיים צריך לעבוד עבודה זו, אבל **זמנה העיקרי הוא בסעודות השבת, ולכן צריך תמיד לבדוק מה יוסיף על העונג ומה יפחית מהעונג.** יש שהאדם שואל מהרב: מה הקובע? האם עלי להחמיר בדבר פלוני או לא? מה צריך להיות המדד שלי? ובכן, המדד כאן בכל דבר הוא האם זה יוסיף עונג לשולחן, כמו שכתב מהר"ל, או שזה רק ירחיק את הנפשות מאותו מצב.

יום ראשון פרשת שלח י"ט סיון תשפ"ה

הגאולה תלויה באהבת ישראל

חומרתו של פירוד לבבות אצל ישראל

הנה ה'חפץ חיים' בהקדמת ספרו מביא מקורות רבים שסיבת הגלות היא מחלוקת ושנאת חיים. בפרשת שמות נאמר: "ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים וגו' ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר". והביא רש"י מהמדרש: "אכן נודע לי הדבר - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך (הן בני ישראל טובים מן האומות, כי האומות עוברים על כל העבירות), אבל רואה אני שהם ראויים לכך".

והנה בערוגת הבושם (פרשת וארא) כתב שלכאורה יש להפלא על דברי המדרש, וכי אצל האומות אין שני אנשים ניצים! הלא אצלם אוכלים זה את זה פי כמה וכמה! ומבאר באופן פשוט שכל בני ישראל אחד הם, כפי שתראה שכתוב 'ויהי כל יוצאי ירך יעקב שבעים נפש'. אין כתוב נפשות, אלא נפש. ולכן אם יש ביניהם פירוד לבבות, זה פוגע בהם יותר מכפי שזה פוגע אצל האומות. לכן כשראה משה שיש בישראל פירוד לבבות, זה יישב לו את קושייתו, ואמר: כשבני ישראל שרויים בפירוד לבבות, אין הם יכולים להיות במצב של גאולה, כי פירוד לבבות וגאולה הם תרתי דסתרי. הגלות הקשה ביותר של בני ישראל, היא פירוד לבבות.

הוא כותב שם שהמהלך שהקליפה השתמשה בו לעורר פירוד לבבות היא הקנאה והשנאה. הן כך הביא רש"י בפרשת מקץ שבימי שובע - הבריות נראות יפות זו

עתידה פרס שתיפול ביד רומי

התוספות במסכת ע"ז (ב, ב) כתבו בענין שאמרו חז"ל עתידה פרס שתיפול ביד רומי, שהדבר יתרחש סמוך לביאת המשיח, והביאו ראיה מהא דאמרינן במסכת סנהדרין (צח, ב) עתידה מלכות רומי שתפשוט על כל העולם תשעה חדשים.

והנה יהודי ירא שמים מתבונן בכל דבר שמתרחש בעולם ומנסה להבין מה הקב"ה רוצה ואיך צריך לעבדו, במיוחד כשמדובר בנפילתן של אומות העולם אשר הן קליפות גדולות ונסללת הדרך לקיום הפסוק 'כל העמים תקעו כף הריעו לאלוקים בקול רינה', כאשר יידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ובפרט כשמדובר במלכות פרס אשר כפי שראינו בדברי התוספות, זה מורה על הכנה לביאת המשיח.

ידוע שהצדיקים הצטערו הרבה על זמני הפקידה, הזמנים שמראים בהם מן השמים שאפשר להיפקד בהם ולזכות לגאולה השלימה, אך הם מתבזזים אם על-ידי הסחת הדעת, אם על-ידי שמשתמשים במסוגלות באופנים בלתי נכונים. זה באמת חבל. כשדברים מתרחשים בעולם וכל העולם מזדעזע, בפרט בדברים שיש להם מקורות נאמנים, ורואים איך הקב"ה מנהל את עולמו ונבואות חז"ל מתגשמות אחת אחרי השניה, הרי זה זמן שהיהודי מנסה לחשוב ולעזור להחיש את הגאולה השלימה.

דרש אב"ד לאפאש בפני הקיבוץ, ובתוך הדברים אמר כך: בני ישראל שריונים בצער וצריכים לחזור בתשובה. אז פנה אל הרה"ק מבעלזא ואמר: בעלזער רב! אם אתם תעוררו את הקהל בתשובה, זה בוודאי ישפיע עליהם לחזור בתשובה שלמה ויזכו לישועה גמורה. וכך המשיך לעורר את הקהל במשך שעה שלמה.

כשסיים, פנה אליו הרה"ק מבעלזא ואמר: לאפאשער רב! כבר סיימתם עם הטענות שלכם? אם המשיח יגיע ממילא יחזרו בני ישראל בתשובה. **העיקר הוא שבני ישראל יאהבו האחד את השני, אפילו את החלשים, וכך תבוא הישועה.**

כשמתבוננים בזה, מקבלים חיוזק גדול, כי אחד מהקשיים שקיימים בלב כשחושבים על הגלות והגאולה, הוא מה שזוכרים שיש כל-כך הרבה בעיות וכל-כך הרבה עבירות וכל-כך הרבה דברים לתקן, ושואלים: איך נגיע לכולם? **ועכשיו אנו מבינים שמוטל עלינו לעבוד בעיקר על האחדות, כי כשנהיה באחדות, הכל כבר יתוקן.**

קושי השעבוד מקרב את הגאולה

בערוגת הבושם שם מביא שם נקודה נפלאה. חז"ל אמרו שמי שישתמש בפקידה כפולה - פקוד יפקוד - הוא יהיה הגואל האחרון. ולכאורה צריך עיון, כי מה קושי יש באמירת סימן זה? והלא הוא ניתן למסירה וכל אחד יכול להשתמש בו. אך התשובה היא שהנקודה שבפקוד יפקוד היא **מה שבני ישראל מרגישים זה בצערו של זה.** הוא מבאר לענין מה שכתוב שקושי השעבוד השלים את השנים (אשר לכאורה צריך עיון איך קושי השעבוד יכול להשלים את הארבע מאות שנה) שאין הכוונה שעבדו בין ביום ובין בלילה, כי בוודאי נחו בלילה, אלא הכוונה שהרגישו זה בצערו של זה, ונמצא

לזו, שאין עין בריה צרה בחברתה, אך כשאין שובע, אחד מקנא בשני ורוצה לקחת ממנו, וזו היתה התכנית של המצרים להכניסם בגלות כזו.

לשון הרע - עוון המרגלים

אכן **הצדיקים** בכל הדורות דיברו מזה שאם נכנסנו לגלות על-ידי פירוד לבבות, הדרך לצאת ממנה היא על-ידי איחוד לבבות, ואף לזה הביא החפץ חיים מקורות רבים. אחד מהמקורות הוא מפרשתו. הוא מדייק מהפסוקים בתהלים שעוון המרגלים היה מה שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל. הם התבוננו בגנות הארץ, וזה מה שגרם להם שיבואו עליהם עונשים וגלות. המרגלים חטאו גם בחוסר אמונה, אבל נקודה נוספת יש שהתלוננו וראו שחורות. **הם הסתכלו על החסרונות ולא השכילו להתבונן לעומק ולהבין שאם הקב"ה מבטיח ארץ קדושה - יש בה כל הטובות שבעולם.**

זה הרי השורש של לשון הרע. כשהאדם מרגיל את עיניו ואת מוחו ולבו לראות דברים באופן הנכון, הוא מסתכל גם על יהודי בהסתכלות אחרת ורואה בו רק דברים טובים. 'ה' דיבר טוב על ישראל'. עבודה היא שקיימת תמיד אצל היהודי, וככל שהאדם מוסיף לעבוד אותה, כך הוא מוסיף לזכות לגאולה, וגם לגאולה פרטית.

המשיח יחזיר את כולם בתשובה

כבר הבאנו כמה פעמים מעשה שהיה בשנת תרע"ד בתחילת מלחמת העולם הראשונה, כאשר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א ברח לראצפערט שבהונגריה ונזדמן שם קיבוץ גדול של יראי שמים ובראשם הגאון רבי משה דוד טייטלבוים זצ"ל אב"ד לאפאש ונכדו של הייטב לב.

מצד ההורים הוא להרגיש בצערו של הילד. מה יהיה? זה נתון בידיו של הקב"ה. להקב"ה יש תכנית, והוא מנהל את הכל לטוב. אינני דואג, אף אני מרגיש שהילד עובר בתקופה קשה. איך אני יכול לעזור לך? אתן לך לאכול, אתן לך לשתות, אולי אוכל לתת לך גם חום.

כל מקום שגלו שכינה עממה

להרגיש הוא זה שבונה את הנפש, כי הוא מבוסס על אמת. כשהאדם מרגיש בצער חבריו, הוא מתנהג בדרכי השכינה. השכינה הקדושה יודעת את העתיד. הקב"ה אומר: כל מקום שגלו, אני עממה. במצרים, בפרס, באדום, בכל מקום אני עממה. אין זה נובע מכך שהקב"ה אינו יודע מה יהיה עממה. הוא יודע היטב, והוא יודע שהסוף יהיה שתהיה להם גאולה שלימה ויהיה נפלא מאוד. אבל הוא אומר: **עכשיו בני שרוי בצער ואני רוצה להראות לו שאני אתו. אני רוצה להרגיש בצערו, אני רוצה לעזור לו, אני רוצה להקל עליו, אני רוצה לעזור לו בכל צורה אפשרית.** השכינה עם בני ישראל חד הם והשכינה רוצה שהנשמה תרגיש בכל מצב שהם מאוחדים, וכך **צריכים בני ישראל להתנהג זה עם זה. אם פלוני מתמודד, דבר ראשון אני אתך, ואני באמת רוצה לעזור לך, ואני אומר תהלים,** ואני לא רוצה להסיח את דעתי מצערך, כי אני חפץ בטובתך, בטובתך הגשמית ובטובתך הרוחנית. אני רוצה שיהיה לך טוב.

דאגה באה מכך שאין האדם יודע את העתיד, ואין זה בני על אמת. זה בנוי על הרגשה של אובדן (פארלויירנקייט). אצל השכינה לא קיים דבר כזה. **כשאנו מרגישים עם זולתנו, אנו מקיימים 'והלכת בדרכיו'.** מה שהשכינה עושה, זה מה שאני עושה.

שכל אחד עבד עשרים וארבע שעות ביום. אולי באופן גופני הוא עבד רק ביום, אבל בלבו היה לו צער כפול, גם שלו גם של חבריו. זה מה שנקרא פקידה כפולה. **המלך המשיח מגיע כשהוא רואה שבני ישראל מרגישים זה בצערו של זה. זהו קושי השעבוד האמיתי וזה מה שמקרב את הגאולה.**

להרגיש - בונה; לדאוג - סותר

יהודים בארץ ישראל שרויים בצער. המצב אינו פשוט. ילדים ונשים. הפחד שיש להם ללא הרף כאשר אינם יכולים לישון בלילה. **יהודי ירא שמים מחפש להפוך את כל זה לסיבה של גאולה.** דאגה אינה דבר שבונה. דאגה היא דבר שנובע מחוסר ידיעה, מחוסר הבנה ומחוסר בטחון. **להרגיש את האחרים, זהו דבר שבונה.**

אפשר לראות שמדובר בחילוק גדול. שומעים את הקורא, מתעניינים ב'נייעס'... נקוט האי כללא בידך: דאגה, לא זו בלבד שאינה מועילה, אלא אף מזיקה. **להרגיש את השני - זה בנין. זה בונה ומקרב את הגאולה.** קח לדוגמא נשמה שמתמודדת ברוחניות. בחור צעיר בתקופות הקשות. קשה לו מאוד מאוד. קח למשל את ההורים שמסתכלים על הילד ורואים אותו במצב, **והסתכל על החילוק בין להרגיש אותו לבין לדאוג לו.** לדאוג לו פירושו שהם יראים ושואלים מתוך פחד: מה יהיה אתו? הוא הלא נראה כל-כך נורא! ומה יהיה עם שידוך בשבילו? ומה יהיה עם עתידו? דבר כזה מעורר מורר וקוצר רוח אצל הילד, כי אינו יכול לסבול את זה. תפסיקו! פעמים אפשר לשמוע ילד שכאוב על הוריו... מדוע אתם באמת כל-כך כאובים עלי? עזבו! מדוע אתם שרויים בפחד כה נוראי? ברור שהוא לא צודק, כי לפעמים הוא מעורר הרבה עגמת נפש וכדו', אך **הדבר הנכון**

ממרומי גילו ונסיונו שאין זה המהלך הנכון. אתה סתם משתטה. אתה הולך להכניס את עצמך לחיובות, ותפסיד הן את שמך, הן את חייך הרוחניים והן את החייך הגשמיים. לא עושים דברים כאלה. הוא מנסה לעצור אותך, אבל בנו אינו שומע. בנו חושב שהוא יותר חכם מאביו ואומר: אני יודע בדיוק מה אני עושה. אתה מהדור הקודם - המיושן... והאב מבין היטב (כי זה לא בנו הראשון) שבנו יצטרך ללמוד זאת על בשרו, והלימוד יהיה כרוך בכאב, כי אינו יכול לציית, אם בגלל גאווה אם בגלל טיפשות. אומר האב: אני אהיה לצדו ואנסה לעזור לו, ואני יודע שבסופו הוא יקלוט. אני מכיר את בני, הוא לא טיפש, אלא שעכשיו יש לו דחף מדי חזק לעשות את ההשקעה.

כשהאב אומר כך בלבד, זה נובע מכך שהוא מרגיש שבנו טועה. אינני מתרגז עכשיו על שאינו שומע לי. אינני עסוק עכשיו בחלק זה. אני עסוק עכשיו בלהרגיש במה שהוא הולך לעבור עכשיו. הוא הולך לעבור עכשיו מעבר, בסדר? הבה אעזור לו בשעת מעשה ואתן לו את החיזוק הנכון. לא שאחזק לו את טעותו, אלא להיפך, אהיה אתו כשילמד על טעותו. **אני רואה איך שהוא נכנס לתוך הבור, ואני יודע מה המשמעות ובמה זה כרוך, אבל אהיה שם בשבילו**, כי מה לעשות שעכשיו אינו רוצה לשמוע והוא צריך ללמוד את זה בדרך הקשה. יש לי אמון בילד. הוא ילמד בע"ה ויחזור בתשובה ויעלה על דרך המלך. בוודאי. הוא ילמד את זה. אני מכיר אותו. אך מה? **בדרך הוא יחוה הרבה כאב, ואני מרגיש את כאבו**.

דבר כזה מגיע מבהירות. אני לא שוקע עכשיו בכעס מזה שהוא לא שומע לי... כשהקב"ה רואה יהודי חוטא, אין הוא מתרגז עליו על שאמר לו ואינו מצייט. רוגז

היו **רבנים וצדיקים** בכל הדורות שכאשר תלמידיהם ובני קהילתם היו בצרה, דבר ראשון הם גמרו אומר שלא לעזוב את העיר. אני אתם. אני רוצה להיות אתם, אני רוצה להראות להם שאני אתם, אני באמת רוצה להרגיש בצערם. אינני רוצה לברוח למצב אחר. זה לא נבע אצלם מדאגה, אלא ממה שידעו שזה מה שהקב"ה עושה. כל מקום שגלו שכינה עמהם.

לאהוב את מי שתועה

והנה הדבר ברור שכאשר אמרו כל מקום שגלו, לא התכוונו למקום בלבד, אלא גם לדרגה. בכל דרגה שהיו, היה הקב"ה עמהם. **הקב"ה מרגיש ומבין כל קושי שיש לו לאדם**, ואומר: יקח לך זמן עד שתבין ותחזור בתשובה, אבל בינתיים אני אתך. אני תומך בך, אני מרגיש בצערך, אני יודע איך מרגיש מי שתועה בדרך. זה מה שהשכינה עושה וזה מה שיהודי עושה.

והלא זה נוגע כל-כך למעשה, כי **אחד מהקשיים שקיימים במצוות אהבת ישראל**, הוא זה **שצריך לאהוב גם בעלי עבירה**. הקושי הוא מה שמצד אחד צריך להתרחק מהם ולא ללמוד מהם ח"ו, ומצד שני צריך לאהוב אותם. אמנם יש בסוגיא זו חלקים עדינים ורגישים ושנויים במחלוקת, אך יש בהם גם דברים פשוטים ומקובלים על כל. כשפלוני תועה, **ככל שאני מבין יותר שדרכו של פלוני מופרכת ומורידה אותו לשאול, כך אני יותר מרגיש בצעריו**. הוי אומר: שני הדברים, לא די שאינם עומדים כסתירה, אלא הם אף משלימים זה את זה.

הוא ילמד בדרך הקשה

משל למה הדבר דומה? אדם מבוגר, מיושב ופיקח, עשה הרבה בעסק המסחר ורואה שבנו האברך רוצה ללכת בדרכו, והולך ללוות כסף כדי להשקיעו, והוא מבין

בית חולים אתה, אני עוזבת את הכל ובאה אליך. מה כואב לך? איך אני יכולה להקל עליך?

זוהי המציאות. אני מרגיש עם הבן. ואף שהבן לא ציית - אמרתי לך לא לנסוע בלילה - התשובה היא: האם זה הנושא עכשיו? זה היה הנושא לפני שעתיים, שהילד יציית, שהילד ישמע, גם מצד מצות כיבוד אב ואם, גם מצד חכמת חיים, וגם מצד הצורך להיכנע לגדולים ממנו. עכשיו זה כבר לא הנושא. האם עכשיו כשעומדים ליד הבן בבית החולים, מדברים על המנהג בטשערנאביל בפורים שחל להיות בשבת? מה הקשר עכשיו? אין שום קשר. הורים שאומרים לבן בשעה כזו: אמרנו לך. עכשיו אתה רואה שצריך לשמוע לקול ההורים - הם גורמים לו לכאב נורא. והכאב העיקרי הוא - מדוע אינכם אתי? האם זה הזמן לזרות מלח על הפצעים. הכאב כפול. ראשית כל, אינכם אתי. שנית, אתם עסוקים בלצער אותי.

רבים יודעים, לדאבון לב, במה מדובר, כי חוו זאת על בשרם. היה להם כשלון גדול שהתלוותה לו בושה נוראית, ומישהו בא להזכיר להם - אמרתי לך.

כך מקריבים נפשות לאביהם שבשמים

דבר זה קיים גם בין בני ישראל. אנשים עושים טעויות, יש בעיות גדולות, יש צער גדול לשכינה. איננו מעלים ח"ו בדעתנו להתעלם מהבעיות. הנקודה היא שכאשר יהודי שרוי בצער, אין זה הנושא. אדרבא, **כשעוזרים ומסייעים, מרגישים היהודים זה את זה וכולם רוצים לשוב בתשובה.** כך היא המציאות. **כשעוזרים למי ששרוי במצוקה, זה גורם לקרבה בין הנשמות, ומעורר את נקודת האמת, ואז האדם רוצה לחזור בתשובה.**

כזה קיים רק אצלנו ונובע מגאווה ואנוכיות. כשבני ישראל נמצאים בגלות, הם נמצאים שם מפני שחטאו, והקב"ה אומר: כשהיו איש תחת גפנו ותחת תאנתו, ובית המקדש עמד על תלו והכרובים מעורים זה בזה, לא למדו מה זה אהבה ויראה וחטאו. יכולים היו ללמוד בדרך הקלה. עכשיו שלא למדו, יצטרכו ללמוד בדרך אחרת. זה מאוד כואב לי, אבל אהיה אתם. אינני שרוי ככעס בגלל שחטאו. **אני מרגיש בצער מזה שיצטרכו לעבור במסלול ארוך ומפותל** כדי ללמוד מה שהיו יכולים ללמוד אם היו שומעים מיד.

לא אומרים אמרנו לך

יתאר האדם לעצמו שהוא הבן שאינו שומע לאביו - מה הוא רוצה לשמוע אז מאביו ואמו? הם אמרו לו: אל תנהג ברכב באמצע הלילה כי אתה עייף ועלול להרדם ולהתנגש ח"ו במשהו. והוא ענה: לא-לא! הכל בסדר. אשתה כוס קפה ולא ארדם. אמו התחננה: עשה לי טובה! חכה לבוקר. אך הוא בשלו - הכל בסדר. הוא אכן נהג באמצע הלילה בניגוד לתחנוני הוריו, והוא התנגש ונפצע קשות. ברוך ה', חייו ניצלו, אבל הוא מובל לבית החולים כשהוא מוכה וחבול מכף רגל ועד ראש. הוא מתקשר לאמו בארבע לפנות בוקר ושואל אם אפשר לבוא לעזור לו בבית החולים. מה הוא רוצה לשמוע אז? הלא ברור שהוא רוצה שאמו תשאל אותו: היכן אתה? אבוא מיד לעזור לך. הדבר האחרון שהוא רוצה לשמוע הוא: אמרתי לך! הלא זה זורה כל-כך הרבה מלח על הפצעים. עכשיו הילד כבר מבין מעצמו. הוא מבין היטב. אין צורך לומר לו: אמרתי לך. האמירה 'אמרתי לך', נובעת מכך שהאדם חושב על עצמו בלבד ורוצה לצאת כשידו על העליונה. אכן אמא בריאה, לעולם לא תזכיר את הויכוח שהיה להם קודם לכן. היא תגיד לו רק: אמור לי באיזה

ממש. זה מעורר בו רצון ותשוקה להתנהג נכונה. **הנשמות הן נרות ומדליקות זו את זו, וכשהנר נדלק - הוא רוצה לעבוד את ה'.**

אוהבים את הילד המתמודד

זהו הכלל ג"כ לגבי חינוך הילדים שגם ילד שמתמודדים אתו, **צריך לתת לו אהבה בלתי מוגבלת שלא על מנת לקבל.** ברור שיש כללים שצריך לעמוד בהם, ופעמים שצריך לומר 'לא'. אבל **האהבה צריכה להישאר תמיד.** מתעלמים מכך שהילד אינו מציית וממשיכים להעניק אהבה. **שפת האהבה היא שפה שגורמת לנשמות בני האדם להתדבק זו בזו, וכשנשמותיהם מתדבקות זו בזו, הם רוצים לחזור בתשובה.**

והנה כשמתבוננים בעומק, רואים שזה אחד מהדברים שהקב"ה רוצה אתנו, וכך הוא רוצה שנעשה עם אחרים. כשהקב"ה יורד בגלות עם בני ישראל, כשהקב"ה אומר לאיש הישראלי: אינך בכי טוב, אבל אני אוהב אותך בכל זאת - הרי הוא עוזר לו בכך לצאת מן הגלות, כי **כשהאדם מתבונן בזה ורואה כמה הקב"ה אוהב אותו למרות שהוא שרוי בגלות, הוא רוצה להתדבק בו.** פירוש של 'שכינה עמהם' הוא לא רק שהוא מרגיש בצערו של האיש הישראלי, אלא גם שהוא מוציאו מן הגלות בזה שהוא מרגיש בצערו, כי אם רק יתבונן בכך שאין הקב"ה נוטש אותו, מיד ירצה לשוב אליו.

אהבה בלי תנאי גם בשביל שאר הילדים

שמעתי פעם מאדם חכם שאמר: פעמים שיש מצב בלתי קל בבית, כאשר אחד מהילדים גורם עגמת נפש להוריו ויש עוד

שמעתי לאחרונה מיהודי שאביו היה באיזה מקום באירופה לצורך עסקי, וכשעמד בשדה התעופה לחזור לארץ ישראל, בעברו בתור למסור את מזוודתו, עמד לפניו בחור הרחוק משמירת תו"מ שלמד למקצועו בחו"ל, וכשהלה הניח את מזוודתו על המשקל, ראה הפקיד שהיא שוקלת יותר מן המותר, והודיע לו שעליו לשלם על כך קנס. התערב הוא ואמר לפקיד: המזוודה שלי שוקלת מעט מאוד, ואפשר להעביר חפצים מהמזוודה שלו לשלי, וכך ישקלו שתי המזוודות מתחת לרף. הפקיד שהיה יהודי הרחוק ג"כ משמירת תו"מ, לא הסכים, וכמה שניסה להפציר בו - הוא אטם את אזניו משמוע. או אז אמר לו: הן יש לך לב יהודי, למה אתה מתעקש כל-כך? עומד כאן בחור שאין לו כסף מיותר לקנסות, הבה נעזור לו במה שנוכל. משיבר אליו כך, התרכך לבו וניאות לבקשתו. בנסיעתם במטוס, ניגש אליו הבחור ושאל אותו אם יש לו תפילין. הוא רוצה להניח תפילין...

אלף סיפורים כאלה יש מדי יום ביומו. פשרו של דבר הוא **שנשמתו של אדם מתעוררת כשהוא מרגיש שיש מי שמרגיש אותו, והרי הוא מתעורר לחזור בתשובה.** הדבר המעניין הוא שדבר זה לא נוגע בדווקא לאדם חילוני שמבקש להתקרב. סיפורים כאלה טובים רק לדרשנים. הדבר קיים גם בינינו, כשאחד מרגיש את זולתו ומבקש לעזור לו, נשמתו מתעוררת והרי הוא רוצה להתקרב מהמקום שהוא נמצא. הלה יכול להיות עם כל הלבוש, עדיין יש לו מקום ברוחניות שהוא מתמודד בו. הוא מתמודד עם שמירת הלשון, הוא מתמודד עם השכמת הבוקר, הוא מתמודד עם איסורי מחלוקת. **כשאוהבים אותו ומראים לו שאנו אחד, ועוזרים לו מתוך לבנו היהודי, הרי זה מקרבו אל ה'. כפשוטו**

המחלה היא רפואה. **הקב"ה מביא לו סימן ועוזר לו להכנע ולהזדכך, הכל כדי שיוכל להצליח ולזכות לנצחיות.** **הקב"ה עוזר לו, לא דוחה אותו.** אכן כשהאדם רחוק, זה כרוך בכאב.

וכך הקב"ה רוצה שנתנהג בינינו. **אין זה אומר שאם פלוני עושה עוולות, צריך לוותר לו או ח"ו להצדיק את מעשיו.** לא זהו הנושא. בכלל לא. אדרבא, **כשרואים את פלוני תועה ויודעים שהוא עתיד לשלם על מעשיו, מרחמים עליו.** אין מקום לשנאה בלב. להיפך, **מרגישים בצער, נמצאים אתו, מתפללים עליו וחושבים כיצד לעזור לו, וזה גופא גורם לנשמתו להתעורר.**

הצדיקים דיברו על כך הרבה להטיב עם אנשים כאלה בצדקה וחסד. הם לא התכוונו בשביל מצות צדקה וחסד בלבד, אלא גם **כדי לקרבם לקדושה ולהחזירם לחיק אביהם שבשמים.**

לעזור שפע טוב על ישראל

ה'חפץ חיים' אחרי שהוא מביא מאמרי חז"ל בחומרת לשון הרע, מביא מדברי **הזוה"ק** (פרשת פקודי) לבאר סיבת החומרא. בזוה"ק שם איתא **שכאשר האדם מספר לשון הרע בעוה"ז, הוא מעורר את המקטרג למעלה בשמים, כי הכלל הוא שאתערותא דלתתא גורמת לאתערותא דלעילא, ולכן אם האדם מדבר וחושב רע על ישראל, הוא מעורר למעלה בשמים שהמלאך יעשה ג"כ כן.**

הוא כותב שם שהאדם חושב שצרת הלשון הרע היא מה שהוא גורם היקל למי שעליו הוא מדבר, ולמען האמת, **הוא גורם היקל לכל בית ישראל, כי עכשיו יש מישהו בשמים שמספר לשון על בני ישראל.** הוא

ילדים בבית, ואין ההורים יודעים איך להתנהג עמו באופן שהילדים האחרים לא ילמדו ממנו. הרי זו פרשה בלתי פשוטה. אמר אותו אדם חכם: דבר הנראה לעין הוא שכאשר הילדים האחרים רואים שההורים אוהבים את אחיהם ודואגים לצרכיו הגם שאינו מתנהג כשורה, במקום שיאמרו: אה, אם ההורים ממשיכים לאהוב אותו על אף שהוא עושה עוולות, אף אנו נעשה עוולות (אכן כך המוח חושב בדרך כלל - אראה לכל הילדים שאני מלקה אותו ולא נותן לו לאכול, למען ישמעו ויראו ולא יעשו כמותו), **במקום זאת, הם עושים הכל להתנהג כשורה ולעשות נחת רוח להוריהם.**

כשהילדים רואים שהוריהם אינם אוהבים את בנם המתמודד, הם מבינים שאין אהבתם אמיתית, וממילא הם מתרחקים מהם, באמרם בלבם: אי אפשר לסמוך עליהם. אני לא רוצה להתקרב אליהם יותר מדי, כי ביום שאעשה טעות, הם יזרקו אותי כפי שהם זרקו את אחי הגדול. לא תמיד הילדים יכולים לומר זאת במילים, אבל כך הם מרגישים. רואים זאת בחוש. הילדים רוצים לראות שהוריהם ממשיכים אוהבים את ילדיהם בכל מצב, כי אז הם אוהבים אותם ג"כ ורוצים לעשות להם נחת רוח.

כי אני ה' רופאך

שורש הדבר הוא בנקודת האמת, כי כך הקב"ה מתנהג. הקב"ה אוסר לעשות דברים הרבה ואף מעניש את העוברים על רצונו, אבל אינו שונא. כפי שפירשו **הצדיקים** כוונת הפסוק 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך' (אשר **המפרשים** הקשו: אם לא אשים אליך, למה צריך רפואה?), שיהודי שבאה עליו מחלה אינו כגוי שבאה עליו מחלה. כשבאה מחלה על הגוי, הרי זה מפני שהקב"ה מענישו ומאבדו. לא כן אצל היהודי, שאצלו

מתוך התרגשות, אלא מתוך המציאות החדשה. מאחר שכאן בעולם הזה קיים ענין זה, זה מתעורר גם למעלה בשמים, ומפני כך יורד שפע מן השמים והנשמות מרגישות זו את זו וחוזרות יחד בתשובה.

הגלות והגאולה ניכרות לעין

דבר הוא שכל אחד בכל דרגה שהוא יכול להתחזק בו הרבה. כל אחד יש לו בביתו התמודדויות עם אשתו ובניו, והוא יכול ללמוד להסתכל בעין טובה ולעורר אהבה בלב. צריך לזכור שאין אחד שאין לו אנשים סביבו. הם כן עשו מה שביקש מהם, הם לא עשו מה שביקש מהם. **הסתכל בעין טובה. לפלוני יש לב טוב, ובוודאי הוא התכוון לטוב.** היזכר בטובות שהוא עשה לך, ותבין כמה הוא חושב עליך טוב, ומה שהוא התנהג עכשיו בצורה שונה, זה אינו נוגע עכשיו. **זהו דבר שמקרב גאולת האדם.** הן רואים בחוש שמי שמסתכל על השחור, הוא אדם ממורמר ומסתבך לגמרי. מאידך, מי שמסתכל על הטוב, שהוא מלא חיות. אפשר לראות בחוש את החילוק של גלות וגאולה, ולא משנה באיזה דרגה האדם נמצא, האם הוא יודע את כל הקצות והנתיבות או לא. מי שזוכר שכשם שפרצופיהן אינם שווים, כך דעותיהם אינן שוות, וכשאין פועלים לפי רצונו, הוא אומר: בסדר, הוא חושב כך, אני חושב אחרת, הבה אראה מה אני יכול לעשות... אנשים מתכוונים טוב... וחושב כך ומדבר כך, הוא זוכה לגאולה.

נסיים מעין הפתיחה: **כשרואים שהקב"ה מהפך את העולם ואומות העולם נופלות, הרי זה עת רצון נפלא.** צריך לעלות על הרכבת. **צריך להרגיש בצערם של בנים מישראל, לסייע להם ולחשוב טוב עליהם, ולהתפלל שמתוך זה נזכה לגאולה ותחינה עניינו בשוכך לציון ברחמים.**

מוסיף שלדעתו זוהי הסיבה שכל-כך כואב לו להקב"ה שיהודי מדבר על רעהו, כי זה גורם שלמעלה בשמים ידברו סרה בבניו.

ומדה טובה מרובה, איתא שם בזה"ק, שאם האדם מדבר טוב על ישראל, זה גורם למעלה בשמים שהמלאך ימליץ טוב על ישראל ויאמר: רצונם לעשות רצונך, אך הם טועים, כי שאור שבעיסה מעכב. והרי זה מביא שפע של כל טוב על ישראל.

כשמתבוננים בזה, מבינים כמה יכולים להועיל על-ידי שמדברים טוב על ישראל, ועל-ידי שמרגישים בצערם ועוזרים להם מבלי להסתכל על הדברים המפרידים. אם יהודי טובל, מחפשים לראות כיצד לעזור לו ותו לא.

הרעיון הוא שלא התוצאות שאנו רואים בעינינו, הן הן התוצאות. בהרבה מן המקרים התוצאות הן הרבה מעבר למה שרואים בעיניים. יש שהאדם אומר: הפלא ופלא! הועלת הרבה. יגעת ומצאתי. השגתי סכום נכבד לפלוני והארתי לו את הבית. אתה רואה? ברוך ה', הגענו אל היעד...

אך לא! לא זוהי הנקודה. זהו רק סימן קטן. אם הקב"ה עזר וזכית לעזור לאדם כאן בעולם, קיבלת סימן קטן למה שהתרחש למעלה בשמים. כשרואים שיש אחדות, שמביאים שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו - יש שקוראים בהתפעלות: זה ממש קידוש השם. זה אמת, אבל הקידוש השם הוא הרבה יותר מה שמתרחש למעלה בשמים. יש שחושבים שלמעלה בשמים, זה מגיע עם התרגשות - וואוו! שני אנשים משתי חסידויות קוטביות עזרו זה לזה... שולחים למעלה בשמים תמונה משני אלה, ואומרים: וואוו! בלי עין הרע, הם מדברים יחד. לא! זה לא מגיע

נלמד לע"נ

הבה"ח **אפרים פישל הכהן** ז"ל
בן יבלחט"א הר"ר **מרדכי** הי"ו

יום שני פרשת שלח כ' סיון תשפ"ה

עצה להיפטר מפחדים ורגשות מטרידים

מיצוי הכשרונות עד הסוף

ואיתא שם בגמרא: "איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא". מתחילים לבדוק ממטה למעלה. מה יכול להיות. אתה שואל ממי שמעולם לא למד ואין לו שום השקפה: זה שאומרים שהאדם לעמל יולד - מובן. ברור שהאדם נברא כדי שישתמש בכוחותיו, בכשרונותיו ובתכונות נפשו המיוחדים לו, שייטיב עמם לבריאה ויעשה באמצעותם דברים טובים. כעת יש לחקור: איך יעמול? בפה או בידיים?

אכן שאלה מעניינת היא, כי לכאורה התשובה צריכה להיות: שינצל את המקסימום שיש לו. אם יש לו עוד כוחות, שינצל גם אותם. אחרת, מדוע ניתנו לו אותם כוחות נוספים. מה פשר השאלה: איני יודע אם לעמל פה או לעמל מלאכה? ברם, התשובה פשוטה, כי כשאתה שואל ממי שאינו יודע ספר, תשובתו ללא ספק שלעמל מלאכה נברא, כי כשהאדם עוסק במלאכה, רואים שהוא ממצה את כוחותיו. מה שאין כן אם הוא יושב במקום אחד ומדבר ושר, כי אז נדמה שהוא משתמש רק בחלק מכוחותיו, ואומרים לו: חבל! לך תשתמש גם בכלי העשייה שלך. תבנה בניינים. השתמש בכל כוחותיך.

אך על זה הגמרא פושטת שם: "כשהוא אומר (שם) 'כי אכף עליו פיהו', הוי אומר לעמל פה נברא. ועדיין איני יודע אם לעמל

אדם לעמל יולד

בשעה שבני ישראל צריכים ישועה, כדאי לחזור על יסודות הדת, והנה אחד מהם הוא מה שאמרו **חז"ל במסכת אבות** (פ"ג מ"ה) שהמקבל עליו עול תורה - מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. תמיד צריך לחזור על מאמר זה, ותמיד צריך להוסיף בהבנתו כדי לדעת מה הקב"ה רוצה מן היהודי, איך הוא רוצה שיחיה את חייו בעוה"ז.

לשון **המשנה** היא: "רבי נחוניא בן הקנה אומר: **כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה, נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ**". ואיתא **בראשונים** שהוא כאותו יסוד שאמרו **במסכת סנהדרין** (צט, ב): "כל אדם לעמל נברא, שנאמר (איוב ה, ז) כי אדם לעמל יולד". כל אחד יש לו כוחות. האדם יכול להשתמש במוחו ולבו ואח"כ בכלי העשייה שלו. כשאומרים **שהאדם עמל**, מתכוונים לומר שהמכונה פועלת. **מערכת האדם, על כל חושיה והרגשיה, נמצאת בפעולה**. הוא לא ישן. 'ער ארבעט אריין' (הוא עובד ביגיעה). אכן האדם נברא כדי להשתמש עם החושים והכלים שיש לו ולא שישן כל היום במיטתו. זהו הפירוש אדם לעמל יולד. אם אדם קנה מכונית יקרה, בוודאי הוא קנה אותו כדי להשתמש בה. אם הוא משתמש בה רק פעם בשבוע, או אם הוא משתמש בה באיכות נמוכה, הלא זה בל תשחית.

שבו ההבנה יותר עמוקה ואז התפקיד מתחלף ממלאכת כפיים למלאכת המוח כי זה מה שנקרא אז ניצול הכשרון. חבל שמי שכבר התבגר ויש לו נסיון לא ינצל את כשרונו. במילים אחרות: **זה מה שנקרא יותר ניצול הכשרון והכוחות, כי זה מה שמצריך לו להשתמש יותר עם המוח והלב אשר הם כוחות יותר עמוקים של האדם.** ובהמשך, ככל שהשנים חולפות והוא הולך ומזדקן ומוחו ולבו כבר אינם כימים מקדם, הוא חוזר למלאכות שאינן מצריכות כל-כך התאמצות השכל.

מעבירין ממנו עול דרך ארץ

מעתה נאמר שקבלת עול תורה פירושה שהאדם מוסר את עצמו. הוא נוטל את כל מהותו ומשתמש בה. הוא כאילו מפקירה להקב"ה. אמנם כן, יש דרגות הרבה בזה. מאה אחוז הוא רק לצדיקים גדולים. אך עכ"פ **התנהגות הכללית היא שהוא מוסר את עצמו לעמל ויגיעה.** יחשוב האדם שהכוונה לעמל מלאכה, על זה אומרים חז"ל: לא! אתה מנצל יותר את המערכת שלך כשאתה אומר דיבורי תורה ותפילה.

אכן אם האדם מפרש דברי חז"ל כפשוטם, הוא יכול להבין שאפילו מצד חכמת חיים, **כשהאדם מעיין יותר במה שהוא לומד, ומכוון יותר פירוש המילות בתפילתו, ומוסיף לה מוח ולב, הרי הוא מנצל את כוחותיו להקב"ה ולתכלית הבריאה הרבה יותר.** במילים אחרות: אין הוא לומד לשמה בשביל הסגולה שבדבר, ואין הוא מכוון פירוש המילות בתפילתו כדי שהיא תתקבל... בוודאי האדם רוצה שתורתו ותפילתו יועילו לו, אבל גם מי שאינו מבין בעניינים האלה, מבין בפשטות שאם הוא חולם בתפילתו, אין הוא משתמש בכוחותיו. הוא קם בבוקר ומנצל עשר

תורה אם לעמל שיחה, כשהוא אומר 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיק', הרי אומר לעמל תורה נברא". ועוד שם: "והיינו דאמר רבא: **כולהו גופי דרופתקי נינהו** (כל הגופים צריכים לטרוח), **טובי לדוכי דהוי דרופתקי דאורייתא** (אשרי מי שזוכה וטרחתו היא בתורה)".

כל גיל והמלאכה המתאימה לו

הנה חז"ל מלמדים אותנו שהדרך היותר מועילה לנצל את הכשרון היא על-ידי הפה. אל תחשוב שעל ידי עשיית מלאכה פיזית, האדם מנצל יותר את כשרונו. לא! אם **ישתמש בפיו, ינצל אותו יותר.** והאמת היא, שאפשר להסביר זאת גם מצד חכמת חיים. אם נדבר בדרך משל על השתדלות לפרנסה, הלא אנו רואים שלפי סדר העולם שמי שיכול להשתמש בשכלו לטובת האנושות, נחשב יותר כתורם לבריאה. רק מי שאינו יכול, אם משום שאינו מוכשר מספיק, אם משום שכבר התעייף, עובד במלאכה שאינה מצריכה התאמצות המוח. בארץ ישראל אפשר לראות אנשים אשר כל שנותיהם תרמו את כח שכלם לאנושות שנעשים בזקנותם נהגי מוניות. פשרו של דבר שכאשר האדם מרגיש שקשה לו לעסוק במה שעסק כל השנים, כי יש לו עכשיו רק שישים אחוז מכוחות הנפש והמוח שהיו לו, הוא בוחר לעצמו מלאכה אחרת שאין צריך לאמץ בה את המוח יותר מדי.

כך אפשר לראות במהלך החיים שלנו שאדם צעיר שעדיין אין לו את הבינה של בן הארבעים, עובד במלאכה שמצריכה כח, כי עכשיו זהו כשרונו, וכשהוא נעשה בן ארבעים, הוא מקבל תפקידים שמצריכים החלטות, כי עכשיו הוא יכול להבין דבר מתוך דבר ויכול להבין מצבים עמוקים ולקבל החלטות נכונות. הרי שיש גיל בחיים

מעבירין ממנו עול דרך ארץ, ועול דרך ארץ הוא השתדלות הפרנסה המוטלת על האיש. ברור אמנם שפירוש זה אמיתי, אבל כשמתבוננים בהבנתה היותר רחבה של המאמר, רואים שהוא נכון לגבי נשים באותה מדה.

נסביר: נכון שאם נאמר שעול דרך ארץ פירושו רק שלם מס ולכסות את חשבונות המים והחשמל, הוא מוטל יותר על האיש, עכ"פ לפי הסדר שקבע הקב"ה, וכן התפקיד לעמול בתוספות הוא דבר שניתן רק לאיש. אך הגמרא בסנהדרין מדברת על הפסוק 'אדם לעמל יולד', ואדם כולל בין איש בין אשה, בפרט אם הולכים עם הפירוש וההבנה הפשוטה. האדם הגיע הנה כדי לעבוד. **לעבוד פירושו לנצל את הכוחות.** בכל בית צריכים **שהאיש ינצל את הכשרונות שהקב"ה נתן לו והאשה תנצל את הכשרונות שהקב"ה נתן לה, וכך יוכלו לגדל בנים.** שלושה שותפין באדם. כפי שבשעת היצירה כל אחד נותן מה שהוא יכול ליתן, כך בעת הגידול במשך השנים, כל אחד צריך לתת מה שהוא יכול ליתן. הרי זה ידוע לנו שההורים נותנים את החיות לבניהם גם בהמשך, וכל השפע המגיע אל הבנים בעת התפילה, עובר דרך הוריהם, וזו אחת מהסיבות של כיבוד אב ואם. עכ"פ כל אחד נותן את חלקו. האב נותן את היראה והאם את החום והאהבה.

נמצא שאדם לעמל יולד עולה גם על האשה. לאשה יש תפקידים גם כלפי בעלה וגם כלפי ילדיה, וכן בעבודת ה' יש לה רשימה של תפקידים המיוסדת על תמימות ושלמות, כמרומו בברכת שעשני כרצוני, ושונה מרשימתו של האיש. **דבר זה הוא עול - עול תורה.** האשה מוסרת את נפשה כדי שבעלה יוכל ללמוד תורה ולחנך את הבנים. עול נפלא הוא.

עשרים אחוז בלבד ממה שהוא יכול לנצל. ואם כן, אין זה נקרא שקיבל על עצמו עול.

כלפי זה אומרים לנו חז"ל: היות שבין כה וכה תצטרך לעמול, כי לא יתכן שהקב"ה ברא אותך עם כאלה כוחות וכשרונות לריק - **כדאי לך שתשתמש בהם לעמל תורה ותחסוך מעצמך עול מלכות ועול דרך ארץ.** אכן אחרי שאנו לומדים את דברי הגמרא בסנהדרין, פירושה של המשנה באבות הוא כזה: **כל המקבל עליו עול תורה, היינו מי שמנצל את כוחותיו בעמל התורה - אין סיבה להטיל עליו עול דרך ארץ, שכן הוא משתמש כבר במערכת שקיבל לטובת הבריאה.** אדרבא, הוא משתמש בה יותר. אם נטיל עליו עול דרך ארץ, רק נקלקל, כי בעשייה של דרך ארץ, הוא ישתמש במערכת שלו בדרגה פחותה. והפורק ממנו עול תורה, אומרים לו: אם אינך חפץ בעמל פה, נטיל עליך עול מלכות ועול דרך ארץ כדי שתשתמש במערכת שלך עכ"פ בכלי העשייה. הרי זה כאילו אומרים לו לאדם: אם אינך יכול להיות נוקב מרגליות, תהיה עכ"פ שומר קישואין. **אם אינך יכול להשתמש בכל כשרונותיך, עסוק במלאכה שאינה מצריכה שימוש בכל הכשרונות.**

עול תורה לנשות ישראל

והנה חשוב מאוד לדעת כמה נקודות בענין כל המקבל עליו עול תורה לקרב אותו יותר להלכה למעשה. הנקודה הראשונה: קבלת עול תורה היא דבר שמתאים לנשים כמו לגברים. משום מה משתמשים במאמר התנא רק כשמדברים לגברים, כאילו עול תורה פירושו לקבוע עתים לתורה, לסיים מסכת, ללמוד את הדף גם כשהוא עייף מאוד. והאמת שמאמר התנא מתאים יותר לגברים, כי הוא אומר

פחדים הם עול דרך ארץ

הנה היהודים בארץ ישראל מתמודדים כעת עם פחדים, כאשר הילדים ערים לילות שלמים, ואין זה פשוט כלל וכלל. אף זה מכלל עול דרך ארץ הוא. סדר הבריאה הוא שכאשר יש סכנה - פחדים. דרגה גדולה היא שלא לפחד כלל. בפרט נשים וילדים שיותר נוטים לפחד מחמת טבעם, ויותר צריכים הם לעבוד על עצמם שלא לפחד. דרך ארץ פירושה סדר הבריאה. כל אחד צריך להשתתף בעול דרך ארץ, כלומר לעזור לבריאה להתקדם הלאה. כל אחד זקוק לכל הצרכים שהבריאה מספקת, וכל אחד צריך לדאוג שהצרכים יהיו. אכן כשהאדם מנסה להשקיע את ההרגשים שלו בין בכמות בין באיכות לעשות את הדבר הנכון, למשל, אם לילדים, להרעיף אהבה על הילדים ולהרגיע אותם. מנסים לעשות את התפקיד כמה שיותר נכון. היכן שנמצאים, מנסים לשפר את התפקיד, לשפר אותו בכמות, לשפר אותו באיכות.

וכן הוא כשמחנכים את הילדים. מחנכים לא בגלל הלחץ ממה פלוני יאמר ומה פלוני יחשוב. עזבו את כל ההבלים האלה. עבודת ה' היא לעזוב את כל אלה ולחשוב: לא בגלל זה אני מחנך. אני מחנך כי אני רוצה את הזכות להביא את השכינה לעולם. אני רוצה את הזכות להוסיף תורה ומצוות בעולם. שינוי כזה במחשבה הוא קבלת עול תורה. מאוד מובן. פירושו שהוא רוצה לנצל את מוחו ולבו לדברים הנכונים. ואז הקב"ה מסייע לו מלמעלה שלא יצטרך להשתמש בכשרונותיו והרגשיו לדברים אחרים.

ניצול הכשרונות מסיר פחדים

אין זה סוד שעשרות אלפים מאנ"ש מתמודדים עם פחדים. לא רק בתקופה זו,

מילוי התפקידים באופן הנכון

אמור מעתה לגבי האשה: כל המקבל עליו עול תורה, היינו אשה שמשקיעה את כוחות נפשה במילוי תפקידיה באופן הנכון, וזה כולל הן בכמות הן באיכות, היינו שתעשה אותם מחמת הסיבה הנכונה. אלמלא כן, אין זה עול תורה, אלא עול שהילדים יראו נאים ולא אצטרך להתבייש מגיסותי. אכן אם היא עושה את הדברים הנכונים עם המחשבות הנכונות. היא קמה באמצע הלילה כדי שלתת לבעלה ובניה את הכוחות ללמוד תורה, היא מביאה ילדים לעולם עם המחשבה הנכונה. אם היא עושה כך, מעבירין ממנה עול דרך ארץ, כלומר, כל הבעיות הטכניות. כאן צריך לרוץ לבנק כי חסרה חתימה, כאן צריך לרוץ לרופא באמצע הלילה עם התינוק שחלה, וכן הלאה.

הבנת הדבר היא שאם הכשרונות והחושים וההרגשים שקועים במקום הנכון, אין שום צורך שמן השמים יקחו את האדם ויעסיקוהו בטרדות שונות ומשונות. המערכת צריכה לפעול. אם היא פועלת - הרי טוב. זהו יסוד הדבר. אמת נכון הדבר שאצל האיש יש לזה משמעות יותר עמוקה, כי עמל בפיו. הוא מוציא דברי תורה מפיו, הוא עמל ומתייגע להבין את דברי הגמרא, ואצלו הכוונה במעבירין ממנו עול דרך ארץ היא שמעבירין ממנו אחריות של פרנסה ומיסים וכדומה. אך הכוונה גם לפשטות. התבונן בסברת הדבר. יש אדם שמתמסר לתרום לבני ישראל, לה' ולתורתו. הוא קם בבוקר, כאן הוא עושה חסד בנעימות ובשמחה, כאן הוא מתפלל בחשק ובשמחה, כאן הוא מכין אוכל לילדים, כאן הוא רץ לעזור ליהודי, כאן מכניסים אורחים, כאן מחייכים, כאן נחים קצת כדי לאגור כוחות להמשך היום. ברגע שהוא מקיים את תפקידו, הוא מקיימו בהרגשים הנכונים, אין צורך להביא לו הרגשים אחרים.

רוצה להודות לו על כך בפי... כשאתה עושה כן, אתה מעורר בשמים שיאמרו: **למה אתה צריך להתמודד עם הרגשים ודאגות אשר מצד דרך הארץ** (סדר הבריאה) **יש להם הגיון? אתה פטור מהם. מעבירין ממך עול דרך ארץ, כי אתה כבר עמל.**

זוהי הנקודה הראשונה להבין שזה שייך לא רק לגברים אשר אצלם עול דרך ארץ הכוונה לפרנסה וכסף ומיסים, ועול תורה הכוונה לקביעות עתים ויגיעה בתורה, אלא גם לנשים, כי **עיקר הדבר הוא שכל שהאדם מוסיף להשתמש בכשרונותיו וחושיו והרגשיו לעבוד את ה' ולהוסיף טובה לעולם, מעבירין ממנו העול המוטל עליו מצד סדר הבריאה.**

הסרת עול דרך ארץ לפי ערך

נקודה נוספת: קבלת עול תורה איננה שאלה של הן ולאן, אלא **כל אחד יכול להוסיף בקבלת עול תורה מהמקום שבו הוא נמצא.** כך הוא **בנפש החיים** (שער ד' פס"ז): **"כפי ערך הקיבול אשר יקבל עליו עול תורה באמת ובכל כוחו, כן לפי זה הערך, יסירו ויעבירו ממנו טרדות ענייני זה העולם, והשמירה העליונה חופפת עליו".** דיבורים כה מאירים. "והוא כבן המתחטא על אביו". הוא דומה לבן שאביו חופף עליו בידי ושומר עליו. כל-כך נפלא. **במקום להיות עסוק במהלך של דרך ארץ, הבה נשקיע את הכוחות במילוי תפקידנו.**

כך כתב **רבינו יונה באבות** שהקב"ה ישמור את מי שמקבל על עצמו עול תורה: **"ולא יתן בלב המלך הלוקח נפשות לעשות מלאכתו לקחת את זה, ויינצל ממלאכת המלאכה לקיים רצונו לעסוק בתורה".** אם הקב"ה אשר יודע תעלומות יודע כמה האדם רוצה לקבל עליו עול תורה - אין הוא נותן לגעת בו. וכן יוסר ממנו עול דרך ארץ

אך בתקופה זו ההתמודדות מתעוררת ביתר שאת. פונים למומחה כזה ולמומחה כזה, ואם אמנם **הדבר פשוט שהאדם צריך לעשות את ההשתדלות הנכונה ולהשתמש בחכמה שהקב"ה הביא לעולם כדי להיעזר** (ויש בזה גם משום הכנעה), מכל מקום **אסור לשכוח את הפשטות שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו. השלווה האמיתית היא דבר שהקב"ה צריך להשרות לאדם במוחו.** ורבים יכולים להעיד על כך. פעמים שמשלמים עשרות אלפי דולרים למומחים ולא זזים בכחוט השערה, ופעמים שבדבר קטן האדם נהפך לאיש אחר. וכמה פעמים רואים שאחרי כל-כך הרבה מומחים וכל-כך הרבה השתדלות, בסוף מוצאים איזה דבר שבאמת עוזר, והכאב הוא מדוע הייתי צריך לבזבז זמן וכסף ועגמת נפש. הרי הייתי יכול למצוא את הדבר הזה מיד. **והתשובה לכל אלה היא שהקב"ה הוא זה שעוזר.** השאלה היא: מתי נעשית ראוי למצוא את המציאה? והנה זה בבחינת הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם.

אכן **כשהאדם כאן בעוה"ז משקיע את כוחות נפשו באופן הנכון, והרי לכל אחד יש תחומים שבהם לא כל-כך קשה לו להשקיע את כוחות נפשו באופן הנכון...** תן לי לתת יותר הרגשים לילדי ישראל, תן לי להתמסר יותר לזולתי, תן לי להגביר את האהבה לה'... **אתה לוקח את המערכת הנפשית ומנסה לעבוד אתה את ה'.** זה הולך כל-כך רחוק - אפילו אם אתה עושה ברכות בשמחה. ברכות נהנין... תן לי לומר את הברכות בכוונה... דבר פשוט. אבל תבין מה שאתה עושה בזה. תנסה לפחות את הברכה הראשונה לומר בשמחה. תכניס בזה הרגשים ונעימות... 'אדם לעמל יולד'... **אתה צריך לעמול, לא סתם כדי שיהיה לך קשה, אלא כדי לקחת כל מה שיש לך ולהשתמש בהם להקב"ה.** הקב"ה נתן לי מזון - אני

זה דבר מבהיל, אך מה נעשה שזה האמת. זוהי נכון לגבי כל אדם כשהוא נעשה אפוף בסטרדות בתוך ביתו ומחוצה לו. **הקב"ה יודע בדיוק רב מה קורה בלב האדם, והאדם יכול לבחור לקבל על עצמו עול תורה ולהשתמש בכשרונותיו והרגשיו לעבודת ה'.**

בית קשה אינו תירוץ

והנה הנקודה הנחוצה היא כזו: יש שהאדם אומר: יש לי בית כל-כך קשה, אינני יכול לקבל על עצמי עול תורה. אני שווה עכשיו בבית החולים, אינני יכול לקבוע עכשיו עתים לתורה. אכן התשובה היא כאמור: ראשית כל, **קבלת עול תורה פירושה להתקדם במדרגה אחת מהמקום שעומדים. שנית, עול תורה אין פירושו לפתוח את הגמרא בלבד. בוודאי, אם האדם זוכה, זה הרי העיקר. אבל עול תורה כולל את קיום התורה, לא פחות מאת לימוד התורה. הוא מקבל על עצמו את העול של תורה. פירוש: הבה אעשה את הדברים הנכונים ולא לבזבז את הזמן, ואעשה אותם בגישה הנכונה. זהו עול. האדם יכול לשהות בבית החולים, האדם יכול להיות עסוק בסחיבת ארגזים... **תן לי לקבל על עצמי עול תורה, תן לי לחשוב מה אני עושה, תן לי לראות איך לנצל את המערכת שהקב"ה נתן לי, את הכשרונות, את החושים, את הזמן ואת ההרגשים, לעבודתו יתברך.****

יש שהאדם שווה בבית החולים. הוא ממתין וממתין ואין לו ישוב הדעת. אין הוא יכול ללמוד עכשיו. והוא אומר: אתה יודע מה? אני יכול לחייך ליהודי אחר. **תן לי לנצל את הכוחות, תן לי לגשת ליהודי אחר ולהרעיף עליו מילים טובות. חמש דקות. אני בין כה וכה נמצא פה. תן לי להכנס לחדר אחר ולעשות שם ריקוד. זה מה שנקרא קבלת עול תורה.**

- **"מעט יספיק לו לכדי חייו, כי מלאכת הצדיק מתברכת, ונפשו שמחה בחלקו".**

וכן הוא מפרש בענין הסיפא: כל הפורק ממנו עול תורה - נותנין עליו עול מלכות. "שהוא חושב לעשות מלאכתו להרבה אם יניח מלאכת התורה, והשי"ת יפר מחשבתו ויתן ביד המלך לקחתו לעשות לו מלאכה, כי 'פלגי מים לב מלך ביד ה' אל כל אשר יחפוץ יטנו' (משלי כא, א). ועל דרך זה נותנין עליו עול דרך ארץ - "שיהא טורח ונודד אחר מחייתו ולא יוכל למצאה, גם כי ימצאנה לא ישמח בחלקו, וכל ימיו להבל יגע להעשיר ולהוסיף עושר על עשרו, כענין **שנאמר** 'אוהב כסף לא ישבע כסף', ונמצא כל ימיו יוצאין בעמל ויגיעה, ולא יהיה לו מנוחה לעולמי עד".

אין הדבר תלוי אלא בי

מסופר שכאשר בני ישיבה באו לבקש ברכה מה'חפץ חיים' זצ"ל שלא יקחו אותם לצבא, היה אומר להם: זה תלוי בכם. כל המקבל עליו עול תורה - מעבירין ממנו עול מלכות. אין לי מה לברך אתכם. אם תקבלו על עצמכם עול תורה - לא יקחו אתכם לצבא.

הלא זה כל-כך נוגע לבחורי ארץ ישראל. ה'חפץ חיים' הלך עם פשטות המשנה. **תסיר את כל המחשבות והטרדות ממוחך ותשקיע את עצמך אך ורק בלימוד התורה.**

עוד יש בספר ה'חפץ חיים' חייו ופעליו שפעם שאלוהו על בחור פלוני בן תורה שנתפס לצבא, היתכן?! והשיב **שמן השמים מודדים לאדם מדה כנגד מדה. הכל תלוי כמה האדם מקבל על עצמו עול תורה. מי שעול התורה חזק אצלו בלי חסרון - מעבירין ממנו עול מלכות. ומי שאין עול התורה חזק אצלו - אין עול המלכות מסולק ממנו לגמרי.**

אנשים שמחים ומאושרים

לעשות כך. אם אתה רואה שאתה טרוד ומסובך לגמרי, **תנסה לעשות את הדבר הנכון בגישה הנכונה, ותראה שתרגיש יותר טוב.** הקב"ה יסיר ממך את הדאגה. כמה פעמים יש שהאדם לומד, אבל הוא עסוק בתחרות עם סביבתו ובמחשבות המטרידות כיצד הוא נתפס בעיני אחרים. עול דרך ארץ הוא זה, כי לפי דרך הארץ רגיל האדם להסתכל בכל עת לראות מי מצליח יותר ממנו, והוא מקנא בכל אלה שלפי דעתו באמת מצליחים יותר ממנו. עול דרך ארץ בהתגלמותו.

אכן אם האדם הולך ומשקיע את כוחותיו בדבר האמיתי... יש לי זכות ללמוד עם הקב"ה, בשביל הקב"ה, הרי זה יכול לעזור לכל בני ישראל. תן לי ללמוד בנעימות. אינני זקוק לשום דבר חוץ מעצם הדבר... הרי הוא מרגיש אח"כ כל-כך מרומם. הקב"ה מטיב עמו. הוא מסיר ממוחו ולבו את כל הדאגות והטרדות.

תורה מתשת כוחו של אדם

רבינו יונה בשערי תשובה (שער ד) כתב: "אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ויקרא רבה קדושין כה, א): 'עץ חיים היא למחזיקים בה' - עבר אדם על כריתות או מיתות בית דין, אם היה רגיל לקרוא פרק אחד ביום - יקרא שני פרקים, אם היה רגיל לקרוא פרשה אחת - יקרא שתי פרשיות. ומשני פנים תגן עליו התורה מן היסורים: האחת, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין לא, ב): **תלמוד תורה כנגד כולם** (הרי שזה יכול לעמוד מול הדברים החמורים ביותר), והשנית, כי ישית עמלו בתורה וטרחו בה, ואשר תדד שנתו מעיניו, יעלה במקום יסורים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: **כל הגופים לעמל יולדו, אשרי מי שהגיעה שלו בתורה**, ואמרו (שם כו, ב): למה נקרא שמה תושיה? שמתשת כחו של אדם."

הדבר המעניין הוא שרואים שמי שמטיב לאחרים וחושב על אחרים ופועל בשביל אחרים גם כשקשה לו, הוא אדם שמח ומאושר. פעמים שאין לזה הסבר טבעי המניח את הדעת. תמיד אומרים שאלה שנותנים ומרגישים את האחרים, הם אנשים שמחים, אבל לא מבינים כל-כך מדוע זה כך. אך לפי מה שראינו, ההבנה פשוטה, כי **האדם על פי טבעו צריך להיות שמח.** האדם נברא דוגמא דלמעלה, 'עוז וחדוה במקומו', שמח ומאושר. נקרא לזה שבת'דיג. אכן אם אינו מנצל את כוחותיו, אך הוא יושב ומשחק ומבלה את זמנו, ממילא יש לו עול דרך ארץ. עול דרך ארץ פירושו שהוא עצוב ומדוכא ומלא דאגה, כי זוהי דרך הארץ. יש לו ילד שעושה לו צרות, יש לו פרשיות שונות, יש לו חובות ישנים. אין הוא עונה לפלוני שמתקשר ואח"כ הוא מתחבט אם הוא עשה את הדבר הנכון, ונפשו מתייסרת. מאידך, אם האדם מקבל על עצמו עול תורה ונותן לאחרים ומדבר אליהם בכבוד - מעבירין ממנו עול דרך ארץ. הוא נעשה אדם שמח ומאושר.

יסוד זה הוא יסוד שחזור על עצמו בבריאה כל הזמן. היסוד של שבת הוא באופן זה. כך הוא בשפת אמת פרשת וארא (תרס"ב). הוא מבאר שם שמי שעובד את ה' במשך השבוע, אף שהוא עוסק אז יותר במלאכה כי האם ימי חול, כיון שנכנסת השבת, הוא מקבל על עצמו עול שבת. הוא שר לכבוד השבת, הוא מודה לה' על השבת, ונמצא שהוא משתמש עם המערכת, וכיון שכן, יתקיים בו כל מלאכתך עשויה. הוא לא רק ירגיש כאילו כל מלאכתו עשויה, אלא ימות החול שלו יתברכו מן השבת ובאמת יהיה כל מלאכתו עשויה.

בכל המצבים יש לו לאדם ביכולת

אינם שמים אל לבם שהטרדות בענינים של דרך ארץ קשורות לזה. האדם אומר בלבד: כן, זה נורמלי... רק כשיש בעל כשרון גדול שפוסט מעבודתו ויושב בביתו בחוסר מעשה, אז רואים כשרון שמתבזבז, ואומרים: חבל! חבל שכשרון כזה הולך לדברים של הבל. אך כשרואים בדרך משל מי שיש לו פחדים ודאגה ואינו יכול לשבת וללמוד, או כשרואים אם בישראל שאינה מסתדרת עם ילדיה, וכיו"ב דברים כאלה שהם מדרך הארץ, אז חושבים שזה מאוד נורמלי, כך העולם עובד, ולא מקשרים זאת לפריקת עול תורה.

צריך לזכור שהעצה היא להשקיע את הכשרון והמחשבה בעזרה לזולת, כי אז האדם משתמש בהם באופן הנכון. הפתרון אינו בגדר של היסח הדעת בלבד, אלא פתרון אמיתי הוא, כי אם אין האדם יכול להשתמש במערכת שלו כפי הרגלו, ישתמש בה באופן אחר, העיקר שישתמש בה בדרך הנכונה. כשהאדם עסוק בניצול כשרונותיו וכוחותיו, דברים מתחילים להסתדר.

רואים הרבה פעמים בחור בישיבה, שאין לו חשק ללמוד. אין לו לא ריכוז ולא נפש, ופעמים שאין לו ריכוז משום שאין לו נפש, ומה עושים? מתחילים להוכיח אותו, מתחילים לאיים עליו, והדברים עתיקין. אך מה שעוזר יותר מכל הוא לתת לו תפקיד - לך תלמד את פלוני, לך תחזק בחור פלוני... אמנם לא תמיד למצוא את הדרך לעשות זאת, ויש שלוקח זמן עד שמוצאים את הדרך, אבל זה מה שמועיל יותר מכל, לא מפני שכך שומרים עליו עסוק, אלא מפני שכך הוא משתמש בכליו וכשרונותיו, וממילא מעבירין ממנו עול דרך ארץ, כלומר, את היצרים והתאוות. כשכוחותיו והרגשיו מושקעים בדברים נכונים, הכל מסתדר פלא והפלא. עצה היא ותרופה לכל המצבים.

הנה בדבריו אנו מוצאים שתי הוספות. הראשונה, שזה שקשה לו לעמוד בתורה, מסביר מדוע זה יכול להגן מן היסורים הבאים על עברות חמורות. **הבעיה היתה שבזבז את כוחותיו והרגשיו לדברים של הבל.** אכן התשובה הטובה ביותר היא **תשובת המשקל.** אם לא היה גומל חסד - הוא מתחיל לגמול חסד; אם היה פוגע באנשים - הוא מבקש את סליחתם ומטיב עמם. כך הוא חוזר ובונה את הועלם. **כשהאדם משקיע את עצמו בתורה, הוא חוזר ומכניס את כוחותיו והרגשיו בתורה.**

וההוספה השניה היא שזהו שנקרא תורה מתשת כוחו של אדם. לכאורה צריך להבין - מה יש לו לאדם מזה שכוחו מותש? אכן **התשובה היא שהתשת כוחו מורה על כך שהמערכת פועל. האדם מנצל את כוחותיו.**

שעמום באיכות כשעמום בכמות

אין זה סוד שאחת מהבעיות הגדולות של האנושות היא השעמום, לא שעמום בכמות בלבד, אלא גם שעמום באיכות. ילדים אינם מתביישים, לכן אפשר לשמוע אותם אומרים בפירוש: אין לי מה לעשות, אני צריך תעסוקה. אך הילדים לא דוקא אומרים זאת מהמקום הנכון, כי מה נחשבת אצלם עשייה? - לשוחח עם חברים, להתרוצץ, לשחק. אכן בגיל כזה זה יכול להיות בריא ויכול להיעשות באופן הנכון. אבל בעיקר צריך האדם להבין שהבטלה מביאה לידי הדברים החמורים ביותר, וקצת בטלה, מביאה קצת אל הדברים החמורים ביותר.

הבעיה הגדולה ביותר היא שאין האדם עושה מה שצריך, וממילא יוצאים מזה דברים לא טובים. הדבר פשוט. יש כאן מערכת שאינה נמצאת במקום הנכון, וממילא מתפתחות בעיות. אולם אנשים

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת שלח כ"א סיוון תשפ"ה

כוונת המשלח משפיעה על השליח

יד השליח עם מחשבת המשלח

ויסוד הדבר שפרשת השליחות שבתורה היא חידוש נפלא. פרשת השליחות מלמדת שהמוח והידיים אינם צריכים להיות מחוברים. אם ראובן רוצה לקדש את לאה, הוא לא חייב להשתמש בידיו שלו כדי למסור לה את כסף הקידושין, אלא הוא יכול לשלוח את שמעון, וכיון ששמעון מבטל את עצמו לציווי של ראובן משלחו, ידיו פועלות עם מוחו של ראובן, וכיון שהקובע היותר חזק הוא המוח - לאה מתקדשת לראובן ולא לשמעון.

באופן נוסף: כשיד האדם זה ממקומה, איך היא זהה? האם יש לה כח עצמי להחליט לזוז ממקום למקום? ברור שלא! אך מחשבת המוח להזיזה, יורדת אליה בשבריר של רגע, והרי היא זה בעקבותיה. מעתה תבין שאם שמעון מזיז את ידו בגלל שראובן ציווהו, מתייחסת הזזת ידו למחשבת ראובן. מבאר ה'אור החיים' הק': כפי שהפקודה מועברת ממוחו של ראובן לידו של שמעון, כך גם הרגשיו ומחשבותיו של ראובן חודרים לידו, והרי הוא פועל על פיהם.

בין יהושע וכלב לשאר המרגלים

תוספת נאה לזה אנו מוצאים בתורה

כח המשלח בשליח

ה'אור החיים' הק' תחילת הפרשה שואל איך יתכן שהמרגלים נכשלו בחטא כה חמור, והלא אנשים צדיקים היו, ומשיב בזה הלשון: " **לְצַד שְׂפֹנֵת הַמְּשַׁלְחִים הִיְתָה רָעָה, תַּפְעִיל פּוֹעֵל הָרַע בְּשַׁלְיָח וַיַּחֲזֹר לְהִיּוֹת שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וַיּוֹלֵד בּוֹ תְּכוּנָה רָעָה מֵה שְׁלֵא הִיְתָה בּוֹ קוֹדֵם, כִּדְרָךְ שֶׁתּוֹלֵד בְּחִינַת הַקְּדוּשָׁה בְּשַׁלְיָחִי מִצָּוָה לְטוֹבָה אוֹת, וְלִזֶּה הֵנָּה שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים, בְּהַתְחַלְתָּם עֲשׂוֹת הַהֲלִיכָה לְרָגֵל, נּוֹלֵד בָּהֶם תְּכוּנָה רָעָה מִכַּח הַמְּשַׁלְחִים, וַיַּעֲצוּ לְהִדִּיחַ.**"

יסוד מוכר הוא אשר מקורו כאן בדברי ה'אור החיים' הק' ונקרא בקצרה: **כח המשלח בשליח**. וכפי שאנו רואים מדבריו, כך הוא גם לצד הטוב במדה טובה מרובה, שכאשר למשלח יש כוונה קדושה וטוהרה, הכוונה פועלת בשליח ומולידה בו תכונה טובה. ביאור היסוד הוא שהנשמה שמאחורי הפעולה שהאדם עושה, משפיעה עליו יותר מהפעולה עצמה. כלומר: אלמלא כוונתם הרעה של המשלחים, לא היתה פעולת המרגלים מצד עצמה גורמת להם לראות את ארץ ישראל בעין רעה, אך כיון שכוונת המשלחים לא היתה נכונה, כל פעולתם התהפכה.

הדבר הנכון באותו שעה מחמת רצונו להתבטל לרצון ה', דוקא זה יביא לו את הסייעתא דשמיא. אדרבא, כשיעשה את הדבר הנכון מבלי לחשוב על התוצאה, יגלה בזה שהוא עושה אותו כדי להתבטל לרצון ה', וממילא יזכה לסייעתא דשמיא על פי הכלל של הבא ליטהר מסייעין אותו.

דוגמא לדבר: אדם שמשלם כסף רב כדי לעזור לבנו הבחור, כגון ששולח אותו לישיבה שמבקשת כמה אלפי דולר בחודש. שואלים אותו: אולי זה לא יעזור לו? והוא משיב: ובכן, מה אני יכול לעשות? האם אני יכול להשאירו בבית? אמרו לי שזהו מקום מתאים בשבילו ואליי אני שולח אותו. שוב שואלים אותו: מה יהיה? אולי הוא ימצא שם חברים לא טובים? אולי הוא לא יתחבר למגיד שיעור? והוא משיב: אך אין לי משהו אחר בשבילו. האמת היא שיש לי ישיבה אחרת, יותר זולה, אבל היא פחות מתאימה לו. הנה כיון שהוא קופץ למים לעשות את הצעד הנכון, אף שפעולתו פעולה יבישה היא, **כיוון שהוא עושה אותה משום שהגיע למסקנה שזהו הדבר הנכון על פי ה', היא מתייחסת אל המשלח ומתקיים בו כח המשלח בשליח.**

כח המשלח בשליח הוא המוח שמאחורי הפעולה. מדוע ידך זה עכשיו? מדוע אתה הולך לעשות עכשיו דבר פלוני? אם זה מגיע ממקום טוב, סיבה היא שתזכה לסייעתא דשמיא, כי כשאתה עושה את הפעולה, אתה מוציא את רצונך לעבוד את ה' מן הכח אל הפועל וממילא אתה זוכה לסייעתא דשמיא.

הצלחת הפעולה תלויה בכוונה

וכן הוא לדאבון לב להיפך. פעמים שהאדם עושה פעולה שמקופיא היא פעולה רוחנית נפלאה ביותר, אך הסיבה

הרבי מסאטמאר זיע"א: כולם שואלים מדוע נענה משה רבינו לדרישת העם לשלוח את המרגלים. ביאר ה'יטב לב': ידוע שהקדושה באה ושוכנת רק במקום שמזמינים אותו לקדושה, כפי שרואים בענין ברכת המזון שאומרים תחילה אברכה את ה' וכו' והנני מוכן ורק אז מברכים. לכן ביקש משה רבינו לשלוח את יהושע וכלב לארץ ישראל להכינה ולהזמינה לקדושה, כדי שכאשר ייכנסו ישראל לארץ, היא כבר תהיה קדושה, כעין 'את יהודה שלח לפניו גושנה'. ביאר על פי זה הרבי מסאטמאר שמתעם זה לא נכשלו יהושע וכלב בזמן שכל שאר המרגלים נכשלו, כי יהושע וכלב נשלחו על-ידי משה רבינו להזמין את הקדושה לארץ ישראל, אבל אחר שמשה רבינו ייחדם לרגל את הארץ בשביל הזמנת הקדושה, באו בני ישראל ודרשו לשלוח איש אחד לשבט - נציג אחד מכל שבט, וכיון שהעשרה האחרים לא נשלחו על-ידי משה אלא על-ידי אותם שכוונתם לא היתה טהורה - הם נכשלו במחשבת משלחיהם.

עשייה מתוך ביטול לרצון ה'

והנה ידוע שהספרים ביארו שיסוד זה נוגע להלכה למעשה באופנים רבים, וכעת נדבר על אחד מהם. יש שהאדם מסתפק איך לכלכל את צעדיו, ובדרך כלל הספק שלו מבוסס על כך שאינו יודע מה תהיה התוצאה. הוא אומר לעצמו: אילו הייתי יודע בוודאות שפעולה זו תצליח להביא את התוצאה הרצויה, הייתי עושה אותה, אבל אני לא יודע בוודאות. יש לי ספק של חמישים על חמישים, אם כן איך אוכל לעשותה? אכן הקב"ה רוצה שהאדם העומד במצב כזה, ישאל: מה נכון לעכשיו? מה עכשיו המהלך הנכון? כל זה מבלי לדעת מה תהיה התוצאה. לפי הנראה לעין, האם ראוי לעשות כך? אם האדם יעשה את

בטל לרצונו וכל כוונתו אינה אלא לעשות שליחותו.

פועל ידי תרצה

אפשר לראות זאת בהרבה ישיבות שבנויות על אופן זה. אמנם לא תמיד רואים זאת מיד. לפעמים צריך להמתין עשר או עשרים שנה כדי לראות את הפירות המהודרים ביופיים היוצאים מאותם ישיבות. כיון שהישיבות הוקמו על-ידי צדיקים מהדור הקודם שלא חיפשו לא כבוד ולא ממון, וכל כוונתם טהורה היתה להקים דור חדש ולהרבות חיילים לתורה, לכן אף שמגידי השיעורים לא היו המושפשים והרהוטים ביותר, התלמידים גדלו עם תשוקה גדולה לקדושה.

וכבר כתב הר"ן בדרשותיו שמפני כך עשה הקב"ה את משה רבינו כבד פה וכבד לשון, כדי שלא יאמרו בני אדם שהצלחתו היתה מפני שהיה רהוט בלשונו ויכול היה לרתק בני אדם, אך יידעו ללא כל ספק שדבריו נשמעין מחמת הקדושה ששוכנת אצלו.

ועל האדם לדעת שהגם שהדברים אמורים לגבי שליח ומשלח, טעמא דמילתא משום שהמוח הוא נשמת הפעולה, ואם כן זה נכון גם כלפי האדם עצמו, כאשר הוא עומד בפני פעולה ומהסס לעשותה מפני שאינו יודע מה תהא התוצאה, שעליו להסתכל על העבר ועל העתיד כפי דעתו, וכשיגיע למסקנא שזהו הדבר הנכון לעשות, יסמוך על ה' שיביא את התוצאה הרצויה, ויזכור שאדרבא, זה מה שקובע את הצלחת הדבר. אמנם יתכן שיתברר שהקב"ה תכנן אחרת, אבל זהו הכלל, לפעולה שנעשית עם המחשבה הנכונה, הקב"ה מזמין את הסיוע הנכון.

שעשאה היתה מחמת הרווחת איזה דבר, כגון שהסכים ללמוד עם מישהו או לעשות טובה למישהו, הכל עבור בצע כסף בלבד, ואז אין הוא נחשב כשלוחו של הקב"ה וממילא אינו זוכה לסייעתא דשמיא. וכפי שראינו מדברי הרבי מסאטמאר, לרגל בארץ ישראל יכול להיות דבר קדוש עד מאוד, כפי שהיה עם יהושע וכלב שלא רק נושעו מעצת מרגלים, אלא אף גבהו והתרוממו על-ידי שליחותם, כי פעולתם היתה להזמין את המקום לקדושה. **הפעולה היא פעולה, השאלה היא מדוע האדם עושה אותה.**

אכן אח"כ כשרואים שהפעולה הצליחה או לא הצליחה, מקום גדול יש לתלותה בכוונה, וחבל שאין אנשים חיים כך. בדרך כלל חושבים שהסיכויים להצליח הם חמישים על חמישים, ואז אם הפעולה הצליחה, אומרים: קרה נס, הקב"ה עזר, לא ידע למה... ואם היא לא הצליחה, אומרים: תשמע, לא תמיד היא מצליחה. מה אפשר לעשות? מנסים, ואם לא הצליחו, ממשיכים הלאה. אך פעמים הרבה יש שהדברים כל-כך ברורים. המשגיח ביקש מכל התלמידים ללמוד שעות רצופות כי הוא רצה שהנדיב יראה שבישיבה זו לומדים בהתמדה. הנשמה שמאחורי הפעולה היתה להביא כסף. הוא אמנם צריך את הכסף להחזקת הישיבה, אבל היות שמטרתו היא כסף, הוא לא יכול לזכות לסייעתא דשמיא.

לעומת כן, הדבר נראה בחוש שכאשר הדבר נעשה על-ידי ירא שמים אמייתי שכוונתו תמימה וטהורה, אף שאינו מוצלח גדול ואף שאינו יכול להביע את עצמו כראוי, הדבר מצליח מעל ומעבר למשוער. הקב"ה כבר עוזר לו בכל מיני אופנים להביא את התוצאה הרצויה מאחר שהוא

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת שלח י"ט סיוון תשפ"ג

על-ידי שפלות הרוח זוכים להרגיש בטוב ארץ ישראל

עצמו העיד בחתימת שמו, וכפי שאמר הרבי מרוז'ין זיע"א שרק מי שכל-כך בענוה, אין זה גאווה אצלו לכתוב השפל באמת, כי הוא לא קולט בכלל שיש בזה משום גאות.

עדינות וקוקה לכלי העדינות

ולביאור השייכות, הנה קדושת ארץ ישראל היא דבר עדין. הקב"ה ברא את העולם, וקבע בו מקום שבו ההסתר לא יהיה כל-כך חזק ויהיה יותר קל להרגיש שם את הבורא. זוהי הפירוש קדושה, שמרגישים את הנשמה, מרגישים את הבורא, ומתמלאים ביראת שמים. בדרך כלל, כשמתהלכים בעולם, יש מקומות הרבה שההסתר שבהם גדול, כי הלבוש עב, וצריך לעבוד הרבה ולהזדכך כדי להרגיש שם את הקב"ה. קבע הקב"ה מקום אחד שבו הלבוש דק וכאשר מגיעים אליו, אפשר להרגיש את הקב"ה, ואם יש לו לאדם ספק איך להתנהג - הוא יכול לעלות שמה, כמו שנאמר 'וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך לשכן שמו שם', וכן אם האדם מרגיש ריחוק מהקב"ה, הוא יכול לעלות לרגל ולהתראות עם הקב"ה.

מאוד מאוד הוי שפל רוח

ידוע מהרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויטעבסק זיע"א שאמר שהדרך להרגיש כי 'טובה הארץ מאוד מאוד', היא לקיים 'מאוד מאוד הוי שפל רוח', כי מי ששרוי בענוה, הוא יכול להרגיש קדושת ארץ ישראל. והנה בשבוע זה^א נסתלק מאתנו יהודי שאצלו נתקיים דבר זה, הגה"צ רבי משה וואלפסון זצ"ל. רבים מבני ישראל דרים בארץ ישראל ורבים עולים לה לחונן את עפרה, אך להרגיש קדושת ארץ ישראל, זוהי עבודה, וצדיק זה, יוצא היה מכליו מקדושת ארץ ישראל, ויחד עם כן היה שפל רוח בדרגה מיוחדת מאוד, כאשר לא הרגיש אף פעם שמגיע לו איזה דבר ושהוא צריך איזה דבר.

פעם לאחר ששימש בסנדקאות בארץ ישראל, ביקשו להזמין לו מונית להשיבו לביתו, וסירב באמרו: אין צורך. ועד שהזמינו את המונית, הגיע האוטובוס והוא עלה עליו. מה אני צריך? הכל טוב, הכל נפלא.

כדאי לציין שאף הרבי מוויטבסק היה מתלהב הרבה בקדושת ארץ ישראל כנוגע, ויחד עם כן היה שפל באמת, כפי שהוא

חמורה אפילו מן התאווה, כידוע. נמצא שכאשר האדם מתרחק מן הגאווה ומחזיק את עצמו בשפלות ומתבייש בעצמו ויודע שאינו יכול לעשות כלום בעצמו ומשתוקק להקב"ה, הרי הוא הולך ומזדכך, וממילא הוא יכול לקבל את השייכות והחיבור לקדושת ארץ ישראל ולהרגיש כי 'טובה הארץ מאוד מאוד'. אם מגיע בדרך משל גוי לארץ ישראל, אין לו סיכוי להתחבר לקדושתה. ומכאן, שלהבדיל, אף האיש הישראלי, ככל שיש לו יותר ענוה ושפלות רוח, הוא מפתח יותר כלים לזכות לטובה הארץ מאוד מאוד.

והנה יסוד זה נכון לא רק לגבי ארץ ישראל במקום, אלא גם לגבי היסוד של ארץ ישראל, כפי שהצדיקים לימדו אותנו תמיד שלבית כנסת יש קדושת ארץ ישראל ולשבת קודש יש קדושת ארץ ישראל. היסוד של ארץ ישראל הוא שאף שנכשל האדם בדברים שאינם ראויים, ככל שיתקרב אל מדרגת מאוד מאוד הוא שפל רוח, יהיה זה המפתח שלו להיכנס לקדושת שבת וי"ט ולקדושת בית הכנסת ולקדושת ת"ח. ארץ ישראל היא מושג שקיים לא רק במקום, אלא גם בזמן ובנפש. הקב"ה בחר מצבים וזמנים ונפשות שבהם אין הלבוש עב כל-כך ואפשר להרגיש בהם את הקדושה יותר בקלות. ובכן, המפתח החזק ביותר לבחינת ארץ ישראל, הוא זה שהאדם מרגיש שאין לו כלום מדיליה, והרי הוא יושב ומשתוקק להקב"ה.

קבלת בהירות ופשיטת הספיקות

זה מה שמועיל לו לאדם כשיש לו ספיקות וחוסר בהירות. הן כך אנו רואים שבית המקדש היה מקום מיוחד לפשוט ספיקות, כמו שנאמר: "כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אל

אכן הכלל הוא שהתועלת של בית המקדש מיוסדת על כך שהאדם חוזר בתשובה. האדם מגיע לבית המקדש ואומר: אה, חסר היה לי איזו חמימות וקרבה להקב"ה, היכן אפשר להשיג אותה? הבה נשיר, הבה נרקוד. ואומרים לו: לא! כאן מקריבים קרבנות. הוא שואל: מה זה קרבנות? ומסבירים לו: יש קרבן חטאת, יש קרבן עולה, יש קרבן אשם. ואז אומרים לו: אם תתחרט על עוונותיך, אם תהרהר בתשובה בעת שירת הלוויים, אם תסיר את כל הקליפות מלבך, אז תוכל להכנס פנימה.

הוי אומר: כמה שהקב"ה הסיר את ההסתר שהמקום יהיה קדוש ונוכל להרגיש בו את הקב"ה ולהגיע אל האמת, נדרש מצדו של האדם להסיר את העוונות, ואז זה באמת פועל באופן נפלא. דומה הדבר למצפה שאפשר לראות בו ליקוי חמה, שבכניסה אליו מוכרים משקפי שמש. הנכנס שואל למה? ומסבירים לו: תצטרך להם. תקנה אח"כ תראה למה. תקנה ואז תוכל להיכנס. אחרת, בשביל מה באת הנה? הסדר הוא שככל שהאדם יותר עדין, כך הוא יכול להרגיש יותר את העדיניות שקיימת בבית המקדש. האדם חייב להיות מזוכך ומעודן כדי שיהיה לו רגש וחיבור לדברים עדינים. כך העידו אנשים גדולים שכאשר פתחו את הנועם אלימלך בפעם הראשונה, לא ראו והרגישו כלום, ורק כששפכו את לבם בבכייה וזככו את עצמם, הם התחילו להרגיש. הכלל הוא שבשביל דברים עדינים זקוקים לכלים עדינים.

הגאווה מעכבת יותר מכל

והנה ידוע שהדבר המעכב יותר מכל הוא הגאווה, וכך הקב"ה אומר על בעל הגאווה: אין אני והוא יכולים לדור. הגאווה

היו יהודים שכאשר היה להם ספק, היו מגיעים למערת רבי שמעון וישבו שם עד שקיבלו בהירות. הם אמרו תהלים ולמדו זוהר, ושוב הלכו למקוה ושוב הרהרו בתשובה ושוב בכו להקב"ה, והמתינו לתשובה שתבוא. זה היה אצלם בבחינת יראה - יראה, כדאיתא ב**זוה"ק**: יראה כל זכורך את פני האדון ה' - מאן פני האדון ה'? דא רשב"י.

האדם מבין שחוסר הבהירות נובע מקליפה שקיימת בעולם, וצריך פשוט להסיר אותה, והדבר המועיל ביותר להסרת הקליפה, הוא הסרת הגאוה, להפסיק לחשוב שהוא יודע ומבין.

השואל מורה על ביטול

כשהאדם הולך לשאול בעצת חכם, עצם הדבר מורה על ביטול, על כך שאינו סומך על עצמו. אמנם פעמים שזה נובע מכך שאין האדם רוצה לאמץ את מוחו ולקבל החלטות. הוא מטיל את האחריות על מישהו אחר. למה לא. אך פעמים שהאדם כבר חכם ומבוגר מספיק, אבל הוא שואל לא מפני שאינו יודע מה להחליט, אלא מפני שרוצה לומר לעצמו שאינו יודע. הוא רוצה לבטל את עצמו הלכה למעשה. הוא אומר לעצמו: אני יודע שיש לי גאווה ויש לי נגיעות, על כן אשאל את פי החכם.

עכ"פ בכל אופן שהאדם מביא את עצמו להיות שפל רוח, הוא זוכה להרגיש כי טובה הארץ מאוד מאוד. מי ביקש ממך להתהלך עם ספיקות? מי חייב אותך לא להרגיש קדושת ארץ ישראל? אינך חייב לחיות בתוך החושך. נכון שיש חושך גדול, אבל הקב"ה העמיד בתוך החושך ארץ שהיא טובה מאוד מאוד. הן תראה שהמרגלים תיירו בארץ ישראל וכיון שגישתם לא היתה נכונה, לא זכו לראות כי

המקום אשר יבחר ה' אלוקיך בו". כשלומדים את הפסוק בלי העומק הנ"ל, דומה הדבר כאילו שם בלשכת הגזית קיימים מומחים. פשוט מאוד. שם נמצאים החכמים והפוסקים הגדולים ביותר. אך חז"ל רמזו לנו שלא זהו הטעם היחיד, כי אמרו שלשכת הגזית חייבת היתה להיות לצד המזבח, והכל משום שזהו מקום שאפשר לפשוט בו ספיקות.

אכן אם מבינים שהתנאי לפשוט ספיקות במקום זה הוא שהאדם יהיה שפל רוח עד מאוד, אנו מבינים שמדובר במתנה של בהירות שהקב"ה נותן במקום זה דווקא. הקב"ה אומר: נכון שבעולם הזה, רוב המצבים הם מצבים של ספיקות ובלבולים, אינך חייב להיות חלק מזה. אתה יכול להתחמק החוצה ולברוח לפינה המזוככת אשר שם אין ספיקות, אך בשביל זה אתה צריך לקיים מאוד מאוד הוי שפל רוח, כי אז תוכל להרגיש באמצע השבת בהירות עצומה במוח. וקמת ועלית. יש זמנים מזוככים, יש מקומות מזוככים, ויש נפשות מזוככות. פעמים שעומדים משתאים כאשר מדברים עם צדיק ורואים איזו בהירות שוררת אצלו - זה נכון, זה לא נכון, בוודאי... כזו נהורא...

הקדושה מסלקת כל הספיקות

אכן כן, הקדושה מסלקת את כל הספיקות. הן תראה שלפני הזוגות, לא היו כלל מחלוקות בישראל, ורק עם ירידת הדורות, התחילו המחלוקות. הא לך שבאופן מתוקן, הכל מיושב, לכל יש מהלך ברור - כך צריך לעשות, כך לא צריך לעשות. הלא תראה מפרשת זקן ממרא שזה שעלה ללשכת הגזית לשאול את פי הסנהדרין, יכול היה להיות הדין הגדול שבעירו. אכן אף הוא הגיע לשם, כי רק שם יכול היה להגיע אל הבהירות המוחלטת.

אלא את עצמו ואת הקב"ה, הוא יכול להרגיש את קרבתו.

בנועם מגדים תחילת פרשה זו מדבר על כך שכאשר האדם מתבודד, הוא יכול להתפלל בלי פניות, אבל הדבר אינו באפשרי, כי צריך להתפלל במנין עשרה ולומר קדיש וקדושה. **אכן כשהאדם עובד על מדת הענוה, גם כשהוא נמצא בין אנשים, אינו לא שומע ולא רואה, כי הוא כל-כך עסוק עם הקב"ה שהאנשים האחרים אינם מפריעים לו.** אין הוא רואה אותם, ואינו מתעניין בהם. לא מעניין אותו מי עומד מימינו ומי עומד משמאלו. הוא נמצא עם הקב"ה, ואין לו כלום מעבר לזה. עיי"ש בדבריו בפנים.

הכלל הוא שככל שהאדם מסלק את החשבונות האחרים, הוא יכול לשמוע ולראות יותר, והלא יש הרבה מה לשמוע ומה לראות. צריך רק לפקוח את העיניים. כשהקב"ה פוקח את עיני האדם, הוא מתחיל לראות בספר ובמקום שתמיד היה גלוי לפניו, מה שלא ראה מעודו, והוא עצמו מתפלא על כך. **אכן כשהאדם מקיים את המאמר מאוד מאוד הוי שפל רוח, הוא יכול לזכות לקדושת ארץ ישראל ולראות ולשמוע דברים נפלאים.**

טובה הארץ מאוד מאוד. רק יהושע וכלב, כיון שהלכו שם עם הגישה הנכונה, זכו לראות ולהרגיש כי טובה הארץ מאוד מאוד.

הספורנו פירש הפסוק 'אך בה' אל תמרודו', שאינו אזהרה נפרדת, אלא המשך הוא לשלפניו, כי אם תמרודו בה', לא תזכו לארץ ישראל. אם אין לו לאדם אותו ביטול, הרי הוא כבא בלי מפתח. הוא מגיע עד הדלת, נוקש על הדלת, אך אין לו מפתח לפתוח אותה. **אין לו את הכלים להרגיש את העדינות של ארץ ישראל. בשביל להרגיש את העדינות, זקוק האדם לתשובה וענוה.**

השקטת הלב מרעשים חיצוניים

להיות שפל רוח פירושו לתת לעצמו לשמוע. אי אפשר לשמוע את דברי המדבר רק אם הסביבה שקטה. צריך שיהיה שקט מסביב כדי לשמוע אותם. וכן אי אפשר לראות עם המשקפיים מלוכלכים. הם צריכים להיות מאוד נקיים כדי שיוכלו לראות בעדם. אף כאן, **כשהאדם שפל רוח ואין לו רעש פנימי** - לא מתאים לי, כן מתאים לי, מי עוד הולך? טוב, גם אני הולך... **כיון שמוחו נקי מרעשים ואין לו**

ליל שישי פרשת שלח י"ט סיוון תשפ"ה

עבודת האדם לחבר את התורה אל חייו האישיים

חיי עולם נטע בתוכנו

הקדושים בהיפך מידתו. בא נראה מה קורה כשאתה צריך להתנהג היפך מידתך כי כך הקב"ה רוצה, האם אתה באמת מסכים? אף כאן, מן השמים אמרו לו ליעקב: בא נראה האם גם עכשיו כשציווית להוציא את הברכות, תאמר את האמת. אם תאמר את האמת, יתברר שמה שאתה תמיד אומר את האמת, אין זה מחמת ביטולך לרבש"ע, אלא מפני שזוהי שיטתך, **אך אם תשנה מדיבורך על פי רצון ה', אז ייודע שמה שתמיד אתה אומר את האמת, הרי זה מחמת ביטולך לרבש"ע.**

כמו"כ אברהם אבינו התנסה בעקידת יצחק שהיא היפך מידתו מדת החסד. ברגע שהסכים ללכת לשחוט את בנו יחידו, השלים את מדת החסד שלו. כך איתא **בזוה"ק בפסוק** וילכו שניהם יחדיו שנתכללה מדת החסד בגבורה ומדת הגבורה בחסד, כי אז קיבל יצחק ממדת אברהם והשלים את עצמו, ומנגד אברהם קיבל ממדת הגבורה של יצחק, והשלים עצמו כאשר נתברר שהוא בטל כל כולו לרבש"ע ולא לטבעו.

עבודת ה' איננה מבצע

חיי העולם נטע בתוכנו נעשה רק כשהאדם לוקח את הדברים שהוא לומד, אך מבין שאינו יכול להשתמש בהם במדויק כפי שהם, אלא **הוא צריך להתאימם למצביו ולשאל תמיד מה ואיך הקב"ה רוצה שאעשה במצב זה?** כך הראה לי יהודי סיפור שסיפר הרב פישל שכטר שליט"א שבבחרותו נסע עם כמה חברים להשתתף בשמחת חתונה שנערכה במדינה

בשו"ע הלכות קריאת התורה (או"ח קלט, י) כתוב שמה שאנו אומרים אשר נתן לנו תורת אמת - עולה על התורה שבכתב, ומה שאנו אומרים חיי עולם נטע בתוכנו - עולה על התורה שבע"פ. **ובספרי החסידות** מבואר שיש כאן יסוד גדול שממנו יבין האדם מה התורה מספקת לו. התורה שבכתב היא השורש והמקור לכל דבר חכמה, לכל עצה ולכל דבר שצריך פתרון, אבל אלו שעזבו את התורה שבע"פ במשך השנים, אם זה הצדוקים, אם זה הקראים ולא האמינו בדרשות חז"ל, הם לא זכו לחיי העולם שבתורה. להחזיק באמת עצמה, עדיין אינו מביא לו לאדם את חיי העולם. **האדם מקבל את חיי העולם רק כשהוא מבין שהוא צריך לחפור באר מים חיים בתוך תורת האמת.**

כיפוף המדות לרצון ה'

וביאור הדבר באופן מעשי: יש הרבה פעמים שכאשר ילך האדם עם האמת הפשוטה, זה לא יביא אותו למקום טוב. למשל, מה שאמר הגאון **רבי יעקב קמיניצקי** זצ"ל ומרומז כבר בראשונים בענין רבקה ששלחה את יעקב להוציא את הברכות והוצרך לומר לאביו אני עשו בכורך, ולכאורה תמוה שיעקב שהוא מדת האמת כמו שנאמר תתן אמת ליעקב, הוא זה שיצטרך לעשות דבר שלא כפי מדתו. אך התשובה **שכל עוד אין האדם מבטל את מדתו לרבש"ע, אינה מביאה לו חיי עולם.** הוא נעשה עסוק בשלו ואינו זוכה לאותם חיי עולם. **לכן התנסה כל אחד מהאבות**

הולך להתפלל ביחידות. גדולי התורה האמיתיים כך אמרו: דבר ראשון צריך להקפיד עד מאוד על תפילה בציבור, ואז נראה מתי לא, וכשוויתרו, **או התגלה גדלותם, כי ראו שקפידתם על תפילה בציבור, לא נבעה מעקרונות אישיים, אלא מעשיית רצון ה'.**

כך יש למשל בגדולי ישראל שמעולם לא אכלו ולא שתו חוץ לסוכה אפילו כוס מים, אך כשהבינו שרצון ה' לזוותר על קפידתם, ויתרו עליו בלי שום קושי. למשל, מסופר על הגר"י קמינצקי שפעם הלך לבקר בחג הסוכות איזה חולה זקן בבית אבות, והזהירוהו מראש שלא ידבר אתו על סוכות, כי חולה זה אינו יודע שסוכות היום, ואם יידע, ירצה לאכול בסוכה ויסתכן. ישב אתו הגר"י ושח אתו וחיזקו ואימץ את לבו, ובאמצע שיחתם, כיבדו החולה לברך על הפירות. הוא ניסה להתחמק, אך שום דבר לא הועיל לו. החולה הפציר והפציר, עד שהגר"י בירך ואכל חוץ לסוכה. אח"כ אמר הגר"י שמעולם לא אכל ולא שתה חוץ לסוכה אף לא בהיותו בסיביר, אבל **עכשיו היה רצון ה' שיאכל ואכל.**

סוד תורה כציצים ופרחים

היכולת להחזיק בשני הצדדים, היא זו שמעטרת את התורה בציצים ופרחים. הוי אומר: אינך יהודי של תורה שבכתב האומר: זהו הטקסט ואליז אני נצמד בלי להסתכל ימין ושמאל. אלא כל פעם אתה שואל מחדש: מה אני צריך לעשות באופן זה? התורה מיוסדת באופן זה. וחיי עולם נטע בתוכנו פירושו ש**ככל שיחיה האדם ויהיה לו עוד ועוד נסיונות, תמיד יהיו לו מצבים חדשים שיצטרך לתת עליהם את הדעת ולברר מה צריך לעשות לגביהם?** ואף שכבר היו לו אלפי מצבים הדומים להם, **מכל מקום יצטרך לברר מחדש, כי תמיד יהיו**

אחרת. בדרך תעו קצת והנה התעוררה אצלם שאלה לגבי תפילת מנחה. הם ידעו שלא יגיעו להיכל החתונה לפני השקיעה, ובכן, מה עושים? האם יתפללו עכשיו בדרך בלי מנין? הציע אחד מהבחורים להיכנס לעיר אחרת, שם יש לו קרוב שיש לו בית כנסת, וכך יוכלו להתפלל במנין, והאחרים טענו שאי אפשר להיכנס לעיר אחרת, כי יאחרו להגיע לחתונה. התפתח ביניהם משא ומתן ולא ידעו מה נכון להם לעשות, האם נכון להם לסטות מן הדרך הגם שלא יידעו מתי יגיעו אל החתונה, או שנכון להם להמשיך בדרך הישרה ולהתפלל ביחידות?

החליט הרב שכטר להתקשר להגאון **רבי חיים עפשטיין** ולשאלו כדת מה לעשות. הגר"ח שמע את הצדדים והשיב: הרי אינכם יודעים את הדרכים ולהיכנס לאחת הערים אשר על הדרך, עלול יהיה לקחת לכם זמן רב, ואז ייגרם צער לחתן שיחשוב שאינכם באים כלל להשתתף בחתונתו. אין זה נכון איפוא שתסטו מדרך המלך ולפגוע בשמחת חתן וכלה. המשיכו בדרככם הישרה והתפללו על אם הדרך ביחידות.

כששמעו החברים את תשובת הרב, היה שם אחד שמאוד התרגז באמרו: מעולם לא ויתרתי על תפילה בציבור ואיך אוותר עכשיו? וביקש במפגיע לדבר עם הרב בטלפון. כששמע הגר"ח את טענתו, השיב לו: נדמה לך שעבודת ה' היא מבצע עד שתוכל לנפנף במספרים ולומר כך וכך תפילות התפללתי ומעודי לא הפסדתי תפילה בציבור! **עבודת ה' היא ביטול לרבש"ע.**

לעשות רצונך אלוקי חפצתי

הנה כי כן, כך נראה אדם שיש לו ראש על הכתפיים. אינני נבהל מכך שזוהי הפעם הראשונה שאתה הולך להתפלל ביחידות. **עכשיו רצון ה' שתתפלל ויחידות ואתה**

על התורה שבע"פ. כמאמר חז"ל (גיטין ס, ב): לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר: כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל. נמצא שאם בא אדם ואומר: אני לומד תורה שבכתב ועושה מה שכתוב. מה שלא כתוב - אינני עושה. אף פעם איני מוסיף כלום. הרי הוא עובר על הברית. ונמצא שאף את התורה שבכתב אינו קונה, כי אם היה קונה את התורה שבכתב, ממילא היתה מתגלה לו התורה שבע"פ, כי היה מבין עוד דברים הדומים למה שלמד ועוד דברים שבהם צריך להתנהג אחרת.

כל אחד בחייו יש שהוא שומע איזה דיבור נפלא או רואה בספר איזה פירוש נפלא, יסוד ברזל, הדרך לקנותו היא על-ידי שיעתיק אותו במילותיו שלו, שיסבירו אותו במשל מדיליה, עד שימצא היכן החיי עולם נטע בתוכנו בחייו האישיים. לא די שיוציא מהדיבור הלכה למעשה, אלא יותר מזה, כל עוד אינו משקה את הדיבור שלכל הפחות ייצא ממנו עלה אחד, אין זה נקנה לו. אם אינו יכול לראות היכן דיבור זה מתבטא בהנהגות חייו, אם אינו יכול לראות היכן זה נוגע לו באופן אישי, אם אינו יודע מה להוסיף על הדיבור... אומרים לו לאדם: שמעת דיבור נאה? עכשיו תבחר איזה דיבור אחר, אתה יכול לבחור מכיתה א' עד לארגון הזקנים שבקהילתך, דיבור שדומה לדיבור זה שעכשיו שמעת. אתה יכול לחשוב על דיבור כזה? תחשוב. אם אינך יכול למצוא שום דיבור שדומה לו, סימן הוא שלא ספגת את הדיבור הזה. לא השכלת לעצור ולחשוב: רגע אחד, לאן דיבור זה שייך? האם זה דיבור של אורח חיים? האם זה דיבור ששייך לחסידות? האם זה דיבור של הלכה פשוטה? מה, מה למדתי היום?

כשרוצים ללמוד סוגיות בעבודת ה' באופן של התעלות, צריך להתבונן בהם

שינויים בפרטים מסוימים. לכן היו מחברי הספרים מזהירים תמיד: אל תפסוק על פי הספר, אלא תעשה שאלת חכם, כי תמיד יכול להיות פרט אחד שמשנה את כל התמונה.

שומע ומוסיף - מקניני התורה

זהו שכתוב בפרק קניין תורה שבאבות שאחד מקניני התורה הוא **שומע ומוסיף**, ונבאר: כשאדם שומע דברי תורה בין בנגלה בין בהשקפת התורה, אם הוא יכול רק להעתיק מילה במילה מבלי להוסיף שום הסבר או לדמות מילתא למילתא, אינו תלמיד אמיתי ואין דברי התורה נעשים חלק ממנו, כי אילו היו נעשים חלק ממנו, יכול היה להוסיף.

יבוא אדם וישאל: מהיכי תיתי. הלא שמעתי את דברי התורה מחכם ועילוי, ואני איני כזה, איך תדרוש ממני שאני הקטן אוסיף על דבריו? אכן יש שהחסיד שומע מרבו דברי תורה עמוקים ותמה: איך תרצה שאני אוסיף? הלא זה בזיון!

אך אין בטענה זו אמת, כי כפי שראינו המשנה היא זו שאומרת כן. המשנה אומרת שהתלמיד צריך להיות שומע ומוסיף. ומה באמת הסיבה? הסיבה היא **כי מציאות היא שכאשר מניחים תורה על הנשמה, נולד מזה חידוש. זו המציאות.** כשתניח בדרך משל חומש על השולחן, לא יעשה מזה חומש פלוס, אלא החומש יישאר חומש. אך אם תיטע את החומש בנשמת האדם, הוא יתחיל לגדול, ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים. ובכן, אם אתה לוקח דברי תורה וחוזר עליהם כמו שהם, סימן הוא שלא נטעת אותם.

כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית

הקב"ה אומר לנו כך: אני נותן לכם תורה שבכתב, אך אני כורת עמכם ברית

ועיין רש"י שם שכתב כעין זה. פעמים שאדם רואה ספר ישן נושן מלא מראי מקומות וציונים ומתפלא מדוע הוציא המחבר ספר כזה. ובכן, ידוע תדע שאותם מראי מקומות הם הכתרים. הוא דימה מילתא למילתא. הוא אמר כך: נראה לי שיש דיבור בתוספות כעין זה. הא, התוספות שם אומרים רק בדומה לזה... זה מה שנקרא שומע ומוסיף. כל פעם שהאדם עושה כן, הוא מתחבר אל התורה, והחיבור מביא תולדות והתולדות נחקקות בלבו.

זוהי הסיבה למה שההיסטוריה מעידה של כל אלה שזנחו את התורה שבע"פ, לא נותר להם כלום ולא היתה להם שום זיקה לרבש"ע, כי אע"פ שהחזיקו בתורה שבכתב, דברי התורה לא הגיעו לנשמתם. האמת שיש לשאול בסגנון זה: איך יתכן שהקב"ה כרת ברית דווקא על תורה שבע"פ, וכי אין התורה שבכתב יותר חשובה מהתורה שבע"פ? הלא תראה שספר תורה הנכתב בכשרות קדוש בהרבה מגליון תורני המתגלגל על השולחן. התשובה היא כי אם אמנם ספר התורה יותר קדוש, מכל מקום יתכן מאוד שהגליון הזה המתגלגל על השולחן, הוא זה שמנפח נשמה בפסוקים הכתובים בספר התורה, הוא זה שגורם להם להאיר. כריתות הברית היא שיקבלו בני ישראל את התורה שבע"פ וכך התורה שבכתב תתחבר עמהם. אך כאמור, **עיקר עבודת האדם הוא למצוא את התורה שבע"פ שלו עצמו, ואז הוא מרגיש את חיי העולם כאשר הוא משנה את מהלכי מחשבתו ובעקבות כך את דרכי התנהגותו.**

באופן של הבנת דברים חדשים. על האדם לוודא שהדברים שהוא מבין, יהיו אצלו בבחינת שומע ומוסיף, כי אז הוא באמת קונה אותם והרי הם משפיעים על התנהגותו, ובגלל שמשפיעים על התנהגותו, הם מביאים לו חיי עולם. חיי עולם פירושו שהוא מרגיש את הרפואה שבתורה. הוא רואה כמה זה אמיתי. הוא מתחיל לראות איך התורה פותרת את בעיותיו.

הסטת המסך המבדיל

צריך להבין שיש אצל האדם מסך המבדיל בין ידיעות התורה לבין התנהגותו. האדם שומע ידיעות חדשות, אך מפטיר כדאמתמול וחוזר אל מהלכי מחשבותיו המעוקמים. היתכן?! הרי עכשיו למדת שמהלכי מחשבה אלה פסולים הם! אכן הגורם לכך הוא המסך המבדיל הנ"ל אשר אינו נותן לדברי התורה להתיישב בתוך האדם. הם מתיישבים על לבבו אך אין נכנסים פנימה. ואיך האדם מסיר את המסך הנ"ל? על-ידי היגיעה האמורה, לנסות להבין מה חבוי מאחורי כל דיבור שבתורה.

האדם שומע או קורא סיפור של צדיק - מהי הגדרת הסיפור? איזו התנהגות יש כאן? יותר מזה, איך מתרגמים התנהגות זו למי שאינו במדרגת הצדיק? כשהאדם פועל באופן זה, הוא לא סתם אומר הבה ונוציא למעשה, אלא הוא מוסיף פירוש לסיפור. הוא לוקח ספר ומוסיף לו הגהות בשולי הגליון. וזה מה שעשו כל גדולי ישראל.

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
בית שמש	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמזה ב טל: 053-0944-317
	קיסוסק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
בני ברק	ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'
	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רחוב הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
ביתר עילית חיפה	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	חנות הופמאן	רחוב מיכאל 10
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
פתח תקוה	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה קרעטשניף	רחוב יתיבות שלום 2
קריית גת	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
מודיעין עילית	בית מדרש באיאן	גרין פארק
	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
גבעת זאב	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
	צפת	
טבריה	חדש! מקוה צאנז	052-7670873
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482